

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ

(ಪರಿಷ್ಕಾರ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ)

ಭಾಗ-1

9

ಒಂಬತ್ತನೇಯ ತರಗತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ (ರ.)

100 ಅಡಿ ವರ್ತುಲ ರಸ್ತೆ, ಬನಶಂಕರಿ 3ನೇ ಹಂತ,
ಬೆಂಗಳೂರು - 85

ಮುನ್ಮಡಿ

2005ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದ ಕನಾರ್ಟಿಕ ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಸಂಘವು 2010 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಒಂದನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿವರೆಗಿನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕಗಳ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಿದೆ. ಒಟ್ಟು 12 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೋರ್ ವಿಷಯಗಳನ್ನು 7 ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 1 ರಿಂದ 4 ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು 5 ರಿಂದ 10 ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಕೋರ್ ವಿಷಯಗಳಾದ ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ.

2005ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವೈಶ್ಲೇಖಿಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು
- ಕಂಠಪಾಠ ವಿದ್ಯಾನಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು
- ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಪರ್ಯಾಕ್ರಮವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸುವುದು
- ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಲಿಕೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಿಂತ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು
- ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಂದಿನ ಹಾಗೂ ಭಿವಿಷ್ಯದ ಜೀವನವಾವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು
- ವಿಷಯಗಳ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ಮೇರಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಗ್ರದ್ವಿಷಯ ಜೋಧನೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು
- ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಸಂಯೋಜನೆ
- ಮತ್ತೊಂದೆಲೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.

ನೂತನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕಗಳಲ್ಲಿ ನೂತನ ವಿಧಾನಗಳಾದ ಅಂಶಗತ ವಿಧಾನ (Integrated Approach), ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನ (Constructive Approach) ಹಾಗೂ ಸುರುಳಿಯಾಕಾರದ ವಿಧಾನ (Spiral Approach) ಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕಗಳ ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂಶಗತವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನೂತನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅವುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರ್ವಾಂಗಿತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಮೂರಕವಾಗಿವೆ. ತನ್ನಾಲ್ಲಕ ಅವರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸ್ವಸ್ಥಸಮಾಜದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜೆಗಳನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪರಿಕ್ರಮೆ ನಡೆದಿದೆ.

5ನೇ ತರಗತಿಯ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸತನವನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ. ಕನಾರ್ಟಿಕದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಸ್ತರಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯ ಅರ್ಥಾ ವಿಭಾಗದ ಇತಿಹಾಸ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಜನಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆ ವಿಭಾಗದ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಹಿರಿಯನಾಯಕರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಡಲಾಗಿದೆ. ಎನ್ಸಿಎಫ್ 2005 ರ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಂತೆ ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಳ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಂಶಗಳನ್ನು 8 ರಿಂದ 10ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಅವಶ್ಯಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಪಂದವಾಗಿ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವ ಅಂಶಗಳಾದ ಇಸವಿಗಳು, ಅನಾವಶ್ಯಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆ ಹೊರಯಿನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕನಾರ್ಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಸಂಘವು ಈ ಪ್ರಸ್ತರಕದ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ, ಸದಸ್ಯರಿಗೆ, ಕಲಾಕಾರರಿಗೆ, ಪರಿಶೀಲಕರಿಗೆ, ಸಂಯೋಜಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸೈಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತರವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಮುದ್ರಕರಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃತ್ಯೋವರ್ಕ ಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೈ. ಜಿ. ಎಸ್. ಮುದಂಬಿತ್ತಾಯ

ಮುಖ್ಯ ಸಂಯೋಜಕರು

ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಪರಿಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ರಚನೆ
ಕನಾರ್ಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು

ನಾಗೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್

ವ್ಯವಸಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಕನಾರ್ಟಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವಕ ಸಂಘ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನಡಿ

ಪಶ್ಚಾತ್ಯ ಬದಲಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಓಗೋಟ್ಟು ಪರಿಪುರಣಗೆ ಕನಾರ್ಕಿಕ ಸರಕಾರ ಮುಂದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕವು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವರ್ತಮಾನ ಸಮಾಜದ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೊದಲಬಾರಿಗೆ ಇತಿಹಾಸ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡಿಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಸ್ವಜನಶೀಲತೆಗೆ ನಿಲ್ಲುಪುವ ಹಾಗೆ ಈ ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಸ್ವಧಾರ್ತಕ ಹಾಗೂ ಮಾಹಿತಿ ಯುಗಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಸರಳ ಶಬ್ದಗಳ ಜೋಡಣೆ, ಕರಿಣ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ, ವಿಷಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇಸವಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು, ಈ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ನಾವು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಶ್ವಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆಯೇ ? ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ. 2005ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಶ್ಚಾತ್ಯದ ಆಧಾರದ ನೀತಿಯ ಜೊಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಪಶ್ಚಾಪನ್ನು ಸದಸ್ಯರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ವೀಸಲು ನೆರವಾದವರು ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕ ರಚನಾಸಮಿತಿ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಪರಿಶೀಲನ ಸಮಿತಿ, ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ, ಅನುವಾದಕರು ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ಸಲಹಕಾರರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲಾತ್ತವೆ.

ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರತರಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿರುವ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂಯೋಜಕರಾದ ಪ್ರೌ.ಜಿ.ಎಸ್. ಮುಂಬಡಿತ್ತಾಯರವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕ ಸಂಪದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಪ್ರೌತ್ತಾಹ ನೀಡಿದ ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುಲಸಚಿವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಡಾ. ಎಂ. ಕೊಟ್ಟೇಶ್

ಎ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ್

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಪಶ್ಚಾಪುಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ.

ರಚನಾ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಡಾ. ಎಂ. ಕೊಟ್ಟೀಶ್ವರ, ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತತ್ಸ್ವ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು-572103.

ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂತುಪಾಲರು, ವಾರ್ಷಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-79

ಸದಸ್ಯರು :

ಡಾ. ಬಸವರಾಜ್ ಎನ್ ಅಕ್ಷಿ, ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಧಾನದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಆಳ್ವಿಕಾರ, ಧಾರವಾಡ ತಾ॥

ಶ್ರೀ ಎನ್. ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶ, ಮುಖ್ಯಮಿಕ್ಕಕರು, ವಿದ್ಯಾಪರ್ಧಕ ಸಂಘ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ರಾಜಾಜಿನಗರ ಒಂದನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ಬೆಂಗಳೂರು - 10.

ಶ್ರೀ ಟಿ. ನಿಂಗಯ್ಯ, ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಧಾನ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಗುಬ್ಬಿ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಕೆ. ವಾಸುಕಿ, ಸಹತಿಕ್ಕಕರು, ವಿವೇಕಾನಂದ ಗಿರಿಜನ ಸನಿವಾಸ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನಬೆಟ್ಟಿ, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಹನುಮಂತರಾಹ್, ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಚಿಕ್ಕಬಿಳ್ಳಾಪುರ.

ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಾಂತುಪಾಲರು, ವಿದ್ಯಾವಾಹಿನಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು.

ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಹೆಚ್. ಕುರಕುಂದಿ, ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶಿಕ್ಕಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಮಾಸಣಿ, ಬ್ಯಾಡ್‌ಗೆಟ್‌ ತಾ॥, ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಪರಿಶೀಲಕರು

ಡಾ. ರಾಜಾರಾಂ ಹೆಗಡೆ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಶಂಕರಭಟ್ಟಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ.

ಪ್ರೌ. ಟಿ.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಡೀನ್ (ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳು), ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಶ್ರೀಕಾರ್ತ್ತಾ ಅರ್ಧುಮ್ಮೆ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಪ್ರೌ. ಪಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಎಸ್.ಆರ್. ಕೇಶವ, ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ಕೆ.ಆರ್. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ವಾರ್ಷಿಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಧಾನದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಜಯನಗರ, 6ನೇ ಬ್ಲಾಕ್, ಯಡಿಯೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ

ಡಾ. ಎಂ.ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಆರ್.ಎಲ್.ಎಂ. ಪಾಟೀಲ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ಈಶ್ವರಪ್ಪ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಅನುವಾದಕರು

ಶ್ರೀಮತಿ ಎಲ್.ಬಿ. ಜಾದವ್, ಸಹ ಶಿಕ್ಕಕರು, ಮರಾಠಾ ಮಂಡಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ.ಕಿ. ಮಾಲಗಾವೆ, ಸಹ ಶಿಕ್ಕಕರು, ಜನತಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜು, ಸಾಂಬು, ಬೆಳಗಾವಿ ತಾ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಆರ್. ದಾನಿ, ಸಹ ಶಿಕ್ಕಕರು, ಶ್ರೀಹರಿ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಉಗಾರ್, ಅಧಣಣೆ ತಾಲ್ಲೂಕ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ದೇಪ್ರಿ ಭೂಷಣೆ, ಸಹ ಶಿಕ್ಕಕರು, ಶ್ರೀಹರಿ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಉಗಾರ್, ಅಧಣಣೆ ತಾಲ್ಲೂಕ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಮುಖ್ಯ ಸಂಯೋಜಕರು

ಶ್ರೀ ನಾಗೇಂದ್ರಪುಮಾರ್, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಮಣಿ ಸಿ., ಉಪನಿಧೇಶಕರು, ಕನಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಯೋಜಕರು :

ಶ್ರೀ ಎ.ಟಿ. ರಂಗದಾಸಪ್ಪ, ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪರಿಷ್ಕರಣ ಕುರಿತು

ಒಂದರಿಂದ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರೂ ಅರ್ಥಸಚಿವರೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ 2014-15 ರ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಫೋರ್ಮಣ ಮಾಡಿದರು. ತಜ್ಞರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಆಶಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ, ನೈತಿಕಮೌಲ್ಯಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಕಸನ, ವ್ಯೇಜ್ಜಾನ್ವಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯೇಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವ, ಜಾತ್ಯೀಯತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬದ್ದತೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಪುನರ್ ರಚಿಸಲಾಗುವುದು” - ಇದು ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಆಶಯ.

ಆನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ಒಂದರಿಂದ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗಿನ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಾಗಿ 27 ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಿನಾಂಕ: 24.11.2014 ರಂದು ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ವಿಷಯವಾರು ಮತ್ತು ತರಗತಿವಾರು ಮಾನದಂಡಕ್ಕನುಗೂಣವಾಗಿ ರಚಿತವಾದವು. ವಿವಿಧ ಪಠ್ಯವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಅನೇಕ ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಹೊಣೆಹೊತ್ತ ಈ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ‘ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ನಂತರ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ’ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು 24.11.2014ರ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆನಂತರ 19.09.2015 ರಂದು ಹೊಸ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿ ‘ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ರಚಿಸುವ’ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೊಂಡ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು 2016-17 ರ ಬದಲು 2017-18ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಇದೇ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಮಾಹಿತಿದೊಂಡ, ಆಶಯದೊಂಡಗಳನ್ನು ಪ್ರಟಿಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರಿಗೆ, ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಸಮಿತಿಗಳಾಚಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಘಗಳ ಜೊತೆ ಚರ್ಚೆಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಕಣಿಸಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ವಿಷಯ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಡಯಿಟ್ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರ ಪ್ರಶ್ನೆಕ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಅಭಿಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ, ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅನಂತರ ಸಭೆ ನಡೆಸಿ ಜರ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಅರಿವಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಕಡೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಶಾಲಾ (NCERT) ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಜೊತೆ ರಾಜ್ಯದ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ತೋಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಜ್ಞರ ಮೂರು ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ನೀಡಿದ ತೋಲನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳಿಗಂತೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅಂಥ್ರ, ತಮಿಳನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಪ್ರಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಾಪನೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಿತಿಗಳು ಮಾಡಿರುವುದು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯೇ ಹೊರತು ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕಗಳ ಸಮಗ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕಗಳ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಧಕ್ಕೆಯಂಟು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗತ್ವ ಸಮಾನತೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಗ್ರತೆ, ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮ ಚೌಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮ ಚೌಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಏಿರಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ: ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಿತಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ವಿಷಯವಾರು ಉನ್ನತ ಪರಿಶೀಲನ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡೆದು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ 27 ಸಮಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹಾಗೂ ಉನ್ನತ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿಯ ಸಮಸ್ತರನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕತ ಪಾಠಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ತಜ್ಞರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಹೀ ಸಮಿತಿಗಳ ಕೆಲಸ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಷ್ಪೇಯಿಂದ ದುಡಿದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಸಹಕರಿಸಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಸರ್ವ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ತಜ್ಞರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಹೆಚ್.ಎನ್

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಕನಾರಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ (ಧ)
ಬೆಂಗಳೂರು-85

ಪ್ರೌ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ

ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷ
ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಮಿತಿ
ಕನಾರಟಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ತಕ ಸಂಘ (ಧ)
ಬೆಂಗಳೂರು-85

ಪರ್ಯಾಪ್ತಪ್ರಸ್ತಕಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಮಿತಿ

ಸರ್ವಾಧ್ಯಾಕ್ಷರು

ಪ್ಲೇ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ರಾಜ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಪ್ರಸ್ತಕ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಮಿತಿ, ಕನಾರ್ಕಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಪ್ರಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಡಾ. ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ತಿ ಮೈಸೂರು.

ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ. ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ಜಿ. ಸೋಮಶೇಖರ್, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ವಿಜಯನಗರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಶಾಂತ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥ್ಯ.

ಪ್ಲೇ. ಎಸ್.ಟಿ. ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕನಾರ್ಕಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಪ್ಲೇ. ಪಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಬಿ. ಶೇಖರ್, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ವಾಣಿಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು.

ಶ್ರೀ. ಎ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ವಾಣಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಶ್ರೀ ಈರಣ್ಣ. ಎಂ. ಅಂಬಿ, ಸಹ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ತಡಕೊಡು, ಧಾರವಾಡ ತಾ. ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ವೆಂಕಟೇಶ್, ಜಿತ್ರುಕ್ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಉರಮಾರಕಸಲಗರೆ, ಮಂಡ್ಯ ತಾ. ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ.

ಉನ್ನತ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಿತಿ

ಶ್ರೀ ಅಶೋಕ ಶೆಟ್ಟರ್, ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕ್ತನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕನಾರ್ಕಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ತಳಪಾರ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಡಾ. ದಶರಥ್ ನಾಯಕ್, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಗುಲ್ಬಗಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕಲಬುರಗಿ.

ಡಾ. ಹಸೀನ್ ತಾಜ್, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಅನುವಾದಕರು

ಪ್ಲೇ. ಎಸ್.ಟಿ. ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕನಾರ್ಕಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಶ್ರೀ. ಎ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ್, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ವಾಣಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ಲೇ. ಪಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಸಲಹಾಗಾರರು

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಹೆಚ್.ಎನ್. ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾರ್ಕಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಪ್ರಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಶ್ರೀ ಕೆ.ಜಿ. ರಂಗಯ್ಯ, ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾರ್ಕಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಪ್ರಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಯೋಜಕರು

ಡಾ. ಎಂ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನಾರ್ಕಿಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಪ್ರಸ್ತಕ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ	ಶೀಜಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
	ಇತಿಹಾಸ	
1.	ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳು	1
2.	ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಕ್ರಮಣ	8
3.	ಮತ ಪ್ರವರ್ತನಕರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು	21
4.	ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯ	27
	ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ	
1.	ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ	44
2.	ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ	55
3.	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ	66
	ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ	
1.	ಕುಟುಂಬ	73
2.	ಸೂಮಾಜಿಕರಣ	79
	ಭೂಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನ	
1.	ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ - ಕನಾಂಟಿಕ	84
2.	ಕನಾಂಟಿಕದ ಪ್ರಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು	88
3.	ಕನಾಂಟಿಕದ ವಾಯುಗುಣ, ಮಂಳಿಗಳು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತು	93
4.	ಕನಾಂಟಿಕದ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು	101
5.	ಕನಾಂಟಿಕದ ಭೂ ಸಂಪತ್ತು	106
	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ	
1.	ನೈಸಿರ್ಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು	115
2.	ಭಾರತದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು	124
	ಷ್ವಾಹಾರ ಅಧ್ಯಯನ	
1.	ವ್ಯಾವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ	132

ಇತಿಹಾಸ

ಅಧ್ಯಾಯ-1

ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ಕ್ರೀಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳ ಆರಂಭ.
- ಏಸು ಕ್ರಿಸ್ತರ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದ್ ಪ್ರೇರಣಬರರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗಳು.
- ಕ್ರೀಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆಗಳು.
- ಕ್ರೀಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳ ಹಂಗಡಗಳು.

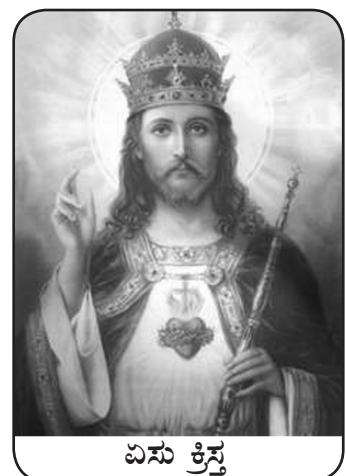
ಪ್ರಪಂಚದ ಜರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಲವಾರು ಧರ್ಮಗಳ ಹುಟ್ಟಿಕಾಗು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ, ಜ್ಯೇಂಧ್ರ, ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋರಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಧರ್ಮಗಳು ಸಾ.ಶ.ಪೂ. ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಫಿಪನೆಯಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾದವು. ಕ್ರೀಸ್ತ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳು ಸಾ.ಶ. ೨೦ದನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಸಾಫಿಪನೆಯಾದರೂ ಇಂದು ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೆಮಿಟಿಕ್ (ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಸೆಮಿಟಿಕ್ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.) ಧರ್ಮಗಳಿಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡು ಧರ್ಮಗಳು ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ನಂತರ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾದವು .

ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮ

ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಸಾ.ಶ. 1ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಪ್ಯಾಲಸ್ಪೈನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ನೆಜರರ್ತನಲ್ಲಿ ಸಾಫಿಪನೆಯಾಯಿತು. ಇದರ ಸಾಫಿಪಕರು ಜೀಸಸ್ ಕ್ರಿಸ್ತರು. ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮ ಸಾಫಿಪನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಪ್ಯಾಲಸ್ಪೈನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಯಹೂದಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದುರಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸುರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜೀಸಸ್‌ರ ಜನನವಾಗಿ ನಂತರ ಧರ್ಮಸಾಫಿಪನೆಯಾಯಿತು.

ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗಳು

ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರ ಬಾಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ದೊರಕಿರುವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜೀಸಸ್‌ರು ಸಾ.ಶ. 1ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೆರೂಸಲಂ ಬಳಿಯ ಬೆಳ್ಳಿಹ್ಯಾಂ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಡಕುಟಿಂಬವ್ಯಾಂದರಲ್ಲಿ ಮೇರಿ ಮತ್ತು ಜೋಸ್ಥೋರ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ

ಏಸು ಕ್ರಿಸ್ತ

ಅಪಾರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯಹಾದಿಗಳ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು, ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿದರು.

ಜೀಸಸ್‌ರು ತನ್ನ 30ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಾನ್ ಬ್ಯಾಪ್ಟಿಸ್ಟ್ ಎಂಬಿವವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವಾನ್ ಪಡೆದರು. ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಜಾನ್ ಜೀಸಸರನ್ನು ಮಸೀಹ ಅಥವಾ ಮಹಾರಕ್ಕನೆಂದು ಕರೆದರು. ದೀಕ್ಷೆಯ ಸ್ವೀಕಾರದ ನಂತರ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮೆದಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನೇ ದಿನೇ ಜೀಸಸ್‌ರ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಕಂಪಗಳು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವರು ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ದೈವತ್ವ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಯಹಾದಿಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವರ್ಗ ವಿರೋಧಿಸಿತು. ಇವರು ಜೀಸಸ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾದ ಪಾಂಟಿಯಸ್‌ಪಿಲಾತನಿಗೆ ದೂರನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿದರು. ವಿಚಾರಣೆಯ ನಂತರ ಜೀಸಸ್‌ರನ್ನು ಗೋಲೋಧ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿನ ಶಿಲುಬೆಗೆ ಪರಿಸಿದರು. ಈ ದಿನವನ್ನು ಕ್ರೀಸ್ತ ಸಮುದ್ರಾಯದವರು ಗುಡ್ ಪ್ರೈಡ್ ಎಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೋಧನೆಗಳು: ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರು ತನ್ನ 30ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ 33ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಪ್ರಾಲ್ಸ್ಟ್‌ನ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ದೈವತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಸರಳ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ, ಕರುಣೆಯ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯೊಂದನ್ನು ನೀಡಿದರು .ಇವರ ಬೋಧನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ,

- 1) ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ, ದಯಾಮಯನಾದ ದೇವರು ಸರ್ವ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ತಂದೆ.
- 2) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಹೋದರತ್ವ ಭಾವನೆಯಿರಬೇಕು.
- 3) ನಾವು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಂತೆ .
- 4) ಪರಿಂದ ಯಾವೆದನ್ನೂ ಬಯಸದೇ ನಾವು ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
- 5) ಮಾನವನ ಸೇವೆಯು ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಸಮಾನವಾದುದು.
- 6) ಮಾನವನು ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರಿಂದ ಕ್ಷಮಾಪಣ ಇದೆ.
- 7) ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸು; ನಿನಗೆ ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ನೀನು ಒಳ್ಳಿಯದನ್ನು ಬಯಸು.

ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರ: ಜೀಸಸ್‌ರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ತಲುಪಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ 12 ಜನ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಅಪ್ರೋಸಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಂತ ಪೀಠರನು ಅತೀ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದ ರೋಮಿಗೆ ತೆರಳಿ ಚಚ್ಚೆ ಸಾಫಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಸುವಾರ್ತೆಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಈ ಚಚ್ಚೆ ಇಂದು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ಷಾಧೋಲಿಕ್ ಸಮುದ್ರಾಯದವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರೋಮನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಕ್ರೀಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಹರಡಿತು. ಆದರೆ 1ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ರೋಮನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಪ್ರಚಾರಕರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಕರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವೈವಿರಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ನಂತರ 4ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ

ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾನ್‌ಸ್ಪೆಂಟ್‌ನ್‌ ಸಾ.ತ. 313ರಲ್ಲಿ ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯಧರ್ಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಧರ್ಮ ರಾಜ್ಯಧಿಕಾರದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆದು ರೋಮ್, ಗ್ರೀಕ್, ಮ್ಯಾಸಿಡೋನಿಯ, ಏಪ್ಯಾಮ್ಯೆನರಾಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ರೋಮನ್ ಚರ್ಚ್ ಹಾಗೂ ಮತಪ್ರಚಾರಕರು ನಡೆಸಿದ ಮತಾಂತರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆಯಿತು. ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪರಿಶ್ರೇಣಿಗೆ ಗ್ರಂಥ ‘ಬ್ಯೇಬಲ್’ ಆಗಿದೆ.

ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಕೊಡುಗೆಗಳು

- 1) ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಹೋದರತ್ವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.
- 2) ಚರ್ಚ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕರು ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಸಿಸ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು.
- 3) ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಗೋಧಿಕ್ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ.
- 4) ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕರು ವ್ಯೇದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು.
- 5) ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ದುರುಪ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆದವು. ಇದನ್ನೇ ಸಬಲೀಕರಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪಂಗಡಗಳು: 16ನೇಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ರೋಮನ್ ಕ್ರಾಥೋಲಿಕರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಹೊಸ ಕವಲುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಮತ್ತು ಕೈಸ್ತ ಬೋಧನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯಿತು. ಚರ್ಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರು ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲೀಕರು ಮೇರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಧರ್ಮ ಜನರ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಟೆನ್‌ಲೂಥರ್ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರಾಟ್‌ಸಂಟ್ ಎನ್ನುವ ಹೊಸ ಪಂಗಡವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾಯಿತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ;

1) ಕ್ರಾಥೋಲಿಕರು

2) ಮೌಟೆಸ್ಟಂಟರು

ಭೋಗೋಳಿಕ ಅನ್ನೇಷಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಎರೋಪ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಖೆ ಶಕ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಿವಿಧ ಭಾಗ ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರು ಕ್ರಮೇಣ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಭಾರತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಮತ್ತಪ್ಪ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಚಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾದವು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲು :

- ಕೈಸ್ತರ ಪರಿಶ್ರೇಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಬ್ಯೇಬಲ್. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ 1) ಟಿಲ್‌ ಟೆಸ್ಟಾಮೆಂಟ್ (ಹಳೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆ) 2) ನ್ಯೂ ಟೆಸ್ಟಾಮೆಂಟ್ (ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ) ಇದು ಮೊದಲು ಹೀಬ್ರೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಂಗ್ಲಿಂಡಿನ 1ನೇಯ ಜೀಮ್ಸನ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿತು. 1ನೇಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಹೂದಿಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯಿದ್ದರೆ, 2ನೇಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೀಸಸ್‌ರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಬೋಧನೆಗಳಿವೆ. ಇದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದು ಅರೇಬಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ. ಇದು ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷ್ಯಾದ ಒಂದು ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವಿಪ. ಈ ಪ್ರದೇಶ ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅರಬ್ಬರು ವಲಸೆಗಾರರಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನೀರು ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತೇವೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ನೆಲೆಸಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳೇ ಮೆಕ್ಕಾ ಮತ್ತು ಮದೀನಾಗಳು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬರು ಒಮುದೇವತಾ ಆರಾಥಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲು, ಮರ, ಜಿಲುಮೆಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಬ ಅರಬ್ಬರ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಮಹಮ್ದುರ್ ಪ್ರೇಗಂಬರ್ ಜೀವನ

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾದಿಗಳಾದ ಮಹಮ್ದುರ್ ಪ್ರೇಗಂಬರ್ ರವರು ಸಾ.ಶ. 570ರಲ್ಲಿ ಮೆಕ್ಕಾದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

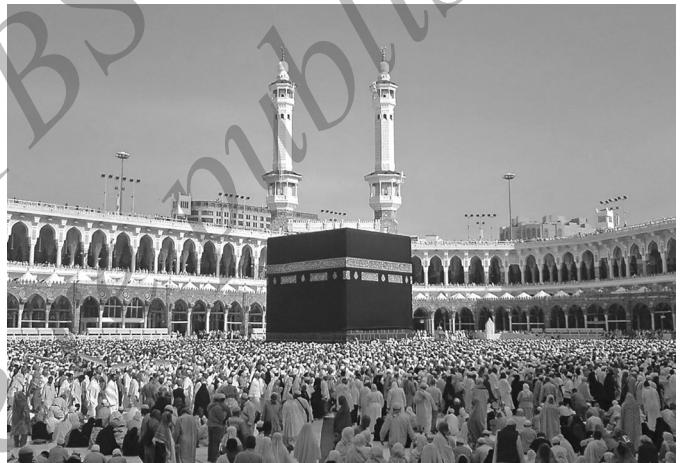
ಇವರ ತಂದೆ ಅಬ್ಡುಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ಅಮೀನಾ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರು. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಕುರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದು ನಂತರ ಜಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಮೆಕ್ಕಾ ಹಾಗೂ ಸಿರಿಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮೆಕ್ಕಾದ ಶ್ರೀಮಂತ ವಿಧವೆ ಖಾಫೀಜರ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವರ ಬಳಿ ಸೇವಾ ನೌಕರಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ಮುಂದ ಆಕೆಯೋಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಯಿತು.

ಅವರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರು ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕರು ಪುತ್ರಿಯರು ಇದ್ದರು. ಜವಳಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಿಂದು ಮಹಮ್ದುರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ್ತು ಯಹಾದಿಗಳ ಧರ್ಮಗಳ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಮೆಕ್ಕಾದ ಬಳಿಯ ಹೀರಾ ಎನ್ನುವ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಜ್ಞಾನೋದಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರೇಗಂಬರನ್ನು ಜನರು ದೇವದೂತನೆಂದು ಕರೆದರು. ಇವರ ತತ್ತ್ವಗಳು ಬಹುಬೇಗ ಜನರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಪಡೆದು ಬಹಳಪ್ಪು ಜನರು ಇವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರು. ಕೆಲವುಮ್ಮೆ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ದೇವರ ಸಂದೇಶಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಸಂಗೃಹಿಸಿದರು. ಆ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಇಸ್ಲಾಂಧರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ ‘ಕುರಾನ್’ ಅಗಿದೆ.

ಪ್ರೇಗಂಬರರು ತಮ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಮೆಕ್ಕಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಮುದೇವತಾರಾಥನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಪ್ರೇಗಂಬರನ್ನು ಮೆಕ್ಕಾದ ಜನರು ವಿರೋಧಿಸಿ ಅವರ ಕೊಳೆಗೆ ಸಂಚು ಹೂಡಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪ್ರೇಗಂಬರರು ಸಾ.ಶ. 622ರಲ್ಲಿ ಮೆಕ್ಕಾದಿಂದ ಮದೀನಾಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಈ ಫಟನೆಯನ್ನು ಹಿಜೆರಾ (ಪಲಾಯನ) ಎಂದು ಕರೆದು ಇದನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರು ‘ಹಿಜೆರಾಶಕ್’ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದರಲ್ಲಿ:

ಕಾಬ-ಇದು ಮೆಕ್ಕಾದಲ್ಲಿರುವ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ, ಮುಸ್ಲಿಮರ ಪ್ರತೀ ದಿನ ಕಾಬದ ಕಡೆ ಮುಖಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ‘ಹಜ್’ ಯಾತ್ರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೆಕ್ಕಾ

(ಮುಸ್ಲಿಮರ ಲಾನಾರ್ ಕ್ಷಾಲೆಂಡರ್ ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ)

ಮದೀನಾದ ಜನ ಪೈಗಂಬರರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಅವರ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಮೆಕ್ಕಾ ಮತ್ತು ಮದೀನಾದ ಮಧ್ಯ ಯಥಾವಾಗಿ, ಮದೀನಾದ ಜನರು ಮೆಕ್ಕಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಆಗ ಪೈಗಂಬರ್‌ರವರು ಮೆಕ್ಕಾಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ತದನಂತರ ಮೆಕ್ಕಾದ ಜನ ಪೈಗಂಬರ್‌ರವರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಪೈಗಂಬರರು ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಕ್ರಮೇಣ ಪೈಗಂಬರರ ತತ್ವಗಳು ಅರಬ್ ಪ್ರದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿದವು. ಪೈಗಂಬರರು ಸಾ.ಶ. 632ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಬೋಧನೆಗಳು

ಇಸ್ಲಾಂ ಎಂದರೆ ಒಂದು ದೇವರಿಗೆ ಶರಾಣಾಗು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಂದರೆ ದೇವರ ಅನುಯಾಯಿ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮದ ಬೋಧನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

- 1) ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ. ಆತನೇ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೋಂದು ಸಾಕು.
- 2) ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತು ನೀತಿಯುತ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು, ದುಷ್ಟಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು.
- 3) ದೀನ ದುರ್ಬಲರ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಹಾಗು ಸ್ತೋಯರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿರಬೇಕು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಗಳು

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಗಳಿವೆ.

- 1) ಕಲೀಮಾ - ಅಲ್ಲಾನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಂಬಿಕೆ. ಮಹಮ್ಮದರು ಅವರ ಪ್ರವಾದಿಗಳು.
- 2) ನಮಾಜ್ - ಪ್ರತೀ ದಿನ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅಲ್ಲಾನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.
- 3) ರೋಜ - ರಂಜಾನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ.
- 4) ಜಕಾತ್ - ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
- 5) ಹಜ್ - ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಮೆಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆ ಕೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರ

ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರರ ಮರಣದ ತರುವಾಯ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಖಲೀಫರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಇವರನ್ನು ಪೈಗಂಬರರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರಮಾಣೀಕ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಪಚ್ಚಿಮದ ಸೇನಿನಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಭಾರತದವರೆಗೂ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದರೆ :

- 1) ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಸರಳತೆ.
- 2) ಖಲೀಫರ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು.
- 3) ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಾಯ ಶ್ರದ್ಧೆ.
- 4) ಸುಲ್ತಾನರುಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಸ್ತಕೆ.
- 5) ಪೂರಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ವೇಶಗಳು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಕೊಡುಗೆಗಳು

- 1) ವೈದ್ಯಕೀಯವಾಗಿ ದಡಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಜೊಡಿ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆ.
- 2) ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು.
- 3) ಮದ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರೆಬೀಯಾ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಯಾ ಸಾಮೃಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಭಾಗೋಳ ಮತ್ತು ಲಿಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಸರಣಗೊಳಿಸಿತು.
- 4) ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಇಸ್ಲಾಂಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಇಸ್ಲಾಂ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಶೈಲಿಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ರೋಮನ್‌, ಬ್ರಜಾಂಟಿಯನ್‌ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಯನ್ ಸಾಮೃಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪಂಗಡಗಳು

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಿಂದರೆ – ಶಿಯಾ ಮತ್ತು ಸುನ್ನಿ ಪಂಗಡಗಳು. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ‘ಎಲೀಫರು’ ಎನ್ನುವರು. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರರ ನಂತರ ಎಲೀಫರು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಿಂಡರಾದರು. ಅಭಿಬಕರ್ತೆ ಮೊದಲನೆಯ ಎಲೀಫನಾಗಿದ್ದನು.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

- I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿರಿ.
 1. ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ _____.
 2. ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರನ್ನು ಶಿಲುಬೇಗೇರಿಸಿದ ಬೆಟ್ಟ _____.
 3. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರರು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ _____.
 4. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ _____.
 5. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು _____ ಎನ್ನುವರು.
- II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
 1. ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
 2. ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತರ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.
 3. ತೈಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು?
 4. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರರ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
 5. ‘ಹಿಜರಾ’ ಎಂದರೇನು?
 6. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಬೋಧನೆಗಳಾವುವು ?

III. ಚಟುವಟಿಕೆ.

1. ನಿಮ್ಮ ಉರಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಚೋರ್ ಹಾಗೂ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
2. ಕೈಸ್ತಿ ಸಮುದಾಯದವರು ‘ಕ್ರಿಸ್ತಿಯನ್’ನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.
3. ಇಸ್ಲಾಂ ಮತದವರು ರಂಜಾನ್ ಆಚರಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

IV. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ.

1. ಕೈಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಗಳು ಪ್ರಸಾರವಾದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇರವಿನಿಂದ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಕ್ರಮಣ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದ ರಜಪೂತ ಮನೆತನಗಳು.
- ರಜಪೂತ ಅರಸರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಕೇತ್ತಲಾಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳು.
- ಟರ್ಕರ ಆಗಮನ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಫಜ್ಜಿ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದ್ ಫೋರಿಯ ದಾಳಿಗಳು-ಪರಿಣಾಮಗಳು.
- ದೇಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕ ಭಾಗದಿಂದ ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗವನ್ನು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಕ್ರಮಣವೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಮಾಜ ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಟರ್ಕರು ಮುರಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಂದುವರೆದು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳಾದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಯುಗ ಆರಂಭವಾದುದ್ದರ ಮುಖ್ಯ ಗುರುತುಗಳಾಗಿದೆ. ಟರ್ಕರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಫಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಟರ್ಕರ ಆಗಮನ ಪೂರ್ವದ ಬಹುರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜರುಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದರೆ ಬಹುರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಈ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 13ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ರಜಪೂತ ಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಬಹುದು.

ರಜಪೂತ ಮನೆತನಗಳು

ಸಾಫಿವೀಶ್ವರ (ಸಾಫಿವೀಶ್ವರ)ದ ವರ್ಧನರ ಮನೆತನದ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಗುರ್ಜರ ಪ್ರತಿಹಾರರು, ಬಂದೇಲ್ ವಿಂಡದ ಚಂದೇಲರು, ಗಹಡಾಲರು, ಸೋಳಂಕಿಯರು, ಪಾರಮಾರರು ಮತ್ತು ಜೌಪಾಣಿರು ರಜಪೂತ ಕುಲಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿವಿಧ ಮನೆತನಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದವು. 12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತ ಮೂಲದ ಪೃಥ್ವಿರಾಜ ಜೌಪಾಣಿ, ಜಯಚಂದ್ರ ಗಹಡಾಲ, ಪರಮದೀಪ ಚಂದೇಲ ಪ್ರಬಲ ರಾಜರಾಗಿದ್ದರು.

ಗುರ್ಜರ ಪ್ರತಿಹಾರರು: ಪ್ರತಿಹಾರರು ಅವರ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದ ಸೂರ್ಯವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ದೊರೆತಿರುವ ಆಧಾರಗಳು ನಾಗಭಟ್ಟನು ಈ ವಂಶದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕನೂಜ್‌ನ್ಯು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರತಿಹಾರರು ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಗಾಗ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಅರಬ್ಬರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹಿಮೇಟ್ಟಿಸಿದರು. ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಲಶಾಲಿ ದೊರೆಗಳಾದ ಮಿಹಿರ ಭೋಜ ಮತ್ತು ಮಹೇಂದ್ರಪಾಲರು ಬಂಗಾಳದ ಪಾಲರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಬಂಗಾಳದವರೆಗೂ ಪ್ರತಿಹಾರರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಅರಬ್ ಪ್ರವಾಸಿಗನಾದ ಸುಲ್ಯಮಾನ್ ಮಿಹಿರಭೋಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖಿ ಶಾಂತಿಗಳು ನೇಲಸಿದ್ದವೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಹೇಂದ್ರಪಾಲನ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಮಹಿಪಾಲನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರತಿಹಾರರ ಅಧಿಪತ್ಯ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿತು.

ಗಹಡ್ಲಾಲರು: ಈ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಾಪಕ ಚಂದ್ರದೇವ. ಈತನು ವಾರಣಾಸಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಪಾಗಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಮನೆತನದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೊರೆ ಗೋವಿಂದ ಚಂದ್ರ. ಇವನು ಪಾಲರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಾಳ್ಳ ಮತ್ತು ಮಗಧದವರೆಗೆ ಗಹಡ್ಲಾಲರ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದನು. ಕಳಿಂಗ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾ ರಾಜರನ್ನು ಪರಾಭವಗೋಳಿಸಿದನು. ಕಾಶ್ಮೀರ, ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ಜೋಳ ರಾಜರು ಗೋವಿಂದ ಚಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರು.

ಪರಮಾರರು: ಪ್ರತಿಹಾರರ ಅವನತಿಯ ನಂತರ ಮಾಳ್ಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ಉಪೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಈ ಮನೆತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು. ಧಾರಾನಗರ ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ. ಪರಮಾರ ವಂಶದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ದೊರೆ ಭೋಜ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರನ್ನು, ಕಳಿಂಗದ ಗಂಗರನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರದ ಹೊಂಕಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಪರಮಾರರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಿರುದ್ಧ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸೋಲು ಗೆಲುವಗಳರಡನ್ನು ನೋಡಿದ ಭೋಜ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಸೋಲಿಲ್ಲದ ಸಾಮ್ರಾಟನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಸ್ವತಃ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ನಂತರದ ಅರಸರು ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾರವಂಶ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿತು.

ಸೋಳಂಕಿಯರು: ಮೊದಲನೆ ಮೂಲರಾಜ ಈ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಈ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ಭೀಮ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಘಜ್ಯಾಯಿಂದ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ನಂತರ ಎರಡನೇ ಮೂಲರಾಜ ಮತ್ತು ವೀರಧವಳ ವಾಫೆಲರು ಸಮರ್ಪ ಅರಸರಾಗಿದ್ದರು. ಎರಡನೇ ಮೂಲರಾಜ ಮಹಿಮ್ಮಾದ್ ಘಜ್ಯಾಯನ್ನು ಮೌಂಟ್‌ಅಬಾವಿನ ಬಳಿ ಸೋಲಿಸಿದ. ಈ ಮನೆತನದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ವಾತ ಜ್ಯೇನ ಪಂಡಿತ ಹೇಮಚಂದ್ರ ‘ದೇಶಿಮಾಲಾ’ ಎಂಬ ನಿಷಂಟನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಲಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ದಂಡನಾಯಕರಾದ ಉಲ್ಲಾಖಾಂಶ ಮತ್ತು ನುಸ್ರೂಖಾಂಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸೋಳಂಕಿಯರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರು.

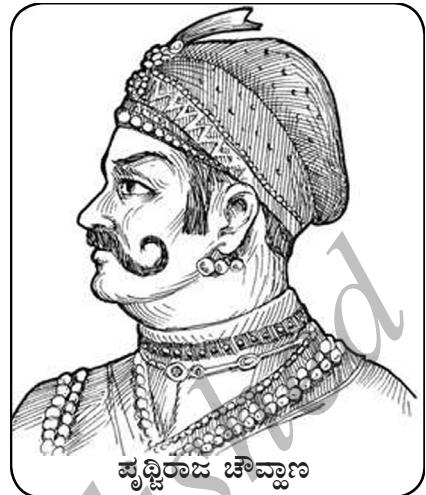
ಚಂದೇಲರು: ಬುಂದೇಲ್ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚಂದೇಲರ ಮನೆತನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸನೆಂದರೆ ಧಂಗ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಂದೇಲರು ಪ್ರತಿಹಾರರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಪರಮಾರರ ಪತನದ ನಂತರ ಧಂಗ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪರಮಾರರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಲ ಮತ್ತು ಅದ್ರೂರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮಹಾ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಧಂಗ ಟಕ್ಕರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂದೂಷಾಹಿರಾಜ ಜಯಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸೈನಿಕ ನೇರವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಆದರೆ ರಜಪೂತ ಅರಸರಲ್ಲಿನ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ ಐಕ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಖಿಲ್ಲಿ ಸುಲಾನರು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರು.

ಚೌವ್ವಾಣರು : ಈ ಮನೆತನವೂ ರಜಪೂತ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಈ ಮನೆತನದ ಮೂಲ ಸಾ.ಶ.7ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಅಜ್ಞೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆತನ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಆದರೂ ಚೌವ್ವಾಣರನ್ನು 12ನೇಯ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುಲವಾದ ರಾಜರನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು, ಅಜಯರಾಜ ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಗ್ರಹರಾಜ ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ. ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಪೃಷ್ಟಿರಾಜನು ಬುಂದೇಲ ವಿಂಡರ ಜಂಡೇಲರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಹೇಬ ಮತ್ತು ಕಾಲಿಂಜರ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಘೋರಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಿಂಧಾಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ವಿಸ್ತೃತಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಘೋರಿಮಹಮೃದ್ಬಾನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ ತರ್ಕೋನ್ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಮೃದ್ಬಾನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿದನು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಮಹಮೃದ್ಬಾನೋರ್‌ಗೆ ಮರಳಿದ ನಂತರ ಮರುವಷ್ಟ ಮತ್ತೆ ದೆಹಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ದಂಡತ್ತಿ ಬಂದು ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಿದ್ದ ತರ್ಕೋನಲ್ಲಿಯೇ ಪೃಷ್ಟಿರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ ರಜಪೂತರ ಶೌಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ರಜಪೂತರ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯ ಫಟ್ಟ ಮತ್ತು ಆರಂಭಿಕ ಮಧ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ಇದ್ದ ರಜಪೂತ ಮನೆತನಗಳ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ರಜಪೂತ ಅರಸರು ಸ್ವತಃ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಭೋಜ, ಮುಂಜ, ಮೋದಲಾದ ಅರಸರೇ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಜ ರಾಜನು ಪದ್ಧಗುಪ್ತ, ಹಲಾಯುಧ ಎಂಬ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದನು. ಭೋಜ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸೇನ, ಪ್ರಭಾಜಂದ್ರ ಸೂರಿ, ಘನಪಾಲ ಎಂಬ ಜ್ಯೇನ ಪಂಡಿತರು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಜಯದೇವನ ‘ಗೀತಗೋವಿಂದ’, ಭಾರವಿಯ ‘ಕಿರಾತಾಜುನೀಯ’, ಭತ್ಕ್ವಹರಿಯ ‘ರಾವಣ ವಧಾ’, ಮಹೇಂದ್ರಪಾಲನ ‘ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸ’ ಕಾವ್ಯಗಳು ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವು. ನಾಟಕಗಳಾದ ರಾಜಶೇಖರ ರಚಿಸಿದ ‘ಭಾಲ ರಾಮಾಯಣ’ ಮತ್ತು ‘ಕಪೂರ ಮಂಜರಿ’, ಭವಭೂತಿ ರಚಿಸಿದ ‘ಮಹಾವೀರಚರಿತ’, ಹಾಗೂ ‘ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ’, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೃತಿಗಳಾದ ಕಲ್ಪಣನ ‘ರಾಜ ತರಂಗಿಣಿ’, ಜಯನಿಕನ ‘ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ ವಿಜಯ’ ಮತ್ತು ಹೇಮಚಂದ್ರನ ‘ಹುಮಾರಪಾಲಚರಿತ’ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. ರಜಪೂತ ಅರಸರ ಜೀವನ ಕೃತಿಗಳಾದ ‘ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ ರಾಸೋ’ವನ್ನು ಚಂದ್ರ ಬದಾರಾಯ ಮತ್ತು ‘ಭೋಜ ಪ್ರಬಿಂಧ’ವನ್ನು ಬಳ್ಳಾಳ ಎಂಬುವರು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿ, ರಾಜಸ್ಥಾನಿ, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದವು. ರಜಪೂತರು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ನಳಂದಾ, ಕಾಶಿ, ವಿಕ್ರಮಶಿಲ, ಉಜ್ಜಳಿನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು.

ರಜಪೂತ ಅರಸರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಚಿತ್ತೋಡ್, ಮಾಂಡು, ರಣತಂಬೂರ್, ಜೋಧ್ಪುರ ಹಾಗೂ ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಜ್ಯೇಪುರ, ಗ್ವಾಲಿಯರ್, ಉದಯಪುರಗಳ ಅರಮನೆಗಳು, ಮೌಂಟ್ ಅಬುದಲ್ಲಿರುವ ದಿಲಾಪರ್ ದೇವಾಲಯ, ವಿಮಲಾ ವಸಾಯಿ, ಲುನಾ ವಸಾಯಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಸುಂದರ ಕಲಾಕೃತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಚಂಡೇಲರು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ವಿಜುರಾಹೋದ

ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ ಚೌವ್ವಾಣ

ಖಂಡರಾಯ ಮಹಾದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಂದಿರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ.

ರಜಪೂತ ಅರಸರು ಜಿತ್ತಕಲೆಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. ಜಿತ್ತಕಲಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಕಲಾಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಪಹಾರಿ ಕಲಾಶೈಲಿಯಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇವಾರ್, ಬಿಕಾನೇರ್, ಜೋಡ್‌ಪುರ, ಜ್ಯೇಷ್ಠೇರ್ ಮತ್ತು ಬುನಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನಿ ಶೈಲಿಯ ಜಿತ್ತಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಸ್ಮೋಲಿ, ಜಮ್ಮು, ಗರ್ಜಾಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪಹಾರಿ ಕಲಾಶೈಲಿಯ ಜಿತ್ತಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಜಪೂತರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಾಫಾವಿದೆ.

ಮೊಂಟ್ ಅಬ್ ಬಸದಿ

ಟಕ್ಕರ ಆಗಮನ

ರಜಪೂತ ರಾಜರುಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪತನದ ಮುಂದುವರಿದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಟಕ್ಕರು ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಾರರಿಂದ ಟಕ್ಕರ ಅಧಿಪತ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಅನೀರಿಸ್ತಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಬ್ಬರು ಸಾ.ಶ. 8ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಸಫಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಟಕ್ಕರ ನಿರಂತರ ದಾಳಿಗಳ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿತ್ತು. ಟಕ್ಕರು ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಭಾಬಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮಂಗೋಲಿಯಾದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಿರಿಸಿದ ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಈ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಲಪ್ರೋಗೀನ್ ಎಂಬುವವನು ಅಘಾನಿಸ್ತಾನದ ‘ಫಜನಿ’ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾ.ಶ. 963ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಫಜ್ಜೀಯ ಟಕ್ಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ರಜಪೂತ ರಾಜರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧಗಳು ಆರಂಭವಾದವು.

ಮಹಮ್ಮದ್ ಫಜ್ಜೀ

ಅಲಪ್ರೋಗೀನ್‌ನ ನಂತರ ಸಾ.ಶ. 999ರಲ್ಲಿ ಫಜ್ಜೀಯ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ ಮಹಮ್ಮದ್, ಟಕ್ಕರ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಹದಿನೇಳು ಬಾರಿ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇವನ ದಾಳಿಗೆ ಪುನಿಷಾತ್ಮವಾದ ಗುಜರಾತಿನ ಸೋಮನಾಥ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಾಶವಾದವು. ಇಡೀ ಪ್ರಾಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ರಜಪೂತ ರಾಜ್ಯಗಳು ಜರ್ಮನಿತವಾದವು. ರಜಪೂತ ರಾಜರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಿಂತು ಟಕ್ಕರನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಜಪೂತರ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ದೊರ್ಚಲ್ಯಾಗಳಿಂದ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪ್ರತೀಬಾರಿಯ ದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಸುಮಾರು ಹದಿನೇಳು ಬಾರಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅಪಾರವಾದ ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಫಜ್ಜೀಗೆ ಸಾಗಿಸಿದೆ. ಅವನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅವನ ದಾಳಿಗಳು ಟಕ್ಕರು ಭಾರತದೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ, ಹಗೆತನಗಳಿಂದ ದುರುಪರಾಗಿದ್ದ ರಜಪೂತರ ಶಕ್ತಿಯು ಸಹ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಯಿತು.

ಮಹಮೃದ್‌ ಘೋರಿ

ಅಪ್ಪನಿಸ್ತಾನದ ಘೋರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಬಾನಿ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಟರ್ಕರ ಸಂತತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಘಟ್ಟ ಮನೆತನವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿತು. ಈ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೀಯಾಸುಧೀನ್‌ ಮಹಮೃದ್‌, ಘೋರ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ. ಇವನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಮುಜಾಹಿದೀನ್‌ ಮಹಮೃದ್‌ನನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಟರ್ಕರ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇವನನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮಹಮೃದ್‌ ಘೋರಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಮೃದ್‌ನು ಹಿಂದೆ ಘಟ್ಟ ಮಹಮೃದ್‌ನ ಕಾಲದಿಂದ ಟರ್ಕರ ಅಧಿನಿದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಧ್‌ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಲ್ತಾನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಮೊದಲ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಆರಂಬಿಸಿದನು. ಗುಜರಾತ್‌ನ ಅನಿಲವಾಡದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸೋಲುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಸೋಲಿನ ನಂತರ ಮಹಮೃದ್‌ ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಪೇಶಾವರದ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅದನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ನಂತರ ಲಾಹೋರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಖುಸ್ತಾವ್‌ ಮಲ್ಲಿಕನು ಮಹಮೃದ್‌ನಿಗೆ ಶರಣಾದನು. ಲಾಹೋರನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಮೃದ್‌ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಬಯಲಿನ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಗ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಚೌವ್ಣಾಳ ದೊರೆ ಮೂರನೇ ಪ್ರಾಣಿರಾಜ ಟರ್ಕರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಸಾ.ಶ. 1191ರಲ್ಲಿ ತರ್ಕೇನ್‌ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿರಾಜನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡಿದ ರಜಪೂತ ರಾಜರು ಮಹಮೃದನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿದರು

ಘೋರಗೆ ಮರಳಿದ ಮಹಮೃದ್‌ ಮತ್ತೆ ಅಪಾರ ಯುದ್ಧ ಸಿದ್ಧತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ತರ್ಕೇನ್‌ನಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಸಾ.ಶ. 1192ರಲ್ಲಿ ರಜಪೂತರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಈ ಬಾರಿಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಟರ್ಕರ ಬಿಲ್ಲುಗಾರರು ಯಶಸ್ವಿ ಕಂಡರು. ಶೀಪ್ತು ಚಲನೆಯ ಟರ್ಕರ ಅಶ್ವದಳ, ನಿಧಾನ ನಡಿಗೆಯ ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಜಪೂತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಚದುರಿಸಿತು. ಮೊದಲನೇ ತರ್ಕೇನ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತರಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಗೋವಿಂದರಾಯ ಮತ್ತು ಭೋಲಾ ಇಬ್ಬರೂ ಕೊಲ್ಲಲುಟ್ಟರು. ಪ್ರಾಣಿರಾಜ ಚೌವ್ಣಾಳನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು. ಸೆರೆಸಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿರಾಜನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಾನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳಲು ತನ್ನ ಗುಲಾಮರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ ಮಹಮೃದ್‌ನು ಘೋರಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆಗೀಡಾದನು.

ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಘೋರಿಯನ್ನರ ವಿಜಯ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮರೆಯಾಯಿತು. ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸುಲ್ತಾನರ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಹಷ್ಟವದ್ದನ ನಂತರ ಇಡೀ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಯಾಯಿತು.

ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ರಜಪೂತ ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಮತ್ತು ವಚಾ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸುಲ್ತಾನರಿಗಿತ್ತು. ಸೈನ್ಯದಳತ ನಿಷ್ಪತ್ತವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತಿರಲ್ಲ. ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನರೇ ನೇಮಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು. ಸೈನಿಕರು ನೇರವಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ನಿಪ್ಪರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಲ್ತಾನರು ನೇಲೆಯಾರಿದ ನಂತರ ಭಾರತವು ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದೇಚೆಗೆ ಕಡಿಮೆಹೊಂಡಿದ್ದ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

ದೇಹಲೀ ಸುಲಾನರು

ಮಹಮ್ಮುದನ ನಿರ್ಗಮನ ನಂತರ ಅವನ ಗುಲಾಮರು, ಟಕ್ಕರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಗುಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮುದ್ ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುತ್ತುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ ಜೊವ್ವಾಂರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ದೇಹಲೀಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಫನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನಿತರ ಟಕ್ಕ್ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳು ಕುತ್ತುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ನನ್ನು ಸುಲಾನನೆಂದು ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡರು, ಕುತ್ತುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿಯ ಸ್ಥಾಪಕನಾದನು. ಐಬಕ್ನಿಂದ ದೇಹಲೀಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಟಕ್ಕರ ಆಳ್ಳಿಕೆಯನ್ನು ಖಿಲ್ಲಿ, ತುಫಲಕ್, ಸೈಯದ್ ಮತ್ತು ಲೂಥಿ ಮನೆತನಗಳು ಮೊಫಲರ ಆಗಮನದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಸಿದವು.

ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿ

ಮಹಮ್ಮುದ್ ಫೋರಿ ಗೆದ್ದಿದ್ದ ಭಾರತದ ಭೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗುಲಾಮರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ದೇಹಲೀಯಲ್ಲಿ ಟಕ್ಕರ ಅಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕುತ್ತುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ ಸಹ ಗುಲಾಮನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಗುಲಾಮರಾಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲವನ್ನು ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿಯ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗುಲಾಮಿ ಮನೆತನದ ಸುಲಾನರಲ್ಲಿ ಐಬಕ್ನಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲಮಶ್, ರಜಿಯಾ ಸುಲಾನಾ ಮತ್ತು ಬಲ್ಬನ್ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕುತ್ತುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್

ಈಶನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಹಲೀ ಸುಲಾನರ ಆಳ್ಳಿಕೆಗೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದನು. ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನದ ತುಕ್ಕ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುತ್ತುದ್ದೀನ್‌ನನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಶನ ಪಾಲಕರು ನಿಶಾಪುರದ ಶಾಜಿಗೆ ಗುಲಾಮನನ್ನಾಗಿ ಮಾರಿದರು. ಐಬಕನು ಪಷ್ಟಿಯನ್, ಅರೆಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳ ತೀಕ್ಕಣಾದ ಜೊತೆಗೆ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆ, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಘಜ್ಜಿಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾಗಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮುದ್ ಫೋರಿ ಇವನನ್ನು ಗುಲಾಮನನ್ನಾಗಿ ಏರೀದಿಸಿದ್ದನು. ಐಬಕನು ಘಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಶೌಯುದ್ದಿಂದ ಮಹಮ್ಮುದ್ ಫೋರಿಯ ಗಮನವನ್ನು ಸೇಳಿದನು. ಎರಡನೆಯ ತರ್ನ್‌ ಕಾಳಗದ ನಂತರ ಭಾರತದ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ರಮಣಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಐಬಕನು ಮಹಮ್ಮುದ್ ಫೋರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಫೋರಿಯ ಮರಣಾ ನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಆಳಿದನು.

ಕುತ್ತು ಐಬಕ್

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ :

ಕುತ್ತು ಐಬಕ್ ದೇಹಲೀಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಗೋಪುರ. ಇದನ್ನು ಕುತ್ತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇಲ್ಲಮಶ್ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು. ಇದು 225 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ತ ಕೆತ್ತನೆಗಳವೆ. ಇದು ಅಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿಲುಗಳವೆ.

ಐಬಕನು ದೇಹಲೀಯ ಕುವ್ವಾತ್-ಉಲ್-ಇಸ್ಲಾಂ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುತ್ತು

ಮಿನಾರ್ ನಿಮಿಂಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮಿ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿ-ಇ-ಮುದಬ್ಬೀರ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದರು. ‘ತಾಜುಲ್ ಮಾಸಿರ್’ ಐಬಕ್ಸನ್ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಮಶ್

ಇಲ್ಲಿರಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈತನು ಕುತ್ಪದ್ದಿನೊನ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದನು. ಗ್ರಾಲಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದ ಇವನು ಐಬಕ್ಸನ್ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು.

ಇಲ್ಲಮಶ್ ಸುಲ್ತಾನನಾದುದನ್ನು ಸಹಿಸದ ಫಚ್ಚಿಯ ದೊರೆ ತಾಜುದ್ದಿನೊ ಎಲ್ಲೋಜ್ ಮತ್ತು ಸಿಂಧ್ರಾನ ನಾಸಿರುದ್ದಿನೊ ಕೆಬಾಚ ಆತನ ವಿರುದ್ದ ಬಂಡಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಮಶ್ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭರ್ವಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ರಣಥಂಖೋರ್, ಮಾಂಡೋರ್, ಗ್ರಾಲಿಯರ್, ಭಿಲಾ, ಅಜ್ಜೀರ್, ಬನಾರಸ್, ಕನೋಜ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಮಂಗೋಲರು ಚಂಗೀಸ್ ಖಾನನ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಮಶ್ ಅವರನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಿಮ್ಮುಟಿಸಿದನು. ಈ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಾಗ್ದಾದಿನ ಖಿಲೇಫ್‌ನು ಇಲ್ಲಮಶ್‌ನಿಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಅಧಿಕಾರ ಸಮೃತಿ ಪತ್ರ ನೀಡಿದನು.

ಇಲ್ಲಮಶ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಇಕಾಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ. ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಇಕಾದಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡಲು ‘ನಲವತ್ತು ಸರದಾರರ ಕೂಟ’ ಸೇಮಕ ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿ, ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರು ಸುಲಾನನಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಮಶ್‌ನು ಬಂಗಾರ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದನು. ಇವನು ಕುತ್ಪದ್ದಿನೊನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಂಸಿಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ದೆಹಲಿಯ ಕುತುಬ್ ಮೀನಾರನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು.

ರಚಿಯಾ ಸುಲ್ತಾನಾ

ಇಲ್ಲಮಶ್‌ನ ಪುತ್ರ ರುಕ್ಷುದ್ದಿನೊ ಫಿರೋಜ್ ಅಸಮರ್ಥನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪುತ್ರಿ ರಚಿಯಾ ಬೇಗಂ ಆತನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದಳು. ದೆಹಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳೆ, ಸುಲ್ತಾನಾ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದು ಪುರುಷನಂತೆ ವೇಷ ಧರಿಸಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಿಂಧ್ರಾನಿಂದ ಬಂಗಾಳದ ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶದವರೆಗೂ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು. ಇವಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಹಿಸದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ದಂಗೆಯಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತೇಗೃಹಿಸಿದರು.

ಫಿಯಾಸ್-ಉದ್-ದೀನ್ ಬಲ್ಲನ್

ದೆಹಲಿಯ ಇಲ್ಲಮಶ್‌ನಿಗೆ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದ ಬಲ್ಲನ್ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಟೆ, ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಟಕ್ಕಿ ಗುಲಾಮರ ಕೂಟದ ಸದಸ್ಯನಾದನು. ರಚಿಯಾ ಸುಲ್ತಾನಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಮೀರ್-ಇ-ಶಿಕಾರ್ ಎಂಬ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಿಸಲಪಟ್ಟನು. ರಚಿಯಾ ಸುಲ್ತಾನಳ ಹತ್ಯೆಯ ನಂತರ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ಷಬ್ದ ಸನ್ವೇಶದಲ್ಲಿ ಟಕ್ಕರ ಸರದಾರರು ಬಲ್ಲನ್‌ನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ಬಲ್ಲನ್‌ನು ದೆಹಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು.

ಸುಲ್ತಾನನಾದ ನಂತರ ಅವಿಧೀಯ ಟಕ್ಕಿ ಸರದಾರರ ದುರಾಡಳಿತವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದನು. ಟಕ್ಕಿ ಸರದಾರರ ಕೂಟವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದನು. ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡಿದನು. ಆಸ್ಥಾನದ ದಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಶಿಪ್ಪಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಂದನು. ಪಶ್ಚಿಮಾಯಿನ ಶೈಲಿಯ ಆಡಂಬರದ ವೇಷಭೂಷಣ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನನ್ನು ದೇವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದು ಸಾರಿ ನಿರಂಕುಶ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪುನರ್ ಸಂಪಟಿಸಿದನು. ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿ ತಡೆಗಟ್ಟಿಲ್ಲ ವಾಯುವ್ಯ ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೋಚೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದ ಬಲ್ಲನ್‌ನ ನಂತರ ಕೈಕುಬಾದನು ಸುಲ್ತಾನನಾದನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ವಚೀರನಿಂದ ಕೊಲೆಯಾದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗುಲಾಮ ಸಂತತಿಯ ಆಡಳಿತ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡಿತು.

ಬೀಲ್ಕಿ ಸಂತತಿ (ಸಾ.ಶ. 1290–1320)

ಬೀಲ್ಕಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಜಲಾಲುದ್ದೀನನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಇವನು ಮೃದುಸ್ಥಭಾವ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲತೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಸರದಾರರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಒಳಿಸಂಚು ನಡೆಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಈತನನ್ನು ಅಲ್ಲಾಪುದ್ದೀನನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು.

ಅಲ್ಲಾಪುದ್ದೀನ್ ಬೀಲ್ಕಿ

ಈತನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್‌ನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದನು. ಶೂರ ಯೋಧನಾದ ಇವನು ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾಗಿ ಹಾಗೂ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ಮಾಳ್ಫ್ ಭಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ದೇವಗಿರಿ ಮೇಲಿನ ದಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತು ಲಾಟಿ ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಮಾಗರ್ ದಶಕ, ಪೋಷಕ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್‌ನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಕೊಲೆ ಮತ್ತು ಲಾಟಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಲ್ಲಾಪುದ್ದೀನ್ ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು.

ಅಲ್ಲಾಪುದ್ದೀನನು ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದನು. ಗುಜರಾತಿನ ವಾಷ್ಪೇಲಾ ವಂಶದ ರಜಪೂತ ದೋರೆ ಇವುಡಿ ಕರ್ಣಾದೇವ, ರಣಧಂಭೋರದ ಹಮೀರದೇವ, ಜಿತ್ತೋರದ ರಾಜ ಭೀಮಸಿಂಗನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಳ್ಫ್ ಜಾಲೋರ್, ಬುಂದಿ, ಮಾಂಡೋರ್ ಮತ್ತು ಟೋಂಕೋಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು.

ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಯಶ್ವಿಗೋಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಈತನ ದಂಡನಾಯಕ ಮಲಿಕ್ ಕಾಫರ್ ನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ದೇವಗಿರಿ, ವಾರಂಗಲ್, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಮರ್ದುರ್ಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಲಿ ನಡೆಸಿ ಅವುಗಳ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದನು. ಆದರೆ ಗೆದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕೇವಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಲಾಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಆತನ ಮೂರನೆಯ ಮಗ ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಮುಖಾರ್ಕ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಅಧಿಕಾರ ನೆಡೆಸಿ ಖುಸ್ತು ಎಂಬ ಸೈನಿಕನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ಘಾಜಿ ಮಲಿಕ್ (ಫಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತುಫಲಕ್) ಖುಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಂಡು ತುಫಲಕ್ ಸಂತತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

ಅಲ್ಲಾಪುದ್ದೀನ್ ಬೀಲ್ಕಿಯು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ, ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಹಾಯದನಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದನು. ದಕ್ಷ ಗೂಡಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಚಿಸಿದನು. ಮದ್ದಪಾನ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟ, ಪಗಡೆಯಾಟಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದನು. ಸರದಾರರ ಕೂಟ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರೊಂದಿಗಿನ ಸೈರೆ ಸಮಾರಂಭ ಹಾಗೂ ಗಣ್ಯವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಯ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಳವರ್ಗದ ರ್ಯಾತರಿಂದ ಹಿಡಿದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಭೂ ಮಾಲೀಕರೂ ಸಹ ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರ್ಯಾತರಿಂದ ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದನು.

ಸೈನಿಕ ಸುಧಾರಣೆ: ಸೈನಿಕರ ಭರ್ತೀ, ತರಬೇತಿ, ಶಸ್ತಾಕ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸೈನಿಕ ಮಂತ್ರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಸೈನಿಕರಿಗೆ ನಿಗದಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಸಂಬಳ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೈನಿಕರ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ ದಾಖಿಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಗಿ ಹುಲಿಯ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ದಸ್ತಾವೇಚಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿ ತರಲಾಯಿತು. ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ‘ದಾಗ’

ನಿಮಿಗದು ತಿಳಿದಿರಲಿ

ದೋ-ಅಬ್

ಎರಡು	ನದಿಗಳ	ನಡುವಣಿ
ಪ್ರದೇಶವನ್ನು	ದೋ-ಅಬ್	ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಉದಾ: ಗಂಗಾ-ಯಮುನ	ದೋ-ಅಬ್	

ಅಂದರೆ ಮುದ್ರೆಹಾಕುವುದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಸೈನಿಕ ತನ್ನ ಸಂಬಳ ಸವಲತ್ತುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತಕರಾರಿದ್ದರೆ ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನನಲ್ಲಿಯೇ ದೂರು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸುಧಾರಣೆಗಳು : ಅಲ್ಲಾಪುದ್ದಿನನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೂ ಸಹ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಧಾನ್ಯ, ಖಾದ್ಯ ತೈಲ, ಸಕ್ಕರೆ, ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ತೈಲಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯವಾದ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರಕಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಕುದುರೆ ಹಾಗೂ ಗುಲಾಮರ ಮಾರಾಟಕ್ಕೂ ಸಹ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ‘ಸಹನಾ-ಇ-ಮಂಡಿ’ಯಂಬ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದನು. ಮೋಸೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕರಿಂಬಾದ ಶೀಕ್ಕೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ತುಫಲಕ್ ಸಂತತಿ (ಸಾ.ಶ. 1320–1399)

ತುಫಲಕ್ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಫಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಫಿಯಾಸುದ್ದೀನನು ಕೆಲವು ಉದಾರ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನೀತಿಯ ಮೂಲಕ ದೇಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಗಡಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿದನು. ರೈತರಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು. ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಾಳಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂಚೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಚಿಸಿದನು. ದೇಹಲಿ ಬಳಿ ತುಫಲಕಾಬಾದ್ ಕೋಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ವಾರಂಗಲ್, ಮಧುರೈ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡಿದನು. ಈ ಸಂತತಿಯ ಇನ್ನಿಂದ ಪ್ರಮುಖ ಸುಲ್ತಾನರೆಂದರೆ ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ ಮತ್ತು ಫಿರೋಜ್ ತುಫಲಕ್ರೂರು.

ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್

ಈಶನು ಪಶ್ಚಿಮಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಗಣೀತ, ಭೌತಿಕಜ್ಞಾನ, ವ್ಯಾದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪಶ್ಚಿಮಯನ್ ಕಾವ್ಯ, ಖಿಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಆತನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಅಸಹಜಲ್ಗಳಿದ್ದವು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಾಳಿತ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಯೋಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ಪಕ್ಷತೆಯಾಗಲಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಾಗಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

ಕಂದಾಯ ಸುಧಾರಣೆ: ಸಾಮೃಜ್ಯದ ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಿಲೆಗಳಿರುವ ಪ್ರಸ್ತರವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಕೃಷಿಗೆ ಒಳಪಡದ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರಂಭಿಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಹಲವು ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದನು. ರೈತರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸೇರಪು ನೀಡಲು ತಕಾವಿ ಸಾಲ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಆದರೂ ದೋ-ಅಭ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ರೈತರು ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭೂ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ: ತೆರಿಗೆಗಳು

1. ವಿರಜ್ - ಮುಸ್ಲಿಮೇತರ ಮೇಲಿನ ಭೂ ತೆರಿಗೆ
2. ಉಶ್ರ್ - ಮುಸ್ಲಿಮರ ಮೇಲಿನ ಕೃಷಿ ತೆರಿಗೆ
3. ಜಕಾತ್ - ಮುಸ್ಲಿಂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಆಸ್ತಿ ತೆರಿಗೆ
4. ಜೆಸಿಯಾ - ಹಿಂದೂಗಳ ಮೇಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ತೆರಿಗೆ

ರಾಜಧಾನಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆ : ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ದೇಹಲಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಗಿರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿ ಕೇಂದ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವೇಕು ಹಾಗೂ ಪರಕೀಯ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಯೋಜನೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಳಾಂತರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಏಪಾರಾಡುಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆಡಾದರು.

ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಾಣ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ: ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಬಂಗಾರ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ‘ದಿನಾರ’ ಎಂಬ ಬಂಗಾರದ ಹಾಗೂ ‘ಅದಲೀ’ ಎಂಬ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದನು.

ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮನೆತನಗಳಿದ್ದವು. ಸುಲಾನನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯದೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚದಾಯಕ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಭೀಕರ ಬರಗಾಲ, ರಾಜಧಾನಿಯ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ಸ್ಥಳಾಂತರ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ವಿಜಾನೆ ಬರಿದಾಯಿತು.

ದಖ್ನಾ ನೀತಿ: ದಖ್ನಾ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಖಿಲ್ಲೀಯನ್ನು ರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ ದಖ್ನಾನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಕಾಕತೀಯರ ರಾಜಧಾನಿ ವಾರಂಗಲ್ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜಧಾನಿ ದ್ವಾರಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ದ್ವಾಂಸಗೊಳಿಸಿದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಮಧುರೈಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅದರ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಹಸನ್ ಷಾನನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಾಫಿಸಿದ ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ ಮೇದಲಿಗನು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾಟಿಸಿದನು. ಈತನ ಕೊನೆಯ ಹನ್ಮೌಂದು ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ದಂಗಿಗಳು ನಡೆದು ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ನಂತರದ ತುಫಲಕು : ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ ನಂತರ ಬಂದ ಫಿರೋಜ್ ಷಾ ತುಫಲಕ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಜಾಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ನೇರವು ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಕಾಲಿ ಸಾಲ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಿದನು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ನ ಆಳ್ಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೇಡಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಧನ ನೀಡಿದನು. ಖಾಸಗಿ ಗಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತು, ಈ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿದನು.

ಅನೇಕ ನಗರಗಳನ್ನು, ಮಂಡಿರಗಳನ್ನು, ಮದರಸಾಗಳನ್ನು, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಈತನ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಿಂದರೆ ಜಾನಪುರ, ಘತೇಬಾದ್, ಹಿಸ್ಪಾರ, ಫಿರೋಜಪುರ, ಫಿರೋಜಾಬಾದ್. ಜಾನಪುರ ಅಂದಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದನು.

ಸಯ್ಯದ್ ಸಂತತಿ (ಸಾ.ಶ. 1414–1451)

ತುಫಲಕರ ನಂತರ ಸಯ್ಯದ್ ಸಂತತಿ ಪ್ರವರದಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಮುಲ್ಲಾನದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾಗಿದ್ದ ಖಿಜರ್ ಖಾನಾ ಸಯ್ಯದ್ ದೇಹಲಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಸಂತತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದನು. ದೋಳಬ್ರ, ಬಿಯಾಸ್ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಲಿಯರಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಸಾಫಿಸಿದನು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ದಂಗೆಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಶಾಂತಿ, ಸುಷ್ವವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದನು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಷಾ, ಅಲ್ಲಾ-ಉದ್-ದೀನ್ ಹಾಗೂ ಆಲಂ ಷಾ ಈ ಸಂತತಿಯ ಇತರೆ ಪ್ರಮುಖ ಸುಲಾನರು. ಆಲಂ ಷಾನನ್ನು ಬಹಲೋಲ್ ಲೋದಿ ಸೋಲಿಸಿ ಸಯ್ಯದ್ ಸಂತತಿಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಅಂತೆಗೊಳಿಸಿದನು.

ಲೋದಿ ಸಂತತಿ (ಸಾ.ಶ. 1451–1526)

ಇದು ದೇಹಲಿಯನ್ನಾಗಿದ್ದ ಕೊನೆಯ ಸುಲಾನ ಸಂತತಿ. ಬಹುಲೋಲ್ ಲೋದಿ, ಸಿಕಂದರ್ ಲೋದಿ ಮತ್ತು ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋದಿ ಈ ಸಂತತಿಯ ಸುಲಾನರು. ಸಿಕಂದರ್ ಲೋದಿಯು ಬಿಹಾರ, ಬಂಗಾಳ, ದೋಳಪುರ್ ಮತ್ತು ಚಂದೇರಿಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ದೇಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

ಈಶನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋದಿಯು ಅದಕ್ಕನಾಗಿದ್ದನು. ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾದ ಆಲಂಖಾನ್ ಮತ್ತು ದೋಲತ್ ಖಾನ್ ಮೊಫಲರಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ನೀಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ಬಾಬರ್ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಸಾ.ಶ. 1526ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೊದಲನೇ ಪಾಣಿಪತ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋದಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮೊಫಲರ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ : ಬಹುತೇಕ ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರು ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಸುಲಾನನ ಆಡಳಿತವು ಕುರಾನಿನಸ್ವಯ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸರದಾರರು, ಅಮೀರರು ಮತ್ತು ಉಲೇಮರು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆ, ವಿದೇಶಾಂಗ ಇಲಾಖೆ, ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಇಲಾಖೆ, ದಾನ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆಗಳ್ಳಿಂದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ಪ್ರಿಚಾರಣೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕೆಳ ಹಂತದ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದಾರ್, ಅಮೀನ್, ಮತ್ತು ಚೌಕಿದಾರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವುದು, ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು, ಸೈನ್ಯ ಲ್ಯಾ ಕಾಪಾಡುವುದು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಸುಲಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಿರಾಜ್ (ಭೂತೆರಿಗೆ), ಜಕಾತ್, ಉತ್ತರ, ಖಿಮ್ (ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಾಟಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಪತ್ತಿನ ತೆರಿಗೆ) ಜೆಸಿಯ, ವಾರಸುದಾರರಿಲ್ಲದ ಆಸ್ತಿ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ, ಆಮದು ಸುಂಕ, ಮನೆ ತೆರಿಗೆ ಮುಂತಾದವರ್ಗಳು ವರಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದರು. ಖಾಜಿಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯದಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಲಾನನಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಸುಲಾನರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯಗಳು ರೂಢಿಗತ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಹಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹಲವಾರು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೂ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಸಂತರು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೂಫಿ ಪಂಥದ ಸಂತರು ತಂದರು. ಸುಲಾನರ ಆಡಳಿತದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಟರ್ಕ್ ಮೂಲದ ಸರದಾರರನ್ನೇ ಆಡಳಿತದ ಉನ್ನತ ಮುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಟರ್ಕ್ ರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಮಸುಕಾದ ನಂತರ ಖಿರಾಜ್ ಸಂತತಿಯವರ ಆಳ್ಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಇಸ್ಲಾಂಗೆ ಮತಾಂಶರಗೊಂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯನ್ತ ಮದ್ದಿಗಳೇ ದೊರೆತವು. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಭಾರತೀಯ ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಹಾರ, ಪಾನೀಯಗಳು, ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳು ಪರಿಚಯವಾದವು. ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳೂ ಸಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರಕೊನರುಗಳಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

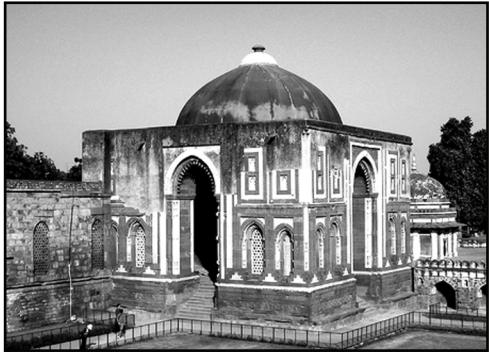
ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿತು. ಯುದ್ಧ ಕೈದಿಗಳನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹಿಳಾ ಗುಲಾಮರಿದ್ದರು. ಸ್ತೋಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರದಾ ಮತ್ತು ಬಾಲ್ಯವಿಧಾನ ಪದ್ಧತಿಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಮೇಲ್ಮೆಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ಲಲಿತಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿ, ಮನೆಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ: ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಪಾರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸುಲಾನರು ತಂದರು. ಕಂದಾಯ ದರದ ನಿಗದಿ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬದಲಾದವು. ಬಡರ್ಯೆತನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶ್ರೀಮಂತ ರ್ಯಾತನೂ ಸಹ ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಲೇಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಸುಲಾನರ ಕಾಲದ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು.

ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಸುಧಾರಿಸಲಬ್ಬವು. ಗುಜರಾತಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬಂಗಾಳದವರೆಗೂ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು. ವಿದೇಶಿ ವರ್ತಕರು ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಎಲ್ಲಾ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಯಾರಿದರು. ಇದರಿಂದ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆಯಿತು. ಭಾರತದ ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು ಯೂರೋಪಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ದೆಹಲಿ ಮತ್ತಿತರ ಮುಖ್ಯ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಾನರು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥ ವರ್ತಕರು ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ರೇಣ್ಣ ಬಟ್ಟೆ ತಯಾರಿಕೆಯ ಕಾಶಾಫನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ: ವಿದೇಶಿ ಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರು ಸುಲಾನರುಗಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಅರೇಬಿಕ್, ಪರ್ಸಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಮಹಾಮೃದ್ಘ ಘಟ್ಟಿಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನಾ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ಯಾಂಸಿದ್ದನು. ಈತನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಾಗಿದ್ದನು. ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ‘ಕಿಂಡಾ’ ಹಿಂದ್ರೋ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಹಸನ್ ನಿಜಾಮಿಯು ‘ತಾಜುಲ್ ಮಾಸಿಶ್’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮಿನ್ಬಾಜ್‌ ಸಿರಾಜ್ ಜುಬನಿ ‘ತಬುಹತ್ – ಈ–ನಾಸಿರಿ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು, ಅಮೀರ್ ಮಿಸ್ತ್ ಆರು ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ್ನು ‘ಭಾರತದ ಗಿಳಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಜಿಯಾಯುದ್ದೀನ್ ಬಕಾನಿಯು ‘ತಾರಿಶ್ – ಇ–ಫೀರೋಜ್-ಷಾಹಿ’ ಹಾಗೂ ಫೀರೋಜ ತುಫಲಕ್‌ನು ‘ಮುತುಹತ್ – ಇ– ಫೀರೋಜ್-ಷಾಹಿ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ: ದೆಹಲಿ ಸುಲಾನರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ‘ಇಂಡೋ-ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್’ ಎಂಬ ಹೊಸ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಕರ್ಮಾನುಗಳು, ಗುಮುಟಗಳು ಹಾಗೂ ಮಿನಾರ್‌ಗಳು ಈ ಶೈಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ದೆಹಲಿ ಸುಲಾನರು ಹೋಟೆ, ಮಸೀದಿ, ಅರಮನೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಟ್ಟಡ ಮುದರಸಾ, ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇಂಡೋ-ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಶೈಲಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ : ದೆಹಲಿಯ ಕುವತ್ತೆ-ಉಲ್‌ಇಸ್ಲಾಂ ಮಸೀದಿ, ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್, ಅಲ್‌ ದರವಾಜಾ, ಜಮ್‌ಬುತ್ ಖಾನಾ ಮಸೀದಿಗಳು.

ಅಲ್ಪಿ ದರವಾಚಾ

ಕುವತ್ತೊ-ಉಲ್-ಇಸ್ಲಾಂ ಮಹೀದಿ

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು.

I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

1. ಗುಜರ-ಪ್ರತಿಹಾರ ರಜಪುತ ಮನೆತನ ಸ್ಥಾಪಕ _____.
2. ಪೃಷ್ಟಿರಾಜ ಚೌವಾಣಿನು ಮೊದಲನೆಯ ತರ್ಕನ್ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ _____ ನನ್ನ ಸೋಲಿಸಿದನು.
3. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಫೋರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ದಂಡನಾಯಕ _____.
4. ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರಲ್ಲಿ ಆಳ್ಜಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳೆ _____.
5. ಖಿಲ್ಜಿ ವಂಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುಲಾನ _____.
6. ತುಫಲಕ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ದೇಹಲಿಯಿಂದ _____ ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು.

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ರಜಪುತ ಅರಸರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಇಲ್ಲಮಶೋನ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವಿವರಿಸಿ.?
3. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾವುವು?
4. ಮೊಹಮ್ಮದ್-ಬಿನ್ ತುಫಲಕ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾವುವು?
5. ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರು ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳಾವುವು? ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.

III. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1. ಭಾರತದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ರಜಪುತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ.
2. ಭಾರತದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರು ಗೆದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ.

IV. ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದೇಹಲಿ ಸುಲಾನರ ಸ್ಥಾರಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆಲ್ಫಂ ತಯಾರಿಸಿ.

ಮತ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ಭಾರತದ ಮತ ಪ್ರವರ್ತಕರುಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತತ್ವ, ಬೋಧನೆಗಳು.
- ಶಂಕರಚಾರ್ಯರ್, ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರ್, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ್, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗಳು.
- ದ್ವೇತ, ಅದ್ವೇತ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೇತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು.

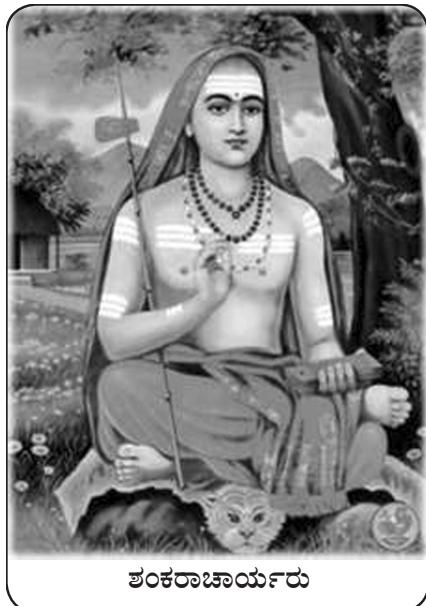
ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾ.ಶ. 8ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 13ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲಾರ್ಥದವರೆಗಿನ ಅವಧಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ವ್ಯೇದಿಕ ಮತಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಪ್ರೋಣಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರಾದ ಶಂಕರರು, ಮಧ್ಯರು ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜರು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದರು. ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ವೇದಾರ್ಥ ಶಾಖೆಗಳಾದ ಅದ್ವೇತ, ದ್ವೇತ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೇತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸಹ ಪ್ರಚುರತೆಗೆ ಬಂದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಡಿದ್ದರು. ಇವರು ಬೋಧಿಸಿದ ತತ್ವಗಳು ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಾಗದೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ವ್ಯೇಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆಗೊಳಿಸಿದವು. ಈ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರು ಮತ್ತು ಬಸವೇಶ್ವರರು ಕುಲ, ಮತ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಭೇದಗಳಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುನಃಶೈತನಗೊಳಿಸಿದರು.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು - ಅದ್ವೇತ

ಶಂಕರರು ಕೇರಳದ ಕಾಲಡಿ ಗ್ರಾಮದ ನಂಬೂದರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ಶಿವಗುರು, ತಾಯಿ ಆಯಾಂಬ. ಅಪ್ರತಿಮ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಹೊಂದಿದ್ದ, ಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಏಳನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರೆಂಬ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.

ಶಂಕರರು ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅದ್ವೇತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ‘ಅದ್ವೇತ’ ಎಂದರೆ ಏಕ ಅಧವಾ ಒಂದೇ ಎಂದರ್ಥ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವಾತ್ಮೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಸತ್ಯ, ಉಳಿದ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯ.

ಜಗತ್ತು ಒಂದು ಮಾಯೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ಜಾಗ್ಞನಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು

ಪರಮ ಸತ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಜೀವಾತ್ಮವನ್ನು ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ಶಂಕರರು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಶಂಕರರು ಇದನ್ನೇ “ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮನು” ಅಥವಾ “ಅಹಂಬ್ರಹಾಸ್ಮಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀತನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ಯ, ಅದು ನಿಗುಣ, ಅದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

ಶಂಕರರು ರಚನಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು: ಶಂಕರಭಾಷ್ಯ, ಆನಂದಲಹರಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ಲಹರಿ, ಶಿವಾನಂದ ಲಹರಿ, ವಿವೇಕ ಚೂಡಾಮಣಿ, ಮುಖುದ್ವ ಸುಧಾಕರ ಹಾಗೂ ದೃಷ್ಟಿಜ್ಞಾನೋತ್ತಿರ್ಥ ಸ್ವಾತ್ಮಾವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಶಂಕರರ ಬಜಗೋವಿಂದಂ” ಸ್ವೋತ್ತುಪು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

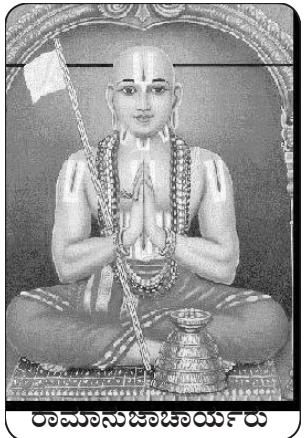
ಶಂಕರರು ಕಾಲ್ಯಾಂಡಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಕನ್ನಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಕಾಶ್ಮೀರದವರೆಗೆ ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತದ ವಿವಿಧದೇಗಳಲ್ಲಿ 5 ಹೀತಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ತಿಸಿದರು. ಶಂಕರರು ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹೊಸ ರೂಪ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯ ನೀಡಿದರು.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಫ್ತಿಸಿದ ಪೀಠಗಳು

1. ಬದರಿ-ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಹಿತ	2. ದ್ವಾರಕಾ - ಕಾಳಿಕಾ ಪೀಠ	3. ಪುರಿ-ಗೋವರ್ಧನ ಪೀಠ
4. ಶೃಂಗೇರಿ- ಶಾರದಾಪೀಠ	5. ಕಂಬಿ-ಕಾಮಕೋಟಿ ಪೀಠ.	

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು – ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮಿಖುನಾಡಿನ ಚೆನ್ನೈನ ಸಮೀಪ ಶ್ರೀ ಪೆರಂಬಡೂರ್ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ಕೇಶವ ಸೋಮಯಾಜಿ, ತಾಯಿ ಕಾಂತಿಮತಿ. ಧಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ಯಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶರ ಬಳಿ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗಂಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಮತದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಯಾದರು. ಶ್ವೇತ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಯಾದ ಚೋಳ ದೂರೆಯು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶಿರುಕುಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು. ಆಗ ಕನಾಕಿಟ ಭಾಗದ ಹೊಯ್ಯಳ ದೂರೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇವನು ಇವರನ್ನು ಸಾಗ್ರಹಿಸಿದನು. ನಂತರ ದೂರೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇವನು ಪ್ರೇಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜರು ಮೇಲುಕೋಟಿಗೆ ತೆರಳಿ ಚೆಲುವನಾರಾಯಣನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅತೀವ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು “ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಧಿನ. ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮೆ ಏಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ರೂಪವೆಂದು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು ಇಹಸತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಪತ್ತಿ (ಅತೀವ ಶರಣಾಗತ ಭಕ್ತಿ) ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಜಾತಿವಾದವನ್ನು ವಿಂಡಿಸಿದ ರಾಮಾನುಜರು ಭಕ್ತಿ ತತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಜನರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಆಸೆಗಳಿಂದ ದೂರಾಗಿ ಆತ್ಮ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

ರಾಮಾನುಜರು ಶಾಸಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ವೇದಾಂತ ಸಂಗ್ರಹ, ವೇದಾಂತಸಾರ, ವೇದಾಂತ ದೀಪಿಕ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವಪೂರ್ವ ಗ್ರಂಥವಾದ “ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ”ದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಸಂತ ರಮಾನಂದ, ರಾಯಿದಾಸರು ರಾಮಾನುಜರ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಇವರಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಬೆಳೆಯಲು ದಾರಿಯಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜಯನಗರದ ತುಳುವ ಮತ್ತು ಅರವೀಡು ವಂಶದ ದೊರೆಗಳು ಈ ತತ್ವದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮರಗಳು.

1) ಯತೀರಾಜ ಮರ	- ಮೇಲುಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪರಂಬಂದೂರು
2) ಪರಕಾಲ (ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ) ಮರ	- ಮೈಸೂರು
3) ಅಹೋಬಲ ಮರ	- ಅಹೋಬಲ, (ಗುಡಂಡೂರು, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ)
4) ಆಂಡವನ್ ಮರ	- ಶ್ರೀರಂಗಂ
5) ವಾಮ್ಯಮಲ್ಯ ಮರ	- ಸುಚೀಂದ್ರಂ

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು - ದ್ಯೇತ್

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಕನಾಂಟಕದ ಉಡುಪಿ ಬಳಿ ಪಾಜಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಮಧ್ವಗೇಹಭಟ್ಟಮತ್ತು ವೇದಾವಳಿ ಇವರ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು. ವಿಷ್ಣು ಇವರ ಆರಾಧ್ಯ ದ್ಯೇತ್. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಪ್ರತಿಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದ್ದರಿಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಗುರುಗಳಾದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಶಾಸಗಳ ವಾದದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನೇ ಸೋಲಿಸಿದರು. ಇವರು ‘ದ್ಯೇತ್’ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ದ್ಯೇತ್ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಎಂದಧರ್. ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂಬುದೇ ದ್ಯೇತದ ಅಧರ್.

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಕ್ರೇಸೊಂಡು ಹಲವಾರು ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಹಡಗಿನ ಗೋಪಿಂದನವೆಂಬ ಮಣಿನ ಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಅಷ್ಟಮರಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದರು.

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ಮಧ್ವರು ಸಾಫಿಸಿದ ಅಷ್ಟಮರಗಳು: ಪಲಿಮಾರು, ಅದಮಾರು, ಕೃಷ್ಣಮರ, ಪುತ್ತಿಗೆ, ಶೀರೂರು, ಸೋದೆ, ಕಾಣೆಯೂರ ಮತ್ತು ಪೇಜಾವರ ಮರಗಳು.

ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತು ಮಾಯೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಷ್ಟೇ, ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಮಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ. ಉಳಿದ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆ (ಭ್ರಮೆ) ರೂಪವಾದದ್ದು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ, ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿ-ಸೇವಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ವಿಷ್ಣು ಅಧಿಕಾರ ನಾರಾಯಣ ಒಬ್ಬನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ. ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ಅಧಿಕಾರ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳು : ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ, ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ, ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ, ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷ್ಣು ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ, ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನೆ ಮುಂತಾದವು.

ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮುಂದೆ ಪದ್ಧನಾಭ ತೀರ್ಥರು, ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರು, ವಿಜಯೀಂದ್ರ ತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ವಾದಿರಾಜ ತೀರ್ಥರಿಂದ ಪ್ರಜಾರಗೊಂಡಿತು.

ಬಸವೇಶ್ವರರು

ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕನಾಂಟಕದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಹೋರಾಡಿದ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವೈದಿಕ ಮೂಲ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಿದಿಗೊತ್ತಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಸರಳ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಶರಣರು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದರು. ಬಸವೇಶ್ವರರು ಈಗಿನ ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಮಾದರಸ ಮತ್ತು ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ತರು. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡು ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಸವೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಉಪನಯನದ ನಂತರ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸೆದು ಹೊಡಲಸಂಗಮಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶೈವಗುರುಗಳ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಧ್ಯಾನಸಾಧನ ಮಾಡಿದರು.

ಬಸವೇಶ್ವರರು

ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಕಲಚೂರಿ ಅರಸ ಬಿಜ್ಜಳನ ಭಂಡಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಣ, ಅಧಿಕಾರ, ಅಧಿಪತ್ಯ ಇವ್ಯಾಪುದರಿಂದಲೂ ಇವರು ವಿಚಲಿತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಏಂದು ರಿಸಿದರು. ಸಮಾಜ ಧರ್ಮದ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿದರು. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಳವಳಿಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಂಗಳಭೇದಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಶಿವರಣಿರಾದವರು ಜಾತಿಬೇಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಆತ್ಮ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ಭಕ್ತಿಯೇ ಶಿವನನ್ನು ಸೇರುವ ನಿಜವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದುಡಿದು ತಿನ್ನಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಬಸವೇಶ್ವರರು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿದು ಕಿರಿದು ಎಂಬುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ ತತ್ತ್ವದ ಮುಖಾಂತರ ಜನರಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ‘ದೇಹವೇ ದೇಗುಲ’ ಎಂದು ಸಾರಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈ ಬಗೆಯ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರರು ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ‘ಅನುಭವ ಮಂಟಪ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಶರಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶಿವರಣಿರಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೆ ಧಾರ್ಮಿಕ

ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಸುತ್ತಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಜಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಿರುತ್ತಾಗಿರಬೇಕು. ಅದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದ ಶರಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಿಂತನೆಗಳು ಅವರ ನಡೆ ಮತ್ತು ನುಡಿಯ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ವಚನಗಳ ರೂಪಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿರುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಜೀವನದ ಸಂದೇಶಗಳು ಒಂದು ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವು. ಅವರು ಸರಳ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಜನಮುಖಿಯಾಗಿಸಿದರು.

ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಸಮಾನರು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಯಾರೂ ಅಸ್ಟ್ರೇಶಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಸ್ಟ್ರೇಶರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಮಾಜದ ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈ ವಚನ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಒಗ್ಗಾಡಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ಅಲ್ಲಿಮುಪ್ಪಬು, ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯ, ಅಂಬಿಗರ ಜೋಡಯ್ಯ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಮಾದಾರ ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಹರಳಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರ ಬೋಮ್ಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತರು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮಾನತೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಮತ್ತು ವಚನಕಾರರು ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಮಗಿದು ಗೊತ್ತೇ ?

ಬಸವೇಶ್ವರರು ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅವನ ಸಾಧ್ಯ-ಮಾನ, ಬಡತನ-ಸಿರಿತನ, ಜಾತಿ-ಲಿಂಗ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ತಿವನ ಕೃಪೆಗೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅರ್ಥನು. ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದಲ್ಲ, ವಕೆಂದರೆ ತೀವನು ನಮ್ಮೆಣಿಗೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತೀ ಮಾಡಿ.

1. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕೇರಳದ _____ ಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.
2. ಜಗತ್ತು ಮಾಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು _____ .
3. ದ್ವೇಶ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು _____ .

II. ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಸಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.
2. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಯಾವುದು? ಅವರ ಮತವನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ?
3. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
4. ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತತ್ವಗಳಾವುವು?
5. ಬಸವೇಶ್ವರರ ಕಾರ್ಯಕ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.

6. ಅನುಭವ ಮಂಟಪನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ? ಅದರ ಉದ್ದೇಶಗಳಾವುವು ?
7. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

III. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

1. ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ವಾಚಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ.
2. ಬಸವಣ್ಣನವರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿನ ಇತರ ವಚನಕಾರರ ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
3. ವಚನಗಳ ಗಾಯನ ಸ್ವರ್ಧೇಯನ್ನು ಏಪ್ರಾಡಿಸಿ.

IV. ಯೋಜನೆಗಳು :

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ನೆರವೆನಿಂದ, ದ್ವೈತ ಮತ್ತು ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಇರುವ ವಚನಗಾಯಕರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ವಿವಿಧ ವಚನಗಳನ್ನು ವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿ.

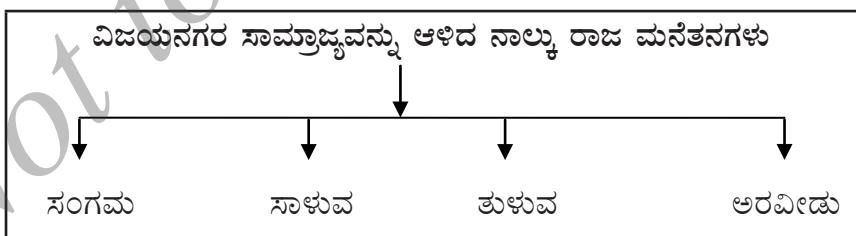
ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜವಂಶಗಳು.
- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆಗಳು.
- ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳು.
- ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು.

ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಮನೆತನಗಳಾದ್ದು ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರು, ವಾರಂಗಲ್‌ನ ಕಾಕತೀಯರು, ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡುರು, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ (ಹಳೇಬಿಡು) ಹೊಯ್ಯಳರು ಮತ್ತು ತಂಜಾವೂರಿನ ಜೋಳರು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಲಿಯ ಭೀಕರ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಭಿದೃತೆ, ಅಸ್ತಿರತೆ, ಕ್ಷೋಭ, ಭಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಪ್ರೇವ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ಸೆನ್ನಿಮೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಉದಯವಾಯಿತು. ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿತು. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ 15ನೇಯ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರೇಬಿಯನ್ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೆ ಭೂ ಭಾಗಗಳಿಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತ್ತು.

ಹಕ್ಕೆ-ಬುಕ್ಕರು ಸಾ.ಶ. 1336ರಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಡದ ಮೇಲೆ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಹಂಪೆ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಮನೆತನಗಳೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು, ಕೃಷ್ಣ ಗೋದಾವರಿ ಮುಖಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒರಿಸ್ತಾದ ಗಜಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ದ್ವಾರ್ವನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಎದುರಿಸಿಕೊಂಡೇ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಉಳಿದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಸಂಗಮ ವಂಶದ (ಸಾ.ಶ.1336–1486) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಗಳೆಂದರೆ ಒಂದನೆಯ ಹರಿಹರ, ಬುಕ್ಕರಾಯ, ಎರಡನೆಯ ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ. ಒಂದನೇ ಹರಿಹರ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಹಾಕಿ ಕಡಿದಾದ ಬಟ್ಟಗಳ ನಡುವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದನು.

ಬುಕ್ಕರಾಯ

ಮಧುರ್ಯೆಯ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಿ ಬುಕ್ಕನ ಪ್ರತಿ ಕಂಪಣನು ಸಾಮೃಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಈ ದಿಗ್ಗಿಜಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಗಾದೇವಿ ಬರೆದ ‘ಮಧುರಾವಿಜಯ’ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೊಂಡವೀಡಿನ ರೆಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಪೆನುಗೊಂಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬುಕ್ಕನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದನು. ಬುಕ್ಕನು ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ನಡುವಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲಹವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ ಸರ್ವಮಾತ ಸಮನ್ವಯತೆಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದನೆಂದು ಶ್ರವಣಬೆಳಗಳಿಂದ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣ ಚರ್ಚುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೌತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದನು. ಜೀನಾ ದೇಶದ ಮಿಂಗ್ ವಂಶದ ಸಾಮೃಜ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬುಕ್ಕರಾಯ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು.

ಎರಡನೆಯ ಹರಿಹರ

ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಮಗನಾದ ಎರಡನೆಯ ಹರಿಹರನ 27 ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವು ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಈತನು ಕೊಂಡವೀಡು, ಕನೂರ್ಲ್, ನೆಲ್ಲಾರು ಮತ್ತು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಬಹಮನಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಮುಜಾಹಿದ್ ತೀರಿಕೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೋವೆಯಿಂದ ಕೊಂಕಣ ಕರಾವಳಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ. ಕೃಷ್ಣೇಯ ಉತ್ತರದ ಪಾಂಗಳ ಕೋಟೆಯನ್ನು 1398 ರಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯ (ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ) (1424–1446)

ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇತ್ತು. ಸಂಗಮ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆ ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯ (ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ). ಈತ ‘ಗಭ ಬೇಂಟೆಕಾರ್’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಸಹ ಧರಿಸಿದ್ದ. ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನು ಒರಿಸ್ಯಾದ ಗಜಪತಿ ಕಟಿಲೇಂದ್ರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೊಂಡವೀಡನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಈಶಾನ್ಯ ಗಡಿಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ. ನಂತರ ಕೇರಳವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಕೇರಳ, ಶ್ರೀಲಂಕಾದಿಂದ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ “ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎನಿಸಿದ. ಈ ವಿಜಯಗಳಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮೃಜ್ಯ ಸಿಂಹಳದ ಗಡಿಗಳಿಂದ ಗುಲ್ಬರ್ಗದವರೆಗೆ ಮತ್ತು ತೆಲಂಗಾಣ, ಮಲಬಾರಾಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ನ್ಯೂನಿಜ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸಿಲೋನ್, ಪುಲಿಕಾಟ್, ಪೆನ್ನ, ತೆನಾಸ್ಸೆರಿಂ (ಬಮಾರ್ ಭಾಗ) ಮತ್ತು ಮಲಯಿದ ರಾಜರು ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಬಹಮನಿ ಅಹಮದ್ ಘಾನನ್ನು

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ವೇದಗಳ ಭಾಷ್ಯಲೇಖನ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ “ಪ್ರೌಢಿಕ ಮಾರ್ಗಸಾಫ್ತಪನಾಚಾರ್ಯ” ಎಂಬುದು ಹರಿಹರನ ಬಿರುದು. ತನ್ನ ಸಾಮೃಜ್ಯದ 26 ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿಗೊಳಿಸಿದನು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ನಿಕೋಲೋ ಕೊಂತಿ ಎಂಬ ಇಟಲಿಯ ಪ್ರವಾಸಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಆತ ವಿಜಯನಗರದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ವರ್ಣನೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜಧಾನಿಯ 60 ಮೈಲಿ ಸುತ್ತಳತೆಯಭಾಗದಿಯೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ಪಷಿಂಯಾ ದೇಶದ ರಾಯಭಾರಿ ಅಬ್ದುಲ್ ರಘುಬಾಬ್ ಸಾ.ಶ. 1443 ಏಪ್ರಿಲ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದು. ಇದರ ಪ್ರಭವದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿವೆ. “ವಿಜಯನಗರದಂತಹ ನಗರವನ್ನು ಕಣ್ಣ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಿವಿ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿದೂಗುವ ಪಟ್ಟಣವೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಗದು”.

ಬಿಜಾಪುರದವರೆಗೆ ಹಿಮ್ಮೈಟಿಸಿ ಮುದಗಲ್ ಮತ್ತು ಬಂಕಾಪುರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಎರಡನೇ ದೇವರಾಯನ ದಳಪತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಂಡೆಶನು ಬಂದು ನೋಕಾ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು.

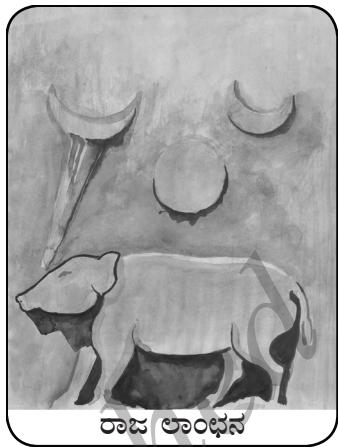
ಈತನು ಪರಮತ ಸಹಿಷ್ಣುವಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಜ್ಯೇನ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು. ಸ್ವತಃ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು. ಈತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ ಡಿಂಡಿಮ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಂಡೆಶರು ಇದ್ದರು. ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏರೆಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಪಡೆದವು. ಸಾ.ಶ. 1446ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬಂದ ದುರುಳ ಅರಸರೋಂದಿಗೆ ಸಂಗಮ ವಂಶದ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ (ಸಾ.ಶ. 1509–1529)

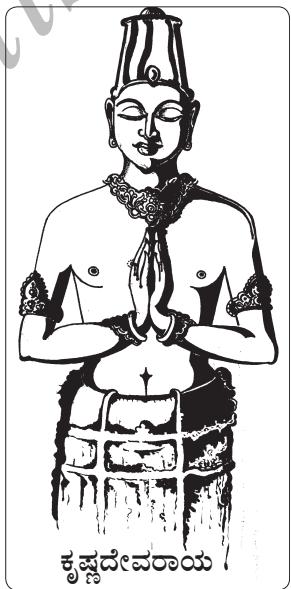
ತುಳುವ ಸಂತತಿಯ ನರಸನಾಯಕನ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ಸತಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರತ್ಯಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅರಸರಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆ. ಇವನ ಆಳ್ಳಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗಳ ಪರಾಕಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಅಶೋಕ, ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ, ಹರಣವರ್ಧನರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಇವನು 20 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಮಾಡಿದ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಪಟ್ಟಕೆ ಬಂದಾಗ ರಾಜ್ಯದ ಒಳ ಹಾಗೂ ಹೊರಗೆ ಜಟಿಲವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದವು. ಹೊಸ ಜಲಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಆಗಮಿಸಿದ ಐರೋಪ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಐದು ಷಾಹಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸುಲಾನರಾಗಿ ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಕದನಕ್ಕಿಳಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಉಮ್ಮೆತ್ತಾರು ಹಾಗೂ ಒರಿಸ್ತಾದ ಅರಸರು ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ಹಗೆತನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿಲೇ ಇದ್ದರು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಸೈನಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು

ರಾಬರ್ಟ್ ಸ್ಯಾಯೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಿ, ಚತುರ ಸೇನಾನಿ ಮತ್ತು ರಾಜತಂತ್ರ ನಿಪುಣ. ಇವನು ಎಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಜಿಕ್ತನಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳಿಂದಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ಕಾನೂನು-ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹದಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಾ.ಶ. 1510 ರಿಂದ 1521ರವರೆಗಿನ ಆಳ್ಳಿಕೆಯು ಧೀರ್ಘಕಾಲದ ಮುತ್ತಿಗೆ, ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ವಿಜಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಸುಮಾರು 14 ಪ್ರಮುಖ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಅವುಗಳು ಬಹಮನಿ, ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿ, ಅಹಮದ್ ನಗರದ ನಿಜಾಂಶಾಹಿ, ಗೋಲೆನ್‌ಹೌಂಡದ ಕುತುಬ್ ಶಾಹಿ, ಒರಿಸ್ತಾದ ಗಜಪತಿ ಹಾಗೂ ಪಾಲೇಗಾರರೋಂದಿಗೆ ನಡೆದವು. 1509ರಲ್ಲಿ ಯೂಸುಫ್ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನು ಇತರ ಷಾಹಿ ಮನೆತನಗಳೋಂದಿಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಘೋಷಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ರಾಯಚೂರು

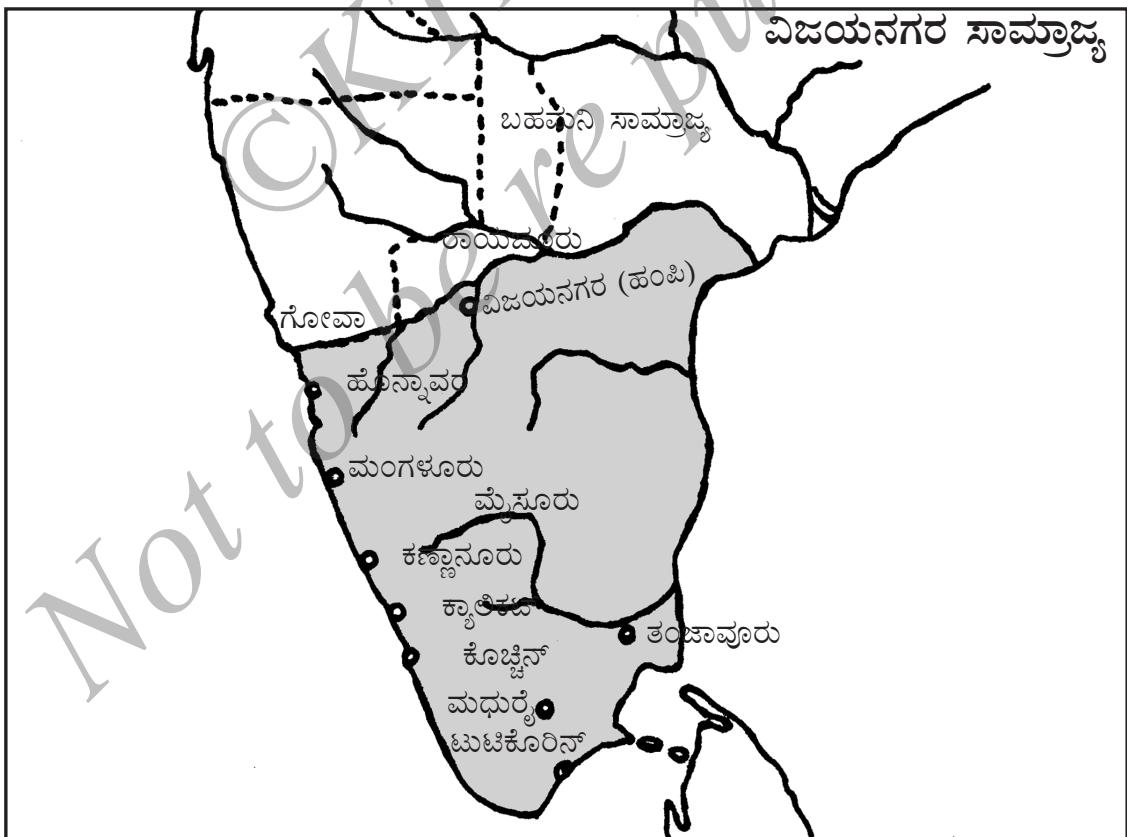
ರಾಜ ಲಾಂಭನ

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ

ದೋ ಆಬ್ರಾನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಮದ್ ಶಾಹನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಬಹಮನಿಯ ರಾಜನನ್ನಾಗಿಸಿದನು. ಹಾಗಾಗಿ ‘ಯವನರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಧರಿಸಿದನು. ಈ ಯುದ್ಧಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಅವನತಿಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಹಮನಿಯರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಿತು. ನಂತರ ಉಮತ್ತೂರಿನ ಪಾಳೀಯಗಾರ ಗಂಗರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಆಕ್ರಮಣ ಕೆಗೊಂಡನು. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಕೆಗೊಂಡ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒರಿಸ್ತಾದ ಗಜಪತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಯುದ್ಧ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಯುದ್ಧವು 1512 ರಿಂದ 1518ರವರೆಗೆ ಧೀರ್ಘಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಕೊಂಡವೀಡು, ವಿಜಯವಾಡ ಮತ್ತು ಕೊಂಡಪಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇವು ಒರಿಸ್ತಾದ ಗಜಪತಿ ಪ್ರತಾಪರುದೇವನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳು. ಒಡಿಸ್ತಾದ ಗಜಪತಿ ಶರಣಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿನು. ಬಿಜಾಪುರದ ಇಸ್ಲಾಮಿಲ್ ಆದಿಲ್ ಶಾ ರಾಯಚೂರನ್ನು 1520ರಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಯಚೂರಿಗಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಬಿಜಾಪುರ ಸುಲಾನರ ನಡುವೆ ಫೋರ್ಮಾರ್ವಾದ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಗೋವಾ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ವಶವಾಯಿತು. ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ನದಿಗಳು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಯುದ್ಧ ಸ್ನೇಪುಣಿತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ಇದ್ದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇವನು ಬರೆದ ‘ಆಮುಕ್ತಮಾಲ್ಯದ’ ತೆಲುಗು ಕೃತಿಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ನೀರಾವರಿ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದನು. ಪೋಜುಗೀಸರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮದುವೆಯ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದನು. ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟ ದಿಗ್ಗಜರಂಬ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಕವಿಗಳಿದ್ದರು. ಸ್ವತ್ತಿ: ಕವಿಯಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ‘ಜಾಂಬವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ’ ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಸಾನಿ ಪೆದ್ದಣಿ, ನಂದಿ ತಿಮ್ಮಣಿ, ದೂರ್ಜಣಿ, ತೆನಾಲಿರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ಆಸ್ಥಾನದ ತೆಲುಗು ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಚಟುವಟಿಕೆ :

ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಬುದ್ಧಿವರಂತಿಕೆಗೆ ಸರಬಂಧಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಓದಿ.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದ ಮಹಾ ರಂಗಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲ ಮತ್ತಿಂದೆಯರು ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ಪೋಜುಗೀಸ್ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಾದ ಪಾರ್ಯಿಸ್ ಮತ್ತು ಬಾಚೋಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಇವನ ಫನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನ

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ನಂತರ ಅಚ್ಯುತರಾಯ ಮತ್ತು ಸದಾಶಿವರಾಯ ಆಳಿದರು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಅಳಿಯ ಅರವೀಡು ವಂಶದ ರಾಮರಾಯನು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದನು. ರಾಮರಾಯನು ತನ್ನ 23 ವರ್ಷಗಳ ಅಳ್ಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಗೊಂಡ ಯುದ್ಧಗಳು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗೌರವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಇವು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ದಖ್ವನಿನ ಸುಲ್ತಾನರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಆಗಾಗ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾಳಿಗೆ, ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗಿ ರಾಮರಾಯನು ವಿಜಯಪುರ ಹಾಗೂ ಗೋಲ್ಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕದನಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡಿದವು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಏಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತರ ಮತ್ತು ದೇಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ದಖ್ವನಿನ ಸುಲ್ತಾನರು ಮತದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಒಂದಾದರು.

ಸಾ.ಶ. 1565 ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ ಸೈನ್ಯ ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಯನ ಸೈನ್ಯ ಸೋತಿತು ಮತ್ತು ಅವನು ಹತನಾದನು. ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ ದಖ್ವನಿನ ಸುಲ್ತಾನರ ಸೈನ್ಯವು ಭವ್ಯವಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆಯಿತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ ಹಂಪೆಯು ಹಾಳು ಹಂಪೆಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಪೆನುಕೊಂಡ, ಜಂದ್ರಗಿರಿ, ಕೊನೆಗೆ ವೆಲ್ಲೂರುಗಳಿಂದ ಅರವೀಡು ವಂಶದ ಆಡಳಿತ ಸಾ.ಶ. 1646ರವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು, ಕೆಳದಿ, ಜಿತ್ತುದುಗ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮಂತರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೆನುಗೊಂಡ, ಜಂದ್ರಗಿರಿ, ಪದ್ದೆಬೀಡು, ತಿರುವಾಡಿ (ತಿರುವಾಂಕೂರ), ಮುಖುವಾಯಿ (ಮುಖುಭಾಗಿಲು), ಸಾಂತಳಿಗೆ (ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಪ್ರದೇಶ) ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಾಂತಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಆಡಳಿತ: ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ರಾಜರೇ ಅಧಿಕಾರದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಜೀಷ್ಟೆ ಪುತ್ರನನ್ನೇ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಕೇಂದ್ರಿಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದ್ದರೂ ವಿಜಯನಗರವು ಪ್ರಬಲ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ, ಸೇನಾಡಳಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಮಾಂಡಲಿಕತ್ವವೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ನಾಯಕನಿಗೆ ಅಥವಾ ಪಾಳೆಯಗಾರನಿಗೆ ಸೈನಿಕ ಸೇವೆಯ ಷರ್ತಿನ ಮೇಲೆ ರಾಜನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾಯಕರ ಅಥವಾ ಅಮರ ನಾಯಕರು (ನಾಯಕರು), ರಾಜ್ಯಮಂಡಲ, ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಿದ್ದವು. ತಿಮ್ಮಿರಸ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ರಾಜ್ಯ, ನಾಡು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಅರಸನು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಾಧಿಕಾರಿಯ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮಗಳು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೊನೆಯ ಫಟಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಗೌಡ, ಕರಣಮ್ (ಶಾಸುಭೋಗ), ತಳವಾರ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಗೊಡರು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಸ್ವಾಮಿ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣತೆಟ್ಟಿ ಆಡಳಿತ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿಜಯನಗರ ಸಮರ್ಪಣಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಖಾಯಂ ತಂಡ, ಸಾಮಂತರ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಸಭ್ಯ (ಇದು ರಾಜನ ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಯಾಗಿತ್ತು) ಸೇನಾ ಎಂಬ ಮೂರು ಹಂತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಕಾಲುದಳ, ಅಶ್ವದಳ, ಗಜದಳ ಮತ್ತು ಘಿರಂಗಿಗಳು ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳು. ಸಾ.ಶ. 1368 ರಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಘಿರಂಗಿಗಳ ಉಪಯೋಗ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಬೃಹದಾಕಾರದ ಆನಗಳು ಇದ್ದವು. ಅರಬ್ ದೇಶದ ಕುದುರೆಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಕಾಪಡೆಯೂ ಇತ್ತು. ಯಾವ ಜಾತಿಯವರಾದರೂ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಗೌರವದ ಸಾಂಸ್ಕಾರಿಕ ಹೊಂದಬಹುದಿತ್ತು. ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಬೇಡರು ಪಾಳೆಯಗಾರರಾದರು. ಕೋಟಿ-ಕೊತ್ತಲಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು

ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಯಲು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಕಥನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರವಾಸಿ ಕಥನಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಮಕಾಲೀನ ಇತರ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವವು. ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿಗರೆಂದರೆ, 1ನೇಯ ಹರಿಹರ - ಇಬನ್ ಬತ್ತಾತ (ಮೋರಾಕ್ಷ್ಯ), ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ - ನಿಕೋಲೋ-ಡಿ-ಕೊಂತಿ (ವೆನಿಸಿಯಾ), ಅಬ್ದಲ್ ರಜಾಕ್ (ಪಷ್ಟಿಯಾ), ನಿಕಿಟನ್ (ರಷ್ಟ್), 2ನೇ ನರಸಿಂಹ - ಲೋದೆವಿಕೋ ದಿ ವಠೀಮಾ (ಇಟಲಿ), ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ - ಬಾಬ್ರೋಸಾ (ಪ್ರೋಚುಗೀಸ್), ಡೊಮಿಂಗ್ ಪಯಾಸ್ (ಪ್ರೋಚುಗೀಸ್), ಅಚ್ಚುತದೇವರಾಯ - ನ್ಯೂನಿಚ್ (ಪ್ರೋಚುಗೀಸ್), ರಕ್ಷಸತಂಗಡಿ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಸೀಜರ್ ಫೆಡ್ರಿಕ್ (ವೆನಿಸ್), 1ನೇಯ ರಾಜ ವೆಂಕಟನ ನಿಧನನದ ನಂತರ ಬ್ಯಾರದಸ್ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್) ಮೊದಲಾದವರು ಇವರಲ್ಲಿ ಐರೋಪ್ಯರೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯೂರೋಪ್‌ನಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರ್ವದೇಶಗಳಿಗೆ ಜಲಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಕ್ರಿಸ್ತಮೇಂಜ ಅರಬ್ಬರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮೋಚುಗೀಸರ ವಶವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗಿತ್ತು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಸಮಾಜವು ಚಾತುವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ರೂಪಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕುಶಲ ಕಲೆಗಾರರು, ಕರ್ಮಾರರು, ಅಕ್ಷಸಾಲಿಗರು, ಕಂಚುಗಾರರು, ಬಡಗಿಗಳು, ನೇಕಾರರು, ಸಮಗಾರರು (ಚರ್ಮಾರರು) ಅಥಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ಸಹಗಮನ ಮತ್ತು ದೇವದಾಸ ಪದ್ಧತಿಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಕಪತ್ನಿತ್ವ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ದೊರೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೀಮಂತರು ಬಹುಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಸೀ ಜಟಿಗಳು (ಹುಸಿಪಟುಗಳು), ಅರಮನೆ ಕಾವಲುಗಾರ್ತಿಯರು ಇದ್ದರು. ಹೋಳಿ, ದೀಪಾವಳಿ ಮತ್ತು ದಸರಾ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಸರಾ ಹಬ್ಬವು ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ನೆಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಮನ್ವನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದವು.

ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ವಿಜಯನಗರವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಭೂ ಕಂದಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ನಾಲ್ಕನ್ನೆಯ ಒಂದು $(\frac{1}{4})$ ಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವೃತ್ತಿ ತೆರಿಗೆ, ಮನೆ ಕಂದಾಯ, ದಾರಿ ಸುಂಕ, ಸಂತೆ ಸುಂಕ, ವಾಣಿಜ್ಯ ತೆರಿಗೆ, ಆಮದು ಮತ್ತು ರಷ್ಟು ತೆರಿಗೆಗಳು, ಸಾಮಂತರಿಂದ ಬರುವ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕೃಷಿ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಂಬೆಲುಬಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾರು ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಭತ್ತ, ಸಜ್ಜ, ಗೋಧಿ, ಅವರೆ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ತೊಗರಿ, ಎಳ್ಳು, ಶೇಂಗಾ, ಹತ್ತಿ, ಕಬ್ಬಿ, ತಂಗು ಮುಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಬಾವಿ, ಕರೆ-ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ, ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ, ಗುತ್ತಿಗೆ, ಸಿದ್ಧಾಯ, ವಾರ ಮತ್ತು ಗಡಿ ಎಂಬ ಐದು ಬಗೆಯ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಿದ್ದವು.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಲವು ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಮೊಸು, ಲವಂಗ, ಎಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದ ಮುಸಾಲೆ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಪೆಟ್ಲುಪ್ಪು (ಸೋರುಪ್ಪು), ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಅದಿರು, ವಜ್ರ, ಕಲ್ಲುಸೆಕ್ಕರೆ, ಕೆಸ್ತೂರಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ರಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಟ್ಟೆ ನೇಯಿಯ ಮುಬ್ಬಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಬೆನ್ನದ ವರಾಹ, ಗದ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಪಗೋಡ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಾರಾ, ತಾಮ್ರದ ಪಣ, ದುಡ್ಡ ಮತ್ತು ಕಾಸುಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

ನಿಮಿಧು ತಿಳಿದಿರಲಿ :

ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುತ್ತಿ ಸಮೀಪದ ವಜ್ರಕರೂರ್ ವஜ್ರದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ಷಾಲಿಕಣಣನಲ್ಲಿ ನೀಲಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಟ್ಟಿಳವು ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಅದಿರಿನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಪುಲಿಕಣಣನಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ಹೂಗಳ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಚುರಿಗೇಸ್ ಪ್ರವಾಸಿ ಪೇಸೊನು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ವಿರೂಪಾಢ, ಕೃಷ್ಣ, ಪಾನೋಸುಪಾರಿ, ವರದರಾಜಪ್ಪ, ಅಚ್ಚುತ, ವಿಶ್ವಲ ಮತ್ತು ಮಾಲ್ಯವಂತ ಇವು ಪ್ರಮುಖ ಏಳು ಮಾರುಕಟ್ಟಿಗಳು.

ಚಟುವಟಿಕೆ :

ಇಂದಿನ ಮೈಸೂರಿನ ದಸರಾ ಮತ್ತು ಅಂದಿನ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ದಸರಾ ಹಬ್ಬದ ಬಗ್ಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವೇಷಿಸಿ.

ನಿಮಿಧು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

- ಹೊನ್ನಮ್ಮೆ ಎಂಬುವಚಳು 2 ನೇ ದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವರದಿಗಾರಳಾಗಿದ್ದಳು.
- ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀದೇವ ಹುಸಿ ಹರಿಯಕ್ಕ ಎಂಬುವಚಳ ಆ ಕಾಲದ ಶ್ರೂತ ಮಹಿಳಾ ಹುಸಿಪಟು.

ಚಟುವಟಿಕೆ :

ಹಿಂದಿನಕಾಲದ ದುಡ್ಡಿ, ಕಾಸುಗಳು ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಜಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗಹಿಸಿ.

ನಿಮಗದು ತಿಳಿದಿರಲಿ :

ಬಂಕಾಪುರ, ಭಟ್ಟಳ, ಗೋವಾ, ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ರಾಯಚೂರು, ಕಂಚಿ, ಜಿದಂಬರಂ, ಮಧುರೆ, ರಾಮೇಶ್ವರಗಳು ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು: ಜಾವಾ, ಸುಮಾತ್ರ, ಬೋರ್ನಿಯೊ, ಚೀನ, ಅರೇಬಿಯಾ, ಪಜಿಫಿಕ್ ಯಾ, ಪೂರ್ವ ಆಷ್ಟ್ರಿಕಾ, ಅಬಿಸೀನಿಯಾ, ಪ್ರೋಚುಗಳ್ ದೇಶಗಳೊಡನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋವಾ, ಜೋಲ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಬಾರಕೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ನೀಲೇಶ್ವರ, ಭಟ್ಟಳ, ಕಲ್ಲಿಕೋಟಿ, ಮಂಡಿರಪಟ್ಟಣ, ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಬಂದರುಗಳು. ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಿ, ಅಕ್ಷ್ಯ, ಕಬ್ಬಿಣ, ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು, ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ಮಸಾಲೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ರಘ್ನಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುದುರೆ, ಆನೆ, ಮತ್ತು, ತಾಮ್ರ, ಹವಳ, ಪಾದರಸ, ಸಿಂಧೂರ, ಜೈನಾಸಿಲ್ಕ ಮತ್ತು ವೆಲ್ಲೆಟ್ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ವಿಜಯನಗರವು ಎಲ್ಲಾ ಮತಗಳಿಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ ಕೇರಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವದಿಂದ ಬಾಳುವಂತಹ ವಾತಾವರಣವಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಾಜಿಕವನ್ನಾಳಿದ ಆರಂಭದ ಅರಸರು ಶೈವ ಮತ್ತು ಏರಶೈವ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದರೆ, ನಂತರದವರು ವೈಷ್ಣವ ಮತದ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವು ಮಹಾನವಮಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪೋಷಕರೀಸರೋಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಕ್ಕೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರಲ್ಲದೆ ಚಚುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದರು.

ನಿಮಗದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:
ಕ್ರೈಸ್ತನೇ, ಯಹೂದಿಯೇ, ಮಹಮ್ಮದಿಯನೇ ಅಥವಾ ಹಿಂದೂವೇ ಯಾರಾದರೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳಬಹುದು. – ಬಚೋಸಾ, ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯ: ಸಾಮಾಜಿಕದಲ್ಲಿ ಏರಣ್ಟಿದ್ದ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾದವು.

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣ ಬರೆದ ‘ಭರತೇಶ ವೈಭವ’, ಚಾಮರಸರು ರಚಿಸಿದ ‘ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ’, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ‘ಗದುಗಿನ ಭಾರತ’ ಕನ್ನಡದ ಮುಖ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಭೀಮಕವಿಯ ಪಾಲ್ಯಾರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ ತೆಲುಗು ಕೃತಿ ‘ಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದಾನೆ. ಏರಶೈವರ ವಚನಗಳ ಸಂಕಲನವಾದ ‘ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನ’ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣದಂಡೇಶನ ‘ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮನೆ’ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪಶುವೈದ್ಯ, ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಜೋತಿಷ್, ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ ರಚನೆಯಾದವು. ಪುರಂದರಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು, ವ್ಯಾಸರಾಯರು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸಿದರು. ಕನಕದಾಸರ ‘ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ’, ‘ನಳ ಚರಿತೆ’, ‘ಹರಿಭಕ್ತಸಾರ’ ಮತ್ತು ‘ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ’ ಮುಖ್ಯವಾದವು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಜ್ಯಾರ ‘ಶಂಕರ ವಿಜಯ’ ಮತ್ತು ‘ಸರ್ವದಶನ ಸಂಗ್ರಹ’ ರಚನೆಗೊಂಡವು. ಇವರ ಸೋದರ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ‘ವೇದಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶ’ ಎಂಬ ವೇದಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಅಯವ್ಯೇದ ಸುಧಾನಿಧಿ, ಪುರಾಣ ಸುಧಾನಿಧಿ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಕಂಪಣರಾಯನ ಮಡದಿಗೆ ಗಂಗಾದೇವಿ

‘ಮಧುರಾವಿಜಯಂ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು. ಇದು ಕಂಪಣನ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳ ವಣಿನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೇ ದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದ ಶ್ರೀನಾಥನು ‘ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ’ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಸಾನಿ ಪೆದ್ದಳಾನ ‘ಮನುಚರಿತಮು’, ತಿಮ್ಮಣಾನ ‘ಪಾರಿಜಾತಾಪಹರಣಂ’, ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ‘ಉಭಟಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತಂ’ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ.

ತಮಿಳು ಕವಿಗಳಾದ ಪರಂಜೋತಿಯರ್, ಏರ ರಾಘವರ್, ಮಂಡಲಪುರುಷ, ಜಾನ್ ಪ್ರಕಾಶ, ಹರಿಹರ ಮುಂತಾದವರು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಪರಂಜೋತಿಯರ್ ಕವಿಯು ‘ತಿರುವಿಳ್ಳಿಯಾಡಲ್ ಪುರಾಣಂ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆ ಸ್ಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಸಾಮೂಟಿರನ್ನು ವಾಸ್ತುಕಲೆಯ ಮಹಾನ್ ಪೋಷಕರು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ, ಅರಮನೆ, ಕೋಟಿ, ಗೋಪುರ, ಮಹಾಮಂಟಪ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಕರೆ ಕಟ್ಟಿ, ಕಾಲುವೆ, ಅಣಕಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿವೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಕಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು : ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಚಾಲುಕ್ಯ, ಚೋಳ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಇವರ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಹಲವಾರು ಕಂಭಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶಾಲ ಸಭಾ ಮಂಟಪ ಅಥವಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪಗಳು. ದೇವಾಲಯಗಳು ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು, (ರಾಯ ಗೋಪುರ) ಹೊಂದಿದ್ದ ಪತ್ರಾಕೃತಿಯ ಕವಾನುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಭವ್ಯತೆ, ರುದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇವರು ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಬಿರುಸಾದ ಕಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯಗಳು

ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಹಂಪೆ, ಶೃಂಗೇರಿ, ತಿರುಪತಿ, ಕಂಚಿ, ಲೇಪಾಕ್ಷಿ, ಕಾಕೆಳ, ಮೂಡಬಿದ್ರಿ, ಭಟ್ಟಳ, ಜಿದಂಬರಂ, ಕಾಳಹಸ್ತಿ, ನಂದಿ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಕೋಲಾರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಶೃಂಗೇರಿ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯವು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಆರಂಭದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ವಿನ್ಯಾಸವು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪೂರ್ವ ಮಾದರಿಯದಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯವೆಂದರೆ ಹಂಪಿಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ. ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಾಂಗಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇದು ಸೋಗಸಾದ ಕೆತ್ತನೆಯ ಕಂಬಗಳು, ಅಲಂಕೃತ ಜಾವಣೀಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ :

ಹಂಪಿಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಕೇಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ವಿಜಯ ವಿಶ್ವಲ ದೇವಾಲಯ

ಹಂಪಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ

ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಜಯ ವಿಶ್ವಲ ದೇವಾಲಯವು ಶೃಂಗಾರಮಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಸರ್ಪಸ್ವರಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಕಂಭಗಳು, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಮಂಟಪಗಳು, ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ರಥ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಹಾನವಮಿ ದಿಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಹಳ ದೂರದ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದಲೂ ರಾಜರು, ಮಂಡಳೀಶ್ವರರೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವರೆಂದು ಪರೀಕ್ಯಾದ ರಾಯಭಾರಿ ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಮಲ್ ಮಹಲ್, ಗಜಶಾಲೆ, ರಾಣಿ ಸ್ವಾನಗೃಹ ಇಂಡೋ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಲಿಯ ಉತ್ತಮ ಕಟ್ಟಡಗಳಾಗಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿನರಸಿಂಹ, ಕಡಲೆಕಾಳು ಗಣೇಶ, ಸಾಸಿವರ್ಕಾಳು ಗಣೇಶ, ಉದಾನ ಏರಭದ್ರನ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದ ಹಂಪಿಯ ಕೋಟಿಯ ಭದ್ರವಾದ 7 ಸುತ್ತಿನಿಂದ ಹೂಡಿತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತ 4 ಸುತ್ತುಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ: ವಿಜಯನಗರದ ದೂರೆಗಳು ಲಲಿತಕಲೆಗಳಾದ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಅರಮನೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವವಿತ್ತು. ಪುರಂದರಧಾಸರು, ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನಗಳ ಮೂಲಕ ಕನಾಟಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ನರ್ತಕಿಯರು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತರಾಗಿ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಲ್ಲಿನರಥ

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ಇವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಖ್ಯಾತ ಕಲಾ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಾಗಿರುವ ಫಸಿಟ್‌ಬ್ರೈನ್‌ರು ವಿಜಯನಗರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಶೈಲಿಯನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿಯ ಶೈಲಿಸ್ತೇ ವಿಕಸಿತ ರೂಪ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಂತ್ಯ

ವಿಜಯನಗರದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾ.ಶ. 1565ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಕ್ಷಸ-ತಂಗದಿ ಯುದ್ಧವು ಅತ್ಯಂತ ನಿಖಾರಿಸಿಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೂಲಗುಂಪು ಮಾಡಿ ದೃಢಿಣಿ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ನಿಧನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ನಂತರದ ದೊರೆ ಅಚ್ಯುತ ದೇವರಾಯನ ನಿಧನ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಕದನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿತು. ಸದಾಶಿವರಾಯನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಆಡಳಿತ ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ರಾಮರಾಯ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಯುದ್ಧಗಳು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೂ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿತ್ತು. ರಾಮರಾಯನ ನೀತಿಗಳು ದವಿನ್ ಸುಲಾನರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿತು.

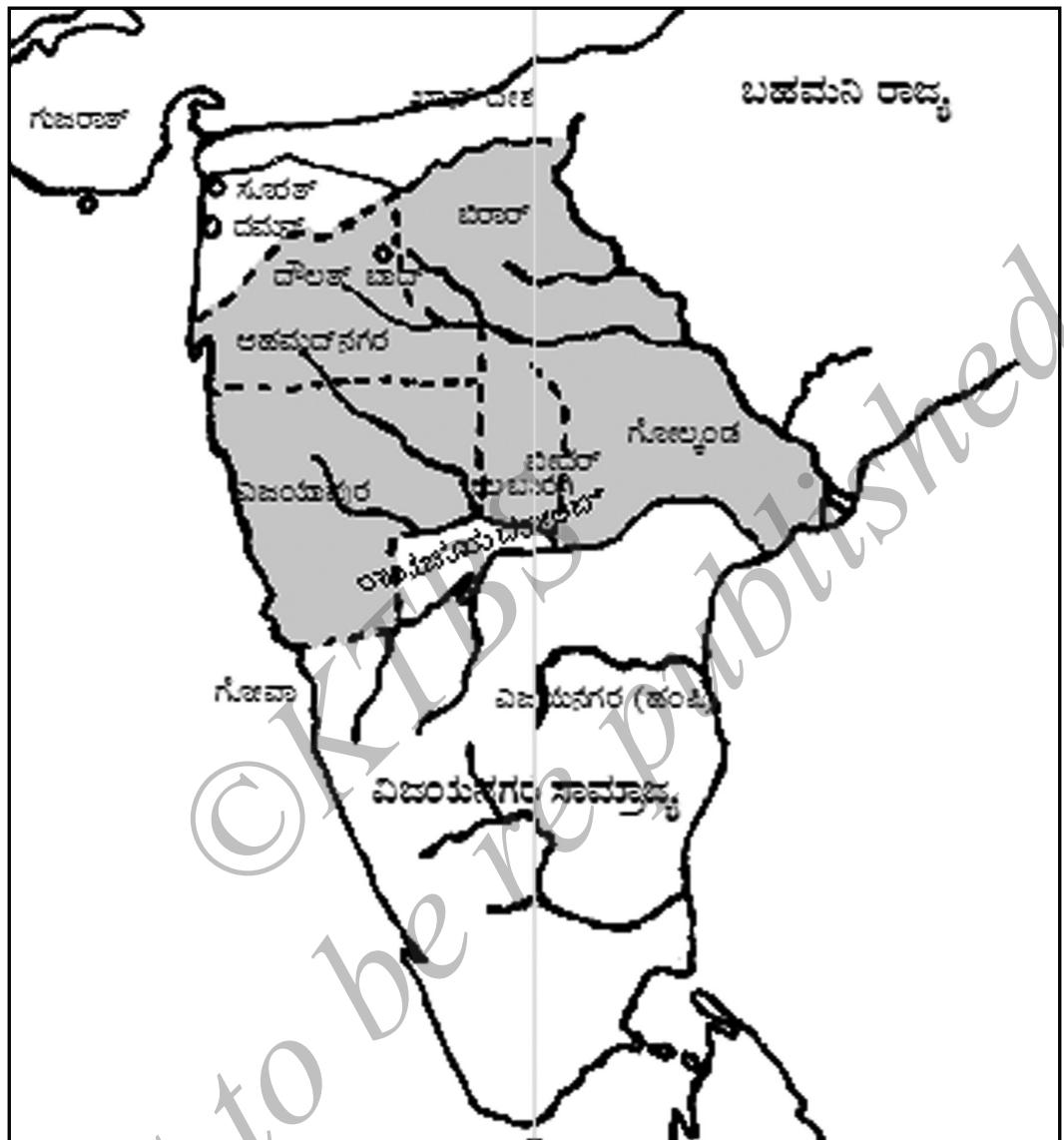
ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯ

ಸಾ.ಶ. 14ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಉದಯ. ಸಾ.ಶ. 1347ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಲದ್ದೀನ್ ಹಸನ್‌ಗಂಗು ಬಹಮನ್‌ಷಾನು ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಸಾ.ಶ. 1347 ರಿಂದ 1527ರವರೆಗೆ ಬಹಮನಿ ಹಾಗೂ 1686ರವರೆಗೆ ಶಾಹಿ ಮನೆತನಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದವು. ಈ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಷಾ, ಫರೋಜ್ ಷಾ, ಯೂಸೂಭ್ ತುಲಿ ಖಾನ್, ಒಂದನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್ ಷಾ, ಪ್ರಮುಖಿರು.

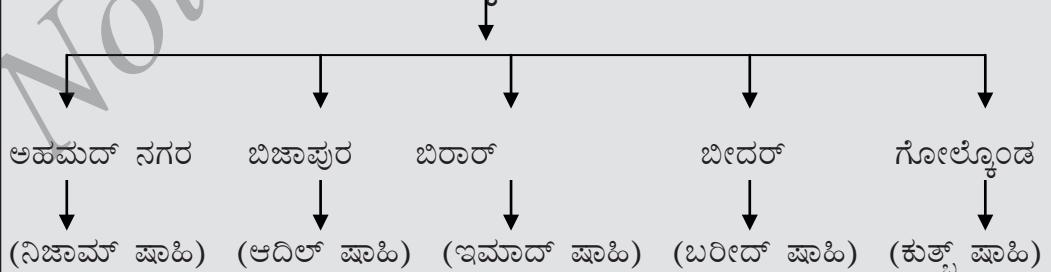
ಬಹಮನಿಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಏರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿರಗಳು ತೆಲಂಗಾಣ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಎಂಟು ಸುಲಾನರು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಷಿಯಾಬುದ್ದೀನ್ ಅಹಮದ್ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬೀದರ್‌ಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದನು. ಬಹಮನಿಗಳ ಅಂತ್ಯದವರೆಗು ಬೀದರ್ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಹಮ್ಮದ್ ಗವಾನ (ಸಾ.ಶ. 1411-1481): ಸಾ.ಶ. 1347 ರಿಂದ ಸಾ.ಶ. 1426 ರವರೆಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಬಹಮನಿಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಗವಾನನು ನಿಷ್ಠೆ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಂಡೊಯ್ದನು. ಕೈರೋದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತ್ತಾಸ್ತ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅರಬ್ಬೀ, ಪಾರಸೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದನು. ಬಹಮನಿ ಸುಲಾನರಾದ ಹುಮಾಯೂನ್, ನಿಜಾಂಷಾ ಹಾಗೂ ಮೂರನೇ ಮಹಮದ್‌ಷಾನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಇವನು ತನ್ನ ದಿಗ್ನಿಜಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಕ್ಷಣೆಯ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಗವಾನನು ಕೊಂಕಣ, ಗೋವ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಂತರ ಓರಿಸ್ತಾದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಂಡಮೀಡು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸಾ.ಶ. 1481ರಲ್ಲಿ ಕಂಚಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣನಾದನು. ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಈಷ್ಟಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗವಾನನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ರಾಜನ ಬಳಿ ಅವರ ಶತ್ರುಗಳು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕುತಂತ್ರದ ರಾಜಕೀಯ ಗವಾನನು ರಾಜ ದೂರ್ಹದ ಆರೋಪವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಾಜನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಂತೆ ಅವನ ಶೀರಷ್ಟೇದನವಾಯಿತು. ಇವನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯವು ದುರ್ಬಲಗೊಂಡು ಖದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ: ಗವಾನನಿಗೆ ದೊರೆ ಮೂರನೇ ಮಹಮ್ಮದನು ನೀಡಿದ ಬಿರುದುಗಳಿಂದರೆ ‘ಖ್ರಿಜಾ-ಇ-ಜಹಾನ್ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕ್ ಉಲ್ಲಜರ್’.

ಬಹಮನಿಯ ಷದು ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡನೆ (ಸಾ.ಶ. 1518)

ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್ ಷಾ (ಶಾ.ಶ. 1580–1627) :

ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆಯಾದ ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂನು ತನ್ನ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವೋಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಈತನ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯ 47 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದು, ಚರಿತ್ರಾಹಣ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈತನು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ವಿಜಯಾಪುರವನ್ನು ವೈಭವದ ಉತ್ತಂಗ ಶಿಶಿರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ, ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೀಡಿ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನು.

“ಕಿತಾಬ್-ಎ-ನವರಸ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈತನು ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ನರಸಿಂಹರ ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪ್ರಾಗಂಬರರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ತುತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಇಬ್ರಾಹಿಂನ ವಿದ್ವತ್ತು, ಫನತೆ ಹಾಗೂ ಮತೀಯ ಉದಾರತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಬಹಮನಿ ಹಾಗೂ ಷಾಹಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಕನಾರಟಕವು ಸೇರಿದಂತೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಂಚಾವೂರಿನವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಆಡಳಿತವನ್ನು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಶಾಸದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದರು.

ಆಡಳಿತ: ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಆಡಳಿತವೆಂಬ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯ ಆಡಳಿತಗಳಿದ್ದವು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನನೇ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ‘ಮಜ್ಲಿಸ್-ಇ-ಇಲ್ಲಿತ್’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ದಂಡನಾಯಕರು, ಉಲ್ಮೇಶ್ವರರು, ಅಮೀರರು ಸುಲ್ತಾನನ ಆವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಆಗಿದ್ದರು.

ಗವಾನನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕು ತರಫ್ (ಪ್ರಾಂತ) ಗಳನ್ನು ಎಂಟು ಘಟಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು 15 ಸರ್ಕಾರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸುಭೇದಾರ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸರ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪರಗಣಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕೊತ್ತಲ್ಲೂ, ದೇಶಮುಖ ಮತ್ತು ದೇಸಾಯಿ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪರಗಣದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆಡಳಿತದ ಕೊನೆಯ ಘಟಕವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟೀಲ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮತ್ತು ಕಾವಲುಗಾರ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ ಘಟಕಗಳು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ಕಂದಾಯ, ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತ : ಅಮೀರ್-ಎ-ಜುಮ್ಲಾರು ಕಂದಾಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಭೂಕಂದಾಯವು ರಾಜ್ಯಾದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ತರತ್ವ ಟ್ರಿ ರಿಂದ $\frac{1}{2}$ ನೇ ಭಾಗದಷ್ಟನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆ, ಗಣೆ, ಹೋಗೆಸೋಪ್ಪ, ಹಲ್ಲುಗಾವಲು, ವ್ಯಾಪಾರ, ವೃತ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ 50 ಬಗೆಯ ತೆರಿಗೆಗಳಿದ್ದವು. ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಅರಮನೆ, ಯುದ್ಧ, ಅಂಗರಕ್ಷಕರು, ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಒಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯವು ಸೈನಿಕ ಬಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಸೈನಿಕ ವರ್ಗಗಳಿದ್ದವು. ಖಾಯಂ ಸೈನ್ಯ, ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್ ಷಾಹನು ಮಹಿಪತಿ ದಾಸರ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನದಿಂದ ಆಕಾಶತನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಆಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಖಾಜಾಂದಾರ್ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ಮಹಿಪತಿ ದಾಸರ ಭಾಗವತದ ಭೂಕಿರಸವು ದಿವಾನ ಬಾದಶಾಹನ ಅಂತರಂಗದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿತು.

ಸೈನ್ಯ, ಧರ್ಮ ಯಥಾಕ್ಷಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಸೈನ್ಯ ಸುಲ್ತಾನ ಹಾಗೂ ಕೋಟಿಯ ಕಾವಲುಪಡೆಗಳು. ಪದಾತಿ, ಅಶ್ವದಳ, ಗಜದಳ ಮತ್ತು ಸಿಡಿಮದ್ದು ಪಡೆಗಳು ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ, ಬಿಜಾಪುರದ ಕೋಟಿ ಹೆಚ್ಚು ಸುಭದ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಸುಲ್ತಾನನು ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು. ರೂಡಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತ ತತ್ವಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಖಾಚಿಗಳು, ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನ್ಯಾಯಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ದಾಕ್ಷ ಆಡಳಿತದಿಂದಾಗಿ ರಾಜ್ಯವು ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು.

ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು:
ಕ್ರಾಂತಿ, ಗ್ರಾಮ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿತ್ತು. ನೇರಾರಿಕೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ತಯಾರಿಕೆ, ನೂಲುವುದು, ನೇರಿಯವುದು, ಚರ್ಮಗಾರಿಕೆ, ಕುಂಬಾರಿಕೆ, ಬಡಿಗಿತನ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿ, ಸುಗಂಧಿ, ಶಿಲ್ಪಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:
ಯುಸುಫ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನ ಹೆರಡತಿ ಬೀಬಿಜಿ ಖಾನುಂ, ದಿಲ್‌ಷಾ ಅಪಾರ್. ಜ್ಯಾಂದ ಬೀಬಿ, ಶಹರ ಭಾನು ಬೇಗಂರು ಈ ಮನೆತನದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿದ್ದರು.

ಧಾರ್ಮಿಕೋಲ್, ರಾಜಾಪುರ, ಚೌಲ ಮತ್ತು ಗೋವಾ ಈ ಕಾಲದ ಬಂದರುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ರೇಷ್ಟೆ, ಮದ್ಯ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ಸ, ತವರ, ಸೀಸ, ಗಾಜು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಆಮದುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು. ‘ಹೊನ್ನು’ ಎಂಬ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ, ‘ಲಾರಿ’, ‘ಟಂಕ’ ಎಂಬ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯಗಳು ಜಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮುಂದುವರೆದವು. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಬಹುಪತ್ತಿಶ್ವರಗಳು ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಹರಿದಾಸರು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೂಫಿ ಸಂತರು ಎರಡು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಿತಿ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುನ್ನಿ, ಛಿಯಾ, ಸಯ್ದಾ, ಶೇರ್‌ ಮತ್ತು ಪತಾಣ ಎಂಬ ವರಗ್ರ ವಿಂಗಡಣೆಗಳಿದ್ದವು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪರದಾ ಪದ್ಧತಿ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ಶೈಕ್ಷಣ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ : ಇವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀತಿಯು ಇಸ್ಲಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಿದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣಿಸಲಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ಬಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕರ ಜ್ಯಾನ, ಮತ, ಕಾನೂನು, ಕಾವ್ಯ, ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದರಸಾಗಳು ಉನ್ನತ ಶೈಕ್ಷಣದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸ್ವತಃ ವಿದ್ಯಾಂಸನಾಗಿದ್ದ ಮಹಮ್ದಾ ಗವಾನ್ ಬೀದರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಶೈಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಮದರಸ (ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ) ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಇದು 242 ಅಡಿ ಉದ್ದ, 222 ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು 56 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಮೂರು ಅಂತಸ್ತಿನ ದಬ್ಬನಿನ ಶೈಲಿಯ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 3000 ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳಿಳ್ಳ ಗ್ರಂಥಾಲಯವೂ ಇತ್ತು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಂಗುದಾಣವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಗಣಿತ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ರಾಜನೀತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಲ್ತಾನರು ಇಂಡೋ ಸಾಸ್ಕಾರ್ನಿಕ್ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಒಂದನೆಯ ಅಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್ ಶಹನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಜಾಮಿಯ ಮಸೀದಿಯು ಈ ಕಾಲದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರೋಜಾ, ಗೋಲಗುಂಬಜ್, ಗಗನ್‌ಮಹಲ್, ಅಸಾರ್ ಮಹಲ್‌ಗಳು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾರ್ಥಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸ್ವಾರ್ಥಕಗಳಿಂದಾಗಿ ಆದಿಲ್ ಷಾಹಿಗಳು ವಿಶ್ವವಿಶ್ವಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವದ ಶೈಷ್ಟಿಕ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿರುವ

ಗೋಲಗುಂಬಜ್ ಒಂದಾಗಿದೆ. 1800 ಚದುರ ಅಡಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಏಕು ಅಂತಸ್ತಿನ ಒಂದೊಂದು ಮಿನಾರಗಳಿವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಗುಮ್ಟಿಪಿದೆ.

ಗೋಲೋಗುಂಬಜ್ : ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಕೃರಕವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮಹಮ್ಮದ್ ಆದಿಲ್ ಹಾ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಇದರ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವು ಸುಮಾರು ಸಾ.ಶ. 1626ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಸಾ.ಶ. 1656ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಇದು ಸುಮಾರು 51ಮೀ. ಎತ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಮ್ಟಿಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುಮ್ಟಿದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳೆಂದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತೆಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗುಮ್ಟಿದ ಗೋಲಾಕಾರದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಓಷ್ಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆವಿಕೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬಹುದಾಗಿರುವುದು ಇದರ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಗುಮ್ಟಿಪೂ ಆಗಿದೆ.

ಗೋಲೋಗುಂಬಜ್

ನಿಷ್ಮಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ: ಪಾರಿಭೂಷಿತ ಪದಗಳು

ಅಮಾತ್ಯ - ರಾಜನಿಗೆ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿ

ರಾಯಸಂ - ಸಚಿವಾಲಯದ ಕಾರ್ಯದಶೀಲ

ರಾಯಸಸ್ವಾಮಿ - ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದಶೀಲ

ಕರಣಿಕ - ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದ ಅಧಿಕಾರಿ

ಮನೆಪ್ರಥಾನಿ - ಅರಮನೆಯ ಮೇಲ್ಪಿಕಾರಕ

ಕಾರ್ಯಕರ್ತ - ರಾಜನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೇರವೇರಿಸುವವನು

ಅಮರನಾಯಕರು/ನಾಯಂಕರ ಪದ್ಧತಿ - ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರಿಗೆ ಅಧಿನರಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ನಾಯಕರು ರಾಜನಿಗೆ ಯೊಂದು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ರಾಜನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿ ಇವರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅಮರ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಯಗಾರ ಪದ್ಧತಿ - ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿ ಕ್ರೂರಿ ಹಿಡುವಳಿಗಾರು ತಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಗೊಡ, ಶಾನುಭೋಗ, ಬಡಗಿ, ಅಗಸ, ತಳವಾರ, ಜೋಯಿಸ, ಚಮಾರ್, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ, ಕಮಾರ್, ನೀರಗಂಟ, ಕುಂಬಾರ ಮತ್ತು ನಾಯಂದ ಎಂಬ 12 ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಫಾಕಿಗಳು - ಇರಾನ್, ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಕೋರ್ಸ್‌ನಿಯಾನ ಮತ್ತು ಇರಾಕಿನಿಂದ ವಲಸೆಬಂದಂತವರು.

ವಕೀಲ್ ಇ ಸುಲಾನತ್ - ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿ

ಅಮೀರ್-ಇ-ಜುಮ್ಲು - ಆರ್ಥಿಕ ಮಂತ್ರಿ, ಕಂದಾಯ ನಿರ್ವಾಹಕ

ಮುಸ್ತಾಫ್-ಲುಲ್-ಮುಲ್ಕ್ - ಸಹಾಯಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮಂತ್ರಿ

ನಾಜಿರ್-ಇ-ಅಶ್ರುಫ್ - ವಿದೇಶಮಂತ್ರಿ

ಮುಖ್ಯ - ಕಾನೂನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು

ದಬೀರ್ - ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಕೊತ್ತಲ್ - ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ರಕ್ಷಕ

ತರಫ್ - ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು, ಅದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ತರಫ್ದಾರರು

ಅಮೀರ್ - ಉಲ್ - ಉಮಾರ - ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿ

ಖಾಸಾ - ಇ - ಸುಲ್ತಾನಿ - ಸುಲ್ತಾನನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಟ್ಟೇರಿ

ದೇಶಮುಖ ಮತ್ತು ದೇಸಾಯಿ - ಪರಗಣಗಳ ಕಂಡಾಯ ನಿರಾಹಕರು

ಜಾಮಿಯಾ ಮಸೀದಿ

ಬೀದರ್ ಕೋಟೆ

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

1. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ _____ .
2. ಮಧುರಾ ವಿಜಯ ಬರೆದ ಕವಯತ್ತಿ _____ .
3. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮಂತ್ರಿ _____ .
4. ಅಮುಕ್ತ ಮಾಲ್ಯದ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ದೊರೆ _____ .
5. ಬೀದರಿನಲ್ಲಿ ಮದರಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವನು _____ .
6. ಕಿತಾಬ್ ಏ ನವರಸ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದವನು _____ .

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ ನಾಲ್ಕು ರಾಜ ಮನೆತನಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
2. ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಸಾಧನೆಗಳೇನು ?
3. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಎದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
4. ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿಜಯನಗರದ ಕೊಡುಗೆಗಳೇನು?

5. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
6. ಮಹಾರಾಜ್ಯ ಗವಾನನು ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಪರಿಗಳಿಸುವಿರಿ?
7. ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ, ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
8. ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

III. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಸ್ವಾರಕಗಳ ಜಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
2. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನವಮಿ ದಿಭ್ಷುದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಜಯದಶಮಿ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
3. ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

IV. ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ :

1. ಹಂಪೆಗೆ ಬೇಟಿ ನೀಡಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾರಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿ.

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ-1

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆ
- ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ರಾಜ್ಯನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು
- ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡು ಸಮಿತಿ
- ಸಂವಿಧಾನದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

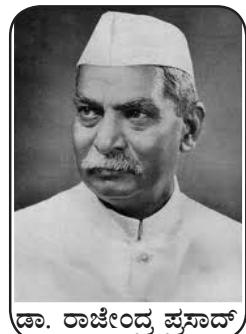
ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಅನೇಕ ಸಂವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಪ್ರನರ್ಹವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ಸಂಸಾಥನಗಳ ವಿಲೀನೀಕರಣ, ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಂವಾಲುಗಳಿದ್ದವು. ಸಂಸಾಥನಗಳ ವಿಲೀನೀಕರಣವನ್ನು ಸದಾರ್ಥ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಯಿತರ್ವಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದರು. ದೇಶದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಕಾನೂನಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನೆಯಂತಹ ಸಂವಾಲನ್ನು ಕೊಡಾ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನೆ, ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ: ಬಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೂಲಭೂತ ಕಾನೂನನ್ನು ಸಂವಿಧಾನವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನವು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೋತ್ತಿಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ತು ಮತ್ತು 1939ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಕರಾಚಿ ಅಧಿವೇಶನದ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಪ್ರೀರಕವಾದವು. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಆಯೋಜನೆ ಶಿಫಾರಸ್ತು ಅನ್ನಯ 1946ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಭೆಯು 389 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಭಾರತವು ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಂಡ ನಂತರ 299 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮೇಸೂರು ಸಂಸಾಥನದಿಂದ 7 ಜನ ಸದಸ್ಯರು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೆಡ್ಕರ್

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ ಡಿಸೆಂಬರ್ 9, 1946ರಂದು ನಡೆಯಿತು. ಅದೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ. ಸಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹೆ ಹಂಗಾಮೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಡಿಸೆಂಬರ್ 11, 1946ರಂದು ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್‌ರವರನ್ನು ಖಾಯಂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಟಿ.ಎ.ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿಯವರನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ

ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್

ಅನೇಕರು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಸದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್, ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಮೌಲಾನ ಅಬುಲ್ ಕಲಾಂ ಆಜಾದ್, ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ, ಕೆ.ಎಂ. ಮುನ್ನಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಯ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಚೀತ ಕೃಪಲಾನಿ, ಕನಾಟಕದ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ಕೆ.ಸಿ.ರೆಡ್ಡಿ, ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಟೆಕೊರು ಸುಖಮಣ್ಣಂ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರು.

ಕರಡು ರಚನಾ ಸಮಿತಿ

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು 22 ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು, 5 ಉಪಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ಕರಡು ಸಮಿತಿ. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರವರು ಇದರ ಅಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ‘ಸಂವಿಧಾನದ ಶಿಲ್ಪ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್.ಗೋಪಾಲ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್, ಕೆ.ಎಮ್. ಮುನ್ನಿ, ಟಿ.ಟಿ.ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಸಾದುಲ್ಲಾ, ಸಿ. ಮಾಧವರಾಂ ಅವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.

ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನೆ

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯು ರಚನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಎರಡು ವರ್ಷ 11 ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು 18 ದಿನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಮಿತಿಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅನೇಕ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಮಂಡಿಸಿದ ತಿದ್ಯುಪದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಜಡಿಕೆ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಕರಡು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಹೊರಡಿಸಿದ 1909, 1919 ಮತ್ತು 1935ರ ಕಾಯಿದೆ, ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಮೆರಿಕಾದ ಬಿಲ್ ಆಫ್ ರೈಟ್ಸ್, ಐರ್ಲೆಂಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀಡೆಂತೆ ತತ್ವಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನವೆಂಬರ್ 26, 1949 ರಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಜನವರಿ 26, 1950 ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ದಿನವನ್ನೇ ಗಣರಾಜ್ಯ ದಿನವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ (ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆ)

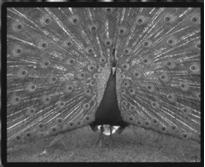
ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಕಾರರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ರೂಪರೇಷ್ಟೆ, ಮೌಲ್ಯ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾರಾಂಶವೇ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಜನತೆಯ ಧೈಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೊಂತಿಸಿಕೊಂಡ ಆದಶ್ರೀ ತತ್ವವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ದಿಸೆಂಬರ್ 13, 1946ರಂದು ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರುರವರು ಮಂಡಿಸಿದ ‘ಧೈಯಗಳ ನಿರ್ಣಯ’ (Objective Resolution) ವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಜನವರಿ 22, 1947ರಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಈ ನಿರ್ಣಯವು ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಗಣರಾಜ್ಯ, ಪ್ರಜಾಭಾಧಿಕಾರ, ಜನತೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆಯು ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಗಳಿಂತವಾಗಿದ್ದು, ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಲವರು ‘ಸಂವಿಧಾನದ ಒಜವೆ’ (Jewel) ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೆ, ಕೆ.ಎಂ. ಮುನ್ನಿ ‘ರಾಜಕೀಯ ಜಾತಕ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

1930 ಜನವರಿ 26 ರಂದು ಲಾಹೋರ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಪ್ರಾಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಸಮನ್ವಯಿಸಿಗಾಗಿ ನೂತನ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಜನವರಿ 26, 1950ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾರಾಜ ನಾಯ ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು ಪರಮಾಧಿಕಾರದ, ಸಮಾಜವಾದಿ.

(* ಸಮಾಜವಾದಿ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸಮಭಾವನೆ ಪದಗಳನ್ನು
1976ರ 42ನೇಯ ತಿಂಡಪಡಿಯಂತೆ ಸೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.)

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸಮಸ್ಯೆಯ (ಜಾತ್ಯತೀತ) ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯವಾಗಿ ರಚಿಸಲು ಹಾಗೂ
ಅದರ ಸಮಸ್ತ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ :

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ; ಹಾಗೂ

ವಿಜಾರ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನಾ ಸ್ವಾತಂತ್ಯ;

ಸಾಫನ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆ ದೋರೆಯಿವಂತೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು

ವ್ಯಕ್ತಿಗೌರವವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪರಿತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಖಿಂದತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ

ಭಾತ್ಯತ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗುವಂತೆ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾದ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದವರಾಗಿ;

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ 26, ನವೆಂಬರ್ 1949ನೇಯ ದಿನದಂದು, ಈ

ಮೂಲಕ ಈ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಅಧಿನಿಯಮಿತಗೊಳಿಸಿ, ನಮಗೆ ನಾವೇ
ಅರ್ಥಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವು: ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವು ಎಂದು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವುದು. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ಭಾರತೀಯರಿಂದಲೇ ರಚಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿ ಎಲ್ಲರ ಆಶೋತ್ತರ ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ.

ಸಾರ್ವಭೌಮ (ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ) ರಾಷ್ಟ್ರ: ಭಾರತವು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿನವಾಗಿರದೆ, ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವದ ಯಾವುದೇ ಬಣಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿ, ಅಲಿಪ್ತ ನೀತಿ, ಯೋಜನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದೆ.

ಸಮಾಜವಾದ: ಭಾರತವನ್ನು ಸುವಿಂದಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಥಾನ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಸಮಾಜವಾದ’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು 1976ರಲ್ಲಿ 42ನೇ ತಿಂಡುಪಡಿ ಮೂಲಕ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜವಾದಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬುನಾದಿಯಾದ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು 42ನೇ ತಿಂಡುಪಡಿ ಮೂಲಕ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ.

ಜಾತ್ಯತೀತ (ಮತ ನಿರಪೇಕ್ಷ) ರಾಷ್ಟ್ರ: ‘ಜಾತ್ಯತೀತ’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 42ನೇ ತಿಂಡುಪಡಿ ಮೂಲಕ 1976ರಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದೆ. ಭಾರತವು ಯಾವುದೇ ಮತವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತವನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತ ಮತ ನಿರಪೇಕ್ಷ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದೆ ಮತ ಆಕರಿಸುವ, ಅನುಸರಿಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವ ಧರ್ಮಕೂ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಷ್ಟ್ರ: ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲರ ಸುಖಿವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರದಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಗಳ ಮೂಲಕ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏದು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳನ್ನು ಏದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದು ಮಾಡುವುದು ಭಾರತ ಒಂದು ಗಣರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಲಿಖಿತ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಸಂವಿಧಾನ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಅಂಗಗಳಾದ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳ ರಚನೆ, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಲಿಖಿತ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ಮೂಲತಃ 22 ಭಾಗಗಳು, 8 ಅನುಸಾಚಿಗಳು ಮತ್ತು 395 ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ತಿಂಡುಪಡಿಗಳಿಂದಾಗಿ 25 ಭಾಗಗಳು, 12 ಅನುಸಾಚಿಗಳು ಮತ್ತು 465 ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬೃಹತ್ ಸಂವಿಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಭಾಗಶಃ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಭಾಗಶಃ ಅನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ : ಯಾವ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಂಡುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಧವಾ ಸರಳ ಸಂವಿಧಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಸಂವಿಧಾನದ ತಿಂಡುಪಡಿ ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೇ ಅದನ್ನು ಅನಮ್ಮ ಅಧವಾ ಕರಿಂ ಸಂವಿಧಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಅತಿ ಸುಲಭವೂ ಆಗಿರದೆ, ಅತಿ ಕರಿಂವೂ ಆಗಿರದೆ ಸರಳ ಮತ್ತು ಕರಿಂತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿ: ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಆಯ್ದೆಯಾದ ಸಂಸತ್ತು ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ಶಾಸಕಾಂಗದಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಶಾಸಕಾಂಗದ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವರೆಗೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಸಕಾಂಗದ ವಿಶ್ವಾಸ ಕೆಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ತಕ್ಷಣ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಣತಂತ್ರ ಘ್ಯವಸ್ಥೆ: ಸಂವಿಧಾನವು ಭಾರತವನ್ನು ಗಣತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವೆಂದೇ ಸಾರಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಆಯ್ದೆಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಅವರನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಗಣರಾಜ್ಯ.

ಸಂಯುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿ: ಭಾರತವು ವಿವಿಧ ಭಾಷೆ, ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಭೂಪ್ರದೇಶ ಹೊಂದಿರುವದರಿಂದ ಸಂವಿಧಾನವು ಸಂಯುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ (ಕೇಂದ್ರಪಟ್ಟಿ 100 ವಿಷಯಗಳು, ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಿ 61 ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಮವರ್ತ್ಯ ಪಟ್ಟಿ 52 ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆಯಾಗಿದೆ). ಈ ಎರಡೂ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು: ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಬ್ಬಿ ಹಕ್ಕುಗಳೇ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು. ಈ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಲೇ, ಕೇಂದ್ರ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಸರ್ಕಾರಗಳಾಗಲೇ ಅಥವಾ ಅಧೀನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಲೇ ಕಿರುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಮೌರೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 3ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು: ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ 4 ನೇ 'ಎ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ 51 'ಎ' ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ 11 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದೆ. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನವು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. 1976ರಲ್ಲಿ 42ನೇಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. 2002 ರಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ 86ನೇಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮೂಲಕ 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷ ವಯೋಮಿತಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪ್ರೋಫೆಕರು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ ಎಂಬ 11ನೇಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು: ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ 4ನೇಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಐರಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಲು ಬುನಾದಿಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವು ದೇಶದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಬುನಾದಿಯಾಗಿವೆ. ದೇಶದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ನಮ್ಮ ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಏಕೀಕೃತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ನಿರ್ಬಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರೀ ಪಡೆದಿವೆ. ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕೇಪ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೂ, ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವೋಚ್ಛ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯ (ಹೈಕೋರ್ಟ್) ಮತ್ತು ಇತರ ಅಧಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಏಕ ಪೌರತ್ವ : ಸಂವಿಧಾನವು ಜನತೆಯ ಸಂಕುಚಿತ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೇಳೆಸಲು ಏಕ ಪೌರತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಜೆಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಪೌರತ್ವ ಇದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ದರಾಗಿರುವರು.

ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ : ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ 18 ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಜನತೆಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

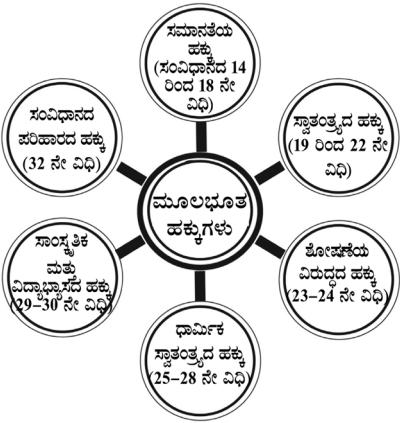
ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ : ಭಾರತದ ಶಾಸಕಾಂಗವನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಸತ್ತು ದ್ವಿಸದನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಕೆಳಮನೆ (ಲೋಕಸಭೆ) ಮತ್ತು ಮೇಲ್ನೇ (ರಾಜ್ಯಸಭೆ) ಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪಕ್ಷ ಪದ್ಧತಿ : ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬುನಾದಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಬಹುಪಕ್ಷ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷ ಆಳುವ ಪಕ್ಷವಾದರೆ ಉಳಿದ ಪಕ್ಷಗಳು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ನಾಗರೀಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಈ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದವುಗಳು. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ 3ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 7 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ 44ನೇ ತಿಂದ್ರಪಡಿಯಂಥಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ 06 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ.

ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು: ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಈ ಹಕ್ಕು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು, ಕಾನೂನಿಗಿಂತ ಯಾರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ರಾಜ್ಯದ ಕಾನೂನಿಗೆ ಬದ್ದರಾಗಿರಬೇಕು. ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಜನಸ್ಥಳಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇಧ ಭಾವ ಮಾಡಬಾರದು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು, ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು, ಅಂಗಡಿಗಳು, ಮನರಂಜನಾ ಸ್ಥಳಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸಬಾರದು. ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸೇರಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿಸಿದೆ. ಅಸ್ವತ್ಯಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬಾರದು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

1895ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್, ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಗ್ರಹವಡಿಸಿತು.

1895ರಲ್ಲಿ ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್ ತಮ್ಮ 'ಸ್ವರಾಜ್ ಬಿಲ್'ನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದರು.

1925ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಅನಿಚೆಸೆಂಟ್ 'ಕಾಮನಾವೇಲ್' ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಬಿಲ್'ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆತ್ಮಸಾಧೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನರು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

1945ರ ವರದಿ 1946ರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಂಟ್ ಮಿಷನ್ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಹಕ್ಕುನಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿಪೂರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ, ಶಸ್ತರಹಿತ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ, ವಾಸಿಸುವ, ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಪೌರಿಗೆ ಇದು ರಕ್ಖಣಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕಾಗಿದ್ದು, ಸಕಾರಣಾವಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವ ತೆಗೆಯುವ ಅಥವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು: ಶೋಷಣೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಟಿಡುಗಾಗಿದೆ. ಈ ಟಿಡುಗನ್ನು ನಿಮೂಕಲನ ಮಾಡಲು ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯವಾಗಲೀ, ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲೀ, ದುರುಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ಸತಿ ಆಚರಣೆ, ಅನ್ಯೇತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಲವಂತ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. 14 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾವಿಾನೆ, ಗಣೆ ಅಥವಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು: ಭಾರತ ಜಾತ್ಯತೀತ (ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ) ರಾಷ್ಟ್ರ. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧರ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಪೌರರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಪಾಲಿಸುವ, ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ಹೊಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಹಕ್ಕು: ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪೌರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ರಕ್ಖಣೆ ರಾಜ್ಯದ್ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ-ಭಾಷಾ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತಾಸ್ತಕಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಖಣೆಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆದು ನಡೆಸುವ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲೆ:

ಸಂವಿಧಾನದ 86 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ 21 'ಎ' ವಿಧಿಯನ್ನು ಯ 2002 ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಂದು ಹಕ್ಕನಾಗಿ ಪರಿಗಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅನ್ನೆಯ 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ರಾಜ್ಯವೇ ಲಭಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕು. ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ (ಆರ್.ಟಿ.ಇ. 2009) ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ 32ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಈ ಹಕ್ಕನ್ನು 'ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಹೃದಯ'ವಿದ್ದಂತೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವೈಕಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಾಗಲೀ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದರೆ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಂದಂತೋಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೋಽಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು 'ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಕ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥರು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಕೂಡಾ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ರಿಟೋರ್ನ್ಸನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಎ) ಬಂಧಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ: ಸರ್ವೋಽಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂಧಿತವಾದ ವೈಕಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸುವಂತೆ ನೀಡುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಬಂಧಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಿ) ಪರಮಾದೇಶ : ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಅಧೀನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು, ನಿರ್ವಹಿಸದೇ ಇದ್ದಾಗೆ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಸರ್ವೋಽಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಥವಾ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನೀಡುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಪರಮಾದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವೈಕಿಗಳು, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ಹೊರಡಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಿ) ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞ : ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತೀವ್ರ ನೀಡಿದಾಗ, ಉನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಂತಹ ತೀವ್ರನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನೀಡುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತ್ರ ಹೊರಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಡಿ) ಉತ್ತೇಷಣಾ ಲೇಖ (ಸಫೀರ್ಯೋರರಿ) : ಅಧಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತೀವ್ರ ನೀಡಿದಾಗ, ಉನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ತೀವ್ರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದೇ ಉತ್ತೇಷಣಾ ಲೇಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇ) ಅಧಿಕಾರ ಲೇಖ (ಕೋ-ವಾರಂಟ್) : ಸರಿಯಾದ ವೈಕಿ ಸರಿಯಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಉನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನೀಡುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಅಧಿಕಾರ ಲೇಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರ ವಿರುದ್ಧ ಉನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು (Public interest litigation) ಹೂಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಮಾನವ ಹಕ್ಕು ಆಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ. ಮಾನವ ಹಕ್ಕು ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಆದಾಗ ಆಯೋಗವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ತ್ರುಪ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಹಿತಿ ತೆಳಿಯಿರಿ.

ಶಾಸನೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಜೀವನಾವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು, ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ಜೀವ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹಕ್ಕು, ಗೌರವಯುತ ಜೀವನದ ಹಕ್ಕು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಮಾಹಿತಿಯ (ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳೇ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಒಂದೇ ನಾಳ್ಜಿದ ಎರಡು ಮುಖಿಗಳು. ಕರ್ತವ್ಯರಹಿತ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಾಗಲೀ, ಮೌಲ್ಯವಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ 1976ರಲ್ಲಿ 42ನೇಯ ತಿಂಡುಪಡಿ ಮಾಡಿ 4 ‘ಎ’ ಭಾಗ 51 ‘ಎ’ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. 2002ರಲ್ಲಿ 86ನೇಯ ಸಂವಿಧಾನ ತಿಂಡುಪಡಿಯಂತೆ 11ನೇ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಹಿವೆ.

- ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಸ್ವಾತಿತ್ವದಾಯಕ ಆದರ್ಶ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು.
- ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ, ಪರಿಸರ ಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- ಅಗತ್ಯ ಬಂದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ದೇಶದ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹೋದರತ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.
- ನಮ್ಮ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
- ಅರ್ಜ್ಯಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ಯ ಮೃಗಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸಬೇಕು.
- ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಗುಣಗಳ ವಿಚಾರಣಾ ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಣಾ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾಮಾರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.
- ವ್ಯೇಯತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು.
- ತಂದೆ/ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣಕರು 6 ವರ್ಷದಿಂದ 14 ವರ್ಷದವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾನೂನಿನನ್ವಯ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು: ಸುಖೀ ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ 4ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 36 ರಿಂದ 51ನೇ ವಿಧಿಗಳಿಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತತ್ವಗಳು ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಾಗಿದ್ದು,

ಚೆಚ್ಚಿಸಿ:

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾಕಾರರು ಏರಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ (ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು) ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಪಜೆಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ ದೋರಕೆಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಸ್ವೀಕಾರಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು (ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ, ಸ್ಥಳೀಯ) ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಾಪನಂತಿಲ್ಲ. ಈ ತತ್ವಗಳು ಸಮಾಜವಾದಿ, ಉದಾರವಾದಿ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷವಾಗಲೀ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ ತತ್ವಗಳಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

1. ಎಲ್ಲಾ ಪೌರರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
2. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನ ಸಾಧನಗಳು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಸ್ವತಾಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬುದು.
3. ಸ್ವೀ ಮತ್ತು ಪ್ರರೂಪರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ವೇತನ ನೀಡುವುದು, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಯೋಗಕ್ಕೆಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
4. ವೃದ್ಧರು, ಯೋಗಿಗಳು, ದುಭಾಲ ವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಥರಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡುವುದು.
5. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪದ ನಾಗರಿಕ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು.
6. 6 ವರ್ಷದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯ ಪೋಷಣ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಿಸಬೇಕು.
7. ಖತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥಕಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
8. ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು.
9. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿಯುತ ವಿದೇಶಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು. ಭದ್ರತೆ ಕಾಪಾಡಿ ವಿಶ್ವ ಕಾನೂನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.
10. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.
11. ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
12. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.
13. ಪಾನ ನಿರ್ವೇಧವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು.
14. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು.

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲರ ಸುಖವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದರೆ, ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮೇಲಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಈ ತತ್ವಗಳು ದಿಕ್ಕುಚಯಿಸಿವೆ.

ಅಭಾಷಗಳು

- I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿ.
1. ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುವ ಮೂಲ ಕಾನೂನೇ _____ .

2. ನೂತನ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ _____ ರಂದು ನಡೆಯಿತು.
3. ಸಂವಿಧಾನ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದವರು _____.
4. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು _____ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
5. ಜನರಿಗೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಇರುವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು _____ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.
6. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ _____ ಪೌರತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.
7. ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು _____ ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
8. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು _____ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ನೂತನ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಯಾರು ?
2. ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಯಾವಾಗ ?
3. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಏನನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ?
4. ಮತ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆ ಎಂದರೇನು ?
5. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
6. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಾವುವು ?
7. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
8. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಾವುವು ?

III. ಚಟುವಟಿಕೆ.

1. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಧುರೀಣರ ಜಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
2. ನೀವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.
3. ನಿಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.
4. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪದ ಕಾನಾನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಇರುವ ಅಡ್ಡಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.

IV. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ತರಗತಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇರವಿನಿಂದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ-2

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ಲೋಕಸಭೆಯ ರಚನೆ, ಸದಸ್ಯತ್ವ, ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು.
- ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ - ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಆಯ್ದು, ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳು.
- ಪ್ರಥಾನಮಂತ್ರಿ, ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು.

ಈಗಳೇ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಜಾತ್ಯೀಯ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಇಂದ್ರಿಂಡ್ ಮತ್ತು ಘಾನ್ ಏಕಾತ್ಮಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದರ ಅಧಿನೇತರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅಮೆರಿಕಾ, ಸಿಟ್ರೋಲ್ಯೂಂಡ್ ಸಂಯುಕ್ತ ಸರ್ಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಕ್ಕಾಟವಾಗಿದ್ದು, ಅಧಿಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಭಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾವಳಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತವು ಅರೆಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗ

ಭಾರತವು ಸಂಸದಿಯ ಮಾದರಿಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗವನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ 79ನೇ ವಿಧಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಸತ್ತು ದ್ವಿಸದನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಎಂದು, ಕೆಳಮನೆಯನ್ನು ಲೋಕಸಭೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯಸಭೆ

ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು 250 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 238 ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆಯ್ದುಯಾದರೆ, ಉಳಿದ 12 ಸದಸ್ಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವ ಪಡೆದವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಹಿರಿಯರ ಸದನವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ: ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ಖಾಯಂ ಸದನವಾಗಿದ್ದು, ಲೋಕಸಭೆಯಂತೆ ವಿಸಜ್ಜಿಸಲಾಗದು. ಆದರೆ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ 6 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಕೊಳ್ಳುತ್ತೇ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ದುಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಫಾದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ರಾಜೇನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಇರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು

1. ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
2. ಕನಿಷ್ಠ 30 ವರ್ಷ ವಯೋಮಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
3. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಶಿಕ್ಷಣ ಒಳಗಾಗಿರಬಾರದು.
4. ಮತಿಭ್ರಮಣೆಯ್ಲ್ಯಾವರಾಗಿರಬಾರದು.
5. ಸಂಸತ್ತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆದಿರಬೇಕು.

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ರಾಜ್ಯಸಚಿಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಉಪಸಭಾಪತಿ ಸಾಫಾನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಚಿಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸದನದ 10% ರಷ್ಟು (ಕನಿಷ್ಠ 25 ಸದಸ್ಯರು) ಸದಸ್ಯರು ಹಾಜರಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಂದು ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೂ ಗರಿಷ್ಟು ಅಂತರ 6 ತಿಂಗಳ ಅಂತರ ಮೀರಬಾರದು.

ಲೋಕಸಚಿಯ :

ಲೋಕಸಚಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಜನರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಆಯ್ದುಯಾಗುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಜನತಾ ಸದನ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 545 ಇದ್ದು, 543 ಸದಸ್ಯರು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ನರನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ 79 ಸಾಫಾನಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ 41 ಸಾಫಾನಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ : ಲೋಕಸಚಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ. ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಥಮ ಸಲಹಕ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಲೋಕಸಚಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.

ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆಗಳು

1. ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
2. ಕನಿಷ್ಠ 25 ವರ್ಷ ವಯೋಮಿತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
3. ಸರ್ಕಾರದ ಯಾವುದೇ ಮದ್ದಾಯಲ್ಲಿರಬಾರದು.
4. ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಬಾರದು.
5. ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಒಳಗಾಗಿರಬಾರದು.
6. ಸಂಸತ್ತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆದಿರಬೇಕು.

ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು : ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ (ಸ್ವೀಕರ್), ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಉಪಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ (ಡೆಮ್ಪೂಟಿ ಸ್ವೀಕರ್) ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ದುಯಾದ ನಂತರ ಸದನದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಚಿಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ ಸದನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸದನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಮತದಾನ ಹಾಗೂ ನಿಣಯಗಳನ್ನು ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಸಿಕೊಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಯಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ನಿಣಯ (Ruling) ಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇವರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ (ಪ್ರಥಮ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೊಳಗೆ) ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಗೌರವ ನೀಡುವುದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ. ಮಸೂದೆಯ

ಮತದಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದ ಮತಗಳು ಬಂದಾಗ ನಿಜಾರ್ಥಕ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಸಭಾಪತಿಯು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ನಾಯಕರ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ :

- ಸರ್ಕಾರ ತಪ್ಪ ಎಸಗಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದು.
- ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವುದು.
- ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರ ಗೊಳಿಸುವುದು. ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು
- ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ನಾಯಕರಿಗೆ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಾಫನವಿದೆ.

ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

ಶಾಸನ ರಚನಾ ಕಾರ್ಯ : ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಾನೂನು ಮಾಡುವ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಇದೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಸೂದೆ ಉಜ್ಜಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮಸೂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸದನಗಳ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸದನಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ದೋರೆತರೆ ಆ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೊಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನಂತರ ಮಸೂದೆಯು ಶಾಸನವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರ : ಭಾರತ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವರೆಗೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಲೋಕಸಭೆಯು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ಸಾಧನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಸರ್ಕಾರ (ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ) ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರ : ಲೋಕಸಭೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಣಕಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ವಿಚುರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಹಣಕಾಸಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು (ಆಯ-ವ್ಯಯ) ಮೊದಲು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ನಿಯಮವಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗೆ ಲೋಕಸಭೆ ಅನುಮೋದನೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ:
ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಯುವ ಸಂಸತ್ತು ಪ್ರಧೆರ್ಯಾಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸೀಕರ್ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಕಲಾಪದ ನೇರಪ್ರಸಾರವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೆಳಗಿನವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1) ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಪಾತ್ರ
- 2) ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರ ಪಾತ್ರ
- 3) ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಪಾತ್ರ

ಪಡेद नंतर राज्यसभेगे केलुहिसलागुत्तदे. राज्यसभे मुसोदेय बगे केलवु सलಹे मुत्तु सोडने केंद्रव हागु 14 दिनगಳ ಕಾಲ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಅವಕಾಶ ಹೊಂದಿದೆ. 14 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸದೇ ಹೋದರೆ ಮಸೂದೆ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಪರಿಗಳಿಸಿ ಲೋಕಸಭೆ ಅದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಅನುಮೋದನೆಗೆ ಕेलುಹಿಸುತ್ತದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗಾಧಿಕಾರ : ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸ್ತಿನ ಏರಡೂ ಸದನಗಳಿಗೆ. ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ತನಿಖಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಉಭಯ ಸದನಗಳಿಗೂ ಇದೆ.

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ : ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಸಮಾನ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಸೂದೆಗೆ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಒಂದು ಸದನ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸದನ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಸಹಮತವೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಇತರೆ ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು :

- 1) ಸರ್ವೋಜ್ಞ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗೆ ಕಾನೂನು ರೂಪಿಸುವುದು.
- 2) ಏರಡು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸಾಫನೆ ಅಧಿಕಾರ.
- 3) ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಹೆಸರು ಬದಲಾವಣೆ, ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ರೇಖೆ ನಿರ್ದರ್ಶಿಸುವುದು.
- 4) ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ, ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ, ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಆಯೋಗ, ಮೊದಲಾದ ಆಯೋಗಗಳ ವರದಿಗಳ ಬಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು.
- 5) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರುಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ರಾಜ್ಯ ತುರುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ತುರುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವುದು.

ಸಂಕರಣೆ ಭವನ

ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ

ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗ ರೂಪಿಸುವ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದೇ ಕಾರ್ಯಾಂಗ. ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹಾಗೂ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಂಗವು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಒಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಾಮಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದರೆ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ 52ನೇಯ ವಿಧಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಸಂವಿಧಾನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜೀಯೂ, ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಾಮಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ಹಾಗೂ ಮೂರು ಸೇನಾಪಡೆಗಳ (ವಾಯುಪಡೆ, ಭೂಪಡೆ, ನೋಕಾಪಡೆ) ಮಹಾದಂಡನಾಯಕರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರವೆಲ್ಲವೂ ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಇವರು ಸರ್ವೋನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ : ಸಂವಿಧಾನ 54 ಮತ್ತು 55 ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು, ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ದೇಹಲಿ, ಪುದುಚೆರಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತದಾರ ವರ್ಗ ಚುನಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟನ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 5 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪುನರಾಯ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹತಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರನ್ನು ಮಹಾಭಿಯೋಗಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸ್ತಿಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದರಲ್ಲಿ:

ಮಹಾಭಿಯೋಗ : ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಸಂಸತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಿಯೋಗ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ಸದನದ ಕನಿಷ್ಠ $\frac{1}{4}$ ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬೆಂಬಲದ ನೋಟಿಸಿದ್ದು 14 ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಸಂಸತ್ತಿನ ವರಂತೂ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ ಮತ್ತು ಹಾಜರಿರುವ ಸದಸ್ಯರ ಕನಿಷ್ಠ $\frac{2}{3}$ ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸ್ಥಾನವು ಖಾಲಿಯಾಯಿತೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಮಹಾಭಿಯೋಗಗೊಳಿಸಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು

- 1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೀಯಾಗಿರಬೇಕು.
- 2) ಕನಿಷ್ಠ 35 ವರ್ಷ ವಯೋಮೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- 3) ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅರ್ಹತೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- 4) ಯಾವುದೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಕಾರ : ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತವು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂತರ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಇತರೆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಾದ ಅಣಾನ್‌ ಜನರಲ್, ಕಂಫ್ರೋಲರ್ ಅಂಡ್ ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್, ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು,

ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು, ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಸದಸ್ಯರು, ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು, ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಗಳ ದಂಡನಾಯಕರುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ರಾಯಭಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಇದೆ.

ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯಲ್ಪದು, ಮುಂದೂಡುವುದು, ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ವೇಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವ, ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ, ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಅಥವಾ ತಡೆಹಿಡಿಯಲ್ಪದ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್‌ರನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ 12 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗಾಧಿಕಾರ: ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ, ಮರಣ ದಂಡನೆಯಂತಹ ಕರಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಛಿನ್ಯನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸಲಹೆ ಕೇಳಬಹುದು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ವರದಿ, ಮಹಾಲೇಖಿಪಾಲರು ಮತ್ತು ಪರಿಶೋಧಕರು ನೀಡಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇವಶೇಕ.

ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಗಳು: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಮಸ್ತ ಸೇನಾ ಪಡೆಗಳ ಮಹಾದಂಡನಾಯಕರಾಗಿದ್ದು, ಭೂಪಡೆ, ವಾಯುಪಡೆ ಮತ್ತು ನೌಕಾಪಡೆಯ ದಂಡನಾಯಕರನ್ನು ಸಚಿವ ಸಂಪೂರ್ಣದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಇವರೇ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮೇರೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು: ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂವಿಧಾನದ XVIIIನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 352ರಿಂದ 360ನೇ ವಿಧಿವರೆಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು 1935ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಶಾಸನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಜರುಗಿ (ಪ್ರೇಮರ್) ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ:

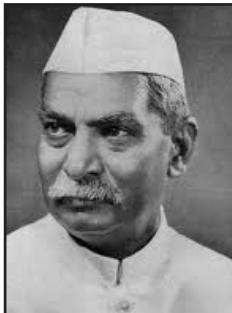
1. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿ (ವಿಧಿ 352)
2. ರಾಜ್ಯ ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿ (ವಿಧಿ 356)
3. ಹಣಕಾಸು ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿ (ವಿಧಿ 360)

ಚರ್ಚಿಸಿ; ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ತುರುವರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ

ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರಗಳು: ರಾಷ್ಟ್ರಾಧಿಕರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೇಂದರೆ,

1. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷ ಸ್ವಷ್ಟ ಬಹುಮತ ಪಡೆಯದಿದ್ದಾಗ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸುವಂತೆ ಆಮಂತ್ರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.
2. ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.
3. ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ವೇಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು

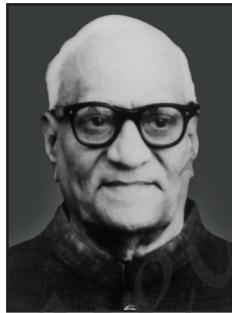
ಡಾ॥ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
1950–1962

ಡಾ॥ ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್
1962–1967

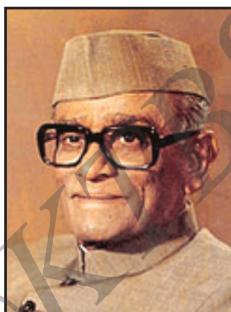
ಡಾ॥ ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೆಡ್ಕರ್
1967–1969

ಡಾ॥ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿ
1969–1974

ಡಾ॥ ಫಕ್ರುದ್ದಿನ್ ಅಲಿ ಅಹಮದ್
1974–1977

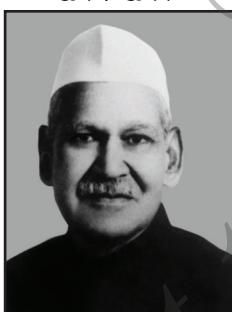
ಶ್ರೀ ನೀಲಂ ಸಂಜೀವರೆಡ್ಡಿ
1977–1982

ಶ್ರೀ ಗಾಣಿ ಜೈಲ್ ಸಿಂಗ್
1982–1987

ಶ್ರೀ ಶಾರದ್ ಪಾವರ್
1987–1992

ಡಾ॥ ಶಂಕರ ದಯಾಲ್ ತಮ್ರ
1992–1997

ಡಾ॥ ಕೆ.ಆರ್. ನಾರಾಯಣ
1997–2002

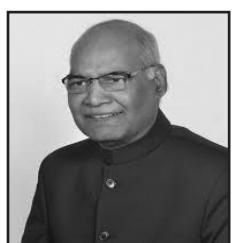
ಡಾ॥ ಎ.ಪಿ.ಜಿ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ
2002–2007

ಶ್ರೀಮತಿ ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್
2007–2012

ಶ್ರೀ ಪ್ರಣಾಬ್ ಮುখ್ಯಾರ್ಥ
2012–2017

ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥ್ ಕೋವಿಂದ್
2017 –

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ :

1) **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ:** (352 ನೇಯ ವಿಧಿ) ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದ ಭದ್ರತೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಅಥವಾ ದೇಶದೊಳಗಡೆ ಶಸ್ತಾಸಗಳ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಫಲವಾದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಘೋಷಿಸಿದ ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಸ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ 6 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ 6 ತಿಂಗಳಗೊಮ್ಮೆ ಸಂಸ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅನಿರ್ಧವ್ಯ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾ : 1962, 1971 ಮತ್ತು 1975ರಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

2) **ರಾಜ್ಯ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ:** (356ನೇಯ ವಿಧಿ) ರಾಜ್ಯಪೋಂಡರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಫಲತೆಯಾದಾಗ 356ನೇಯ ವಿಧಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಬಹುದು. ಉದಾ: ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆರು ಬಾರಿ ರಾಜ್ಯ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಿದ ಎರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಸ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಗರಿಷ್ಟು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

3) **ಹಣಕಾಸಿನ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿ:** (360ನೇಯ ವಿಧಿ) ದೇಶದ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ 360 ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹಣಕಾಸಿನ ತುರುವಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಘೋಷಿಸಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿ

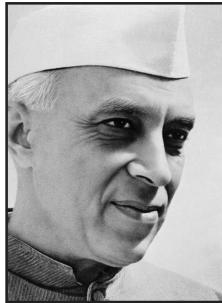
ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಥಾನಿಯವರು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕೇಂದ್ರುಭಿಂದುವಾಗಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಗ್ರಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಥಾನಿಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವರೆಗೂ ಇವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

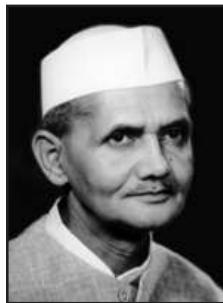
ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕ, ಖಾತೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ವಚಾ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ : ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರು ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುವಾಗ ಪ್ರಥಾನಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು: ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಇವರೇ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಇಲಾಖಾ ಮಂತ್ರಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಜನೆ, ರಕ್ಖನೆ, ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳು

ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
1947–1964

ಶ್ರೀ ಲಾಲ ಬಹದುರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
1964–1966

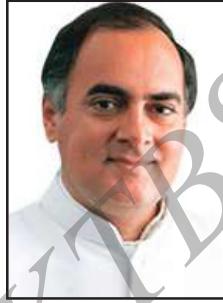
ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ
1966–77, 1980–84

ಶ್ರೀ ಮೋರಾಜೀ ದೇಸಾಯಿ
1977–1979

ಶ್ರೀ ಚರಣ ಸಿಂಗ್
1979–1980

ಶ್ರೀ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ
1984–1989

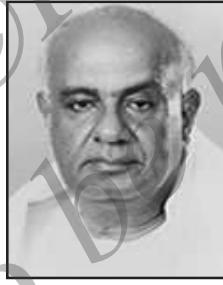
ಶ್ರೀ ವಿ.ಪಿ. ಸಿಂಗ್
1989–1990

ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್
1990 ನವೆಂಬರ್–1991 ಜೂನ್

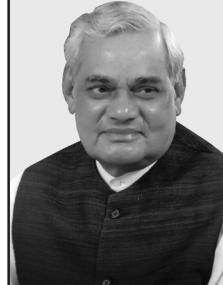
ಶ್ರೀ ಎ.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ
1991–1996

ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಆರ್. ನಾರಾಯಣ
1996 ಜೂನ್ – 1997 ಏಪ್ರಿಲ್

ಶ್ರೀ ಎ.ಕೆ. ಗುಜಾಲ್
1997 ಏಪ್ರಿಲ್ – 1998 ಮಾರ್ಚ್

ಶ್ರೀ ಅಟಲ್ ಬಿಂದು ವಾಜಪೇಯಿ
ಮೇ 18, 1996–31 ಮೇ 1996
19 ಮಾರ್ಚ್ 1998–2004

ಡಾ. ಮನಮೋಹನ್ ಸಿಂಗ್
2004–2014

ಶ್ರೀ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ
2014–

ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ನಾಯಕ: ಪ್ರಥಾನಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲೇ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ಇವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಸಚಿವ ಸಂಮಣದ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ :

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಎರಡು ಬಗೆಯ ಸಚಿವರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹೊದಲನೆಯದು ಸಂಪುಟ ದರ್ಜೆ, ಎರಡನೆಯದು ರಾಜ್ಯ ದರ್ಜೆ ಸಚಿವರು. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಗಾತ್ರವು ಲೋಕಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ೫೯ಕಡೆ ೧೫%ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು. ಈ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಎರಡು ಬಗೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮಂತ್ರಿಯು ತಮ್ಮ ಖಾತೆಯ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳು, ಸಫಲತೆ-ಏಫಲತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವು ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ, ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವರೆಗೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಿಮಗಿದು ತೀಳಿದಿರಲೆ:

ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿ: ಅಧಿಕಾರ ಜಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಥಾನಮಂತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಲೋಕಸಭೆಯ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸದಸ್ಯರು ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ, ಪ್ರಥಾನಿ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಾರೂಢಿ ಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ನಂಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣ ಒಡ್ಡಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಮಂಡಿಸುವ ನಿರ್ಣಯವೇ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿ ನಿರ್ಣಯ. ಆದುದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಸುಮಾರು 34 ಅವಿಶ್ವಾಸ ಗೊತ್ತುವಳಿ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಸ್ವಳಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತೆ ಮಾಡಿರಿ.

1. ಭಾರತವು _____ ಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವಾಗಿದೆ.
2. ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗವನ್ನು _____ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.
3. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸಭಾಪತಿಗಳು _____ ರವರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.
4. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು _____ ವರ್ಷ ವಯೋಮಿತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
5. ಮೂರು ಸೇನಾಪಡೆಗಳ ಮಹಾ ದಂಡನಾಯಕರು _____ .

6. ಸಂವಿಧಾನದ _____ ಮತ್ತು _____ ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
7. ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು _____ ರವರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ರಚನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
3. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಇರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಯಾವುವು ?
4. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
5. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.
6. ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

III. ಚರ್ಚಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸತ್ತಿನಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಣುಕು ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ.
2. ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಸತ್ತೆ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ.

IV. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ಸಂಸತ್ತೆ ಭವನದ ಬೆಳೆ ತಯಾರಿಸಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರಿ.
2. ನೀವು ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಡತನ ನಿರ್ಮಾಳನೆಗೆ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ.

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆ, ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ವರೂಪ, ಸದಸ್ಯಾಂತರ, ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ
- ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಅರ್ಥತೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು
- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕ, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

ಭಾರತವು 29 ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ದೇಹಲಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಧಾನಿ ಭೂಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡ ಒಕ್ಕೊಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾದರಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಸಮವರ್ತ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ತರುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ (ವಿಧಾನಮಂಡಲ) ವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 171ರಷ್ಟು ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕನಾಟಕ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಿಹಾರ, ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ (ನೇನಪಿರಲು ಸರಳ ವಿಧಾನ KUMBJAT)

ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ

ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಎರಡು ಸದನಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸದನವಿದ್ದರೆ ಆ ಸದನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು ಎಂತಲೂ, ಕೆಳಮನೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಸಭೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಧಾನಸಭೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಧಾನಸಭೆ

ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 500ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬಾರದು, 60ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಾರದು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ್ನೇಯೇ ಭಾರತೀಯರ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ ಒಬ್ಬ ಆಗ್ನೇಯೇ ಭಾರತೀಯನನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಉದಾ: ಮೊತ್ತೋರಾಂ, ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಾ 40 ಸದಸ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯು 225 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 224 ಸದಸ್ಯರು ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಒಬ್ಬರು ಆಗ್ನೇಯೇ ಇಂಡಿಯನ್ಸ್‌ನನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಅರ್ಥತೆಗಳು: (1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು. (2) ಕನಿಷ್ಠ 25 ವರ್ಷ ವಯೋಮುತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. (3) ಯಾವುದೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು. (4) ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಗುರಿಯಾಗಿರಬಾರದು. (5) ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಹೊಂದಿರಬಾರದು. (6) ದಿವಾಳಿಯಾಗಿರಬಾರದು. (7) ಸಂಸತ್ತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುವ ಇತರೆ ಅರ್ಥತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ : ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರದ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ. ಅವಧಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಆಳ್ಕಣಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಯಾದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಉಪಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಲಾಗುವುದು. ಅಧಿವೇಶನದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸದನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ, ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ, ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವ, ಮುಂದಾಡುವ, ಸದಸ್ಯರ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ, ಸದನದಲ್ಲಿ ಸಮಮತಗಳು ಬಂದಾಗ ನಿಷಾಂತರ್ಯಕ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಶಾಸನೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯ : ಈಗಾಗಲೇ ಶಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಿ, ಸಮವರ್ತೀ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ವಿಧಾನಸಭೆಯಿದೆ. ಮೂಡಾದೆ ಕಾಯಿದೆಗಳಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪಡೆದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸಹಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೆಲವು ಮೂಡಾದೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಒಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯ : ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಮೂಡಾದೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ವಿಧಾನಸಭೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮೂಡಾದೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಾಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಾ ಮೂಡಾದೆಯನ್ನು 14 ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. 14 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು ಮರಳಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಕಳುಹಿಸದಿದ್ದರೆ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡಿದೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅನುಮತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಧಾನಸೌಧ

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಕಲಾಪವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜರ್ಮನಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲಘು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿ.

ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ : ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗವು ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಧಾನಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಹೋಣಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣೆಯ-ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯ : ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು, ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಸದಸ್ಯರು, ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು ವಿಧಾನಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಪ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಚುನಾವಣ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಇದೆ.

ಇತರೆ ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯ : ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮನೂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ವರದಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರೆ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸದನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ :

ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸದಸ್ಯರ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಆ ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟಿಗೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 40 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಾರದು. ಕನಾಂಟಿಕದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 75. ಈ ಸದಸ್ಯರು 5 ಕ್ಕೇತ್ತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಿಂದ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ, ಪದವೀಧರ ಕ್ಕೇತ್ತದಿಂದ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಕ್ಕೇತ್ತದಿಂದ ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮಾಜ ಸೇವೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಚರ್ಚಿವಳಿ ಕ್ಕೇತ್ತಗಳಲ್ಲಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಖಾಯಂ ಸದನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸದಸ್ಯರಿಗಬೇಕಾದ ಅಹಂತೆಗಳು : (1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು. (2) 30 ವರ್ಷ ವಯೋವುತ್ತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. (3) ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಇರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಹಂತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಕೊಮ್ಮೆ ಅವಧಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ $\frac{1}{3}$ ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ದುಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಯ್ದುಯಾದ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ 6 ವರ್ಷ. ಇವರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಸಭಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಉಪಸಭಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಭಾಪತಿಗಳು ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಶಾಸನೀಯ ಅಧಿಕಾರ : ಶಾಸನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸಹ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೂದೆಯನ್ನು ಎರಡೂ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಸದನ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮನೂದೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಮನೂದೆಯನ್ನು 3 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ನೀಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಸನ ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ: 1) ಮೌದಲ ಓದುವಿಕೆ : ಸದನದಲ್ಲಿ ಮನೂದೆ ಮಂಡಿಸುವವರು ಮನೂದೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತಾರೆ. 2) ಎರಡನೇ ಓದುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮನೂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಮನೂದೆಯನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಸಮಿತಿಯು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಒಂದು

ವರದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸದನಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ಸು ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸದನ ವರದಿಯನ್ನು ಚಚೆಸಿ ಮತದಾನದ ಮೂಲಕ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು. 3) ಮೂರನೇ ಓದುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮೌಶಿಕ ಚಚೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನಂತರ ಮಸೂದೆ ಅಂಗೀಕಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸಹಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು ಇಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಸಹಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರ : ಹಣಕಾಸಿನ ಒಗೆ ವಿಧಾನಸಭೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದೆ. ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು ಕೇವಲ 14 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. 14 ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತಡೆಹಿಡಿದರೆ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರ : ಇದು ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ ಕಡಿಮೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಸದಸ್ಯರು ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಚಿವರ ರಾಜೀನಾಮೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಬಹುದೇ ಏನೂ ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಚಚಾರ ಅಧಿಕಾರ : ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಮಸೂದೆಗಳ ಒಗೆ ಚಚೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿರಿಯರ ಸದನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಚಚೆ ಒಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗ

ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಒಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದರೆ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವೇ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತಾವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಅಧೀನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು.

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು

ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಥಾನಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬರು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮಿತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎರಡು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರೇ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದು.

ಅರ್ಥತ್, ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಮತ್ತು ವೇತನ ಸವಲತ್ತುಗಳು : (1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು. (2) 35 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. (3) ಯಾವುದೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು. (4) ಸಂಸತ್ತು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು. ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ನೇಮಕವಾದ ನಂತರ ಸದಸ್ಯತ್ವ ತ್ವರಿಸಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನೇಮಕವಾಗುವವರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ಅವಧಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ವಾಪಸ್ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವರಿಗೆ ಸಂಸತ್ತು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ವೇತನ, ಭತ್ತೆ, ಬಾಧಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಅಧಿಕೃತ ನಿವಾಸ (ರಾಜಭವನ) ವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇವರ ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಯಕಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅವರ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮೌಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ಹೊಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ/ಹಾಡ್‌ ಸದಸ್ಯರಿಂದ
ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಲೋಕಸಭ್ಯಾ
ಸದಸ್ಯರವರೆಗಿನ ವಿವಿಧ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ
ಹೆಸರು ಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು : ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ನೇರಿವೆ. ಆದರೆ ನೈಜವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಮಂಡಲ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಹಿವೆ.

ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಕಾರ : ಇವರು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಇತರೆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಇನಿಷ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ಗಳ ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

ಶಾಸನೀಯ ಅಧಿಕಾರ : ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವ, ಮುಂದೂಡುವ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು, ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಾಗೆ ಆರನೇ ಒಂದರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಹಾಕುವ, ತಡೆ ಹಿಡಿಯುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಕಿತಕ್ಕೂ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರ : ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಒಬ್ಬೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯದ ಸಾದಿಲ್ಲಾರು ನಿಧಿ ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬರ, ಪ್ರಮಾಣ, ಭೂಕಂಪದಂತಹ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಈ ನಿಧಿಯಿಂದ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ವಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗೀಯ ಅಧಿಕಾರ : ಅವರಾದ ಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವರಿಗೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ ನೀಡುವ, ಕಡಿಮೆ ವಾಡುವ, ಮುಂದೂಡುವ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಇವರಿಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಅಂತ್ಯೋಕೇಷ್ಟ ಜನರಲ್ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ : ಬಹುಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವಾಗ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಹಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪಿಠಾನಿಕ ಬಿಕ್ಷೇಪಿ ಅಥವಾ ವೈಫಲ್ಯತೆ ಉಂಟಾದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವರದಿ ಕಳುಹಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೋರಬಹುದು ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವನ್ನು ವಚಾಮಾಡಬಹುದು, ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಚಿಸಲಾಬಹುದು.

ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಮಂಡಲ

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇತ್ಯತ್ವದ ಮಂತ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಮಂತ್ರಮಂಡಲವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಹಾಯ, ಸಲಹೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಮಂಡಲವು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ (1) ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. (2) ರಾಜ್ಯದ ಆಯ-ವ್ಯಯ ತಯಾರಿಸಿ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. (3) ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಸದಸ್ಯರು, ಲೋಕಾಯುಕ್ತರು ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವಾಗ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (4) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯೂ ತಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು (5) ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ

ಚಚೆಂಬಿ:

ರಾಜ್ಯದ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಎಂದು, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಎಂದು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆ? ತಿಕ್ಕರೆಂದಿಗೆ ಚಚೆಂಬಿ.

ನಡುವೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ತರುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಜ್ಯದ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ: ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಯಶಸ್ವಿ ಅಧಿಕಾರ ಅವನತಿ ಇವರ ವರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಅಧರಿಸಿದೆ. ಇವರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ, ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮತ್ತು ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಗಿ ಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗುವವರು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸದನದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದವರೂ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ 6 ತಿಂಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸದನದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಜಂಪುವಟಕೆ:

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಇದುವರೆಗಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅವಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಕಾರ್ಯಾಗಳು

- ಸಚಿವರುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.
- ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ಶಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುವುದು ಮತ್ತು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಪೇ ಹೊಂದಿರದ, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ವಿರುದ್ಧ ಭರ್ತೀಸುವ, ಕ್ರೀಮಿನಲ್ ಅಪರಾಧ ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ಸಂಪುಟದಿಂದ ವಚಾ ಮಾಡುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ, ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ, ಸಭೆ ಕರೆಯುವ, ಮುಂದೊಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯದಕ್ಕತೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಅವಧಿಗೆ ಮುಂಚೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲಹೆಗಾರನಂತಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳ ನೇಮಕಾತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತೀ ಮಾಡಿರಿ.

- ಭಾರತವು _____ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು _____ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಆಂಗೋಂಡಿಯನ್ನರನ್ನು _____ ರವರು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಕನಾರಣಕ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು _____ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು _____ ಮತ್ತು _____ ವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿದೆ.

5. ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು _____ ರವರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
6. ರಾಜ್ಯದ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಜನರಲ್ ರವರನ್ನು _____ ರವರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಸಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆ ರಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ ?
3. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅರ್ಹತೆ, ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
4. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

III. ಚಟುವಟಿಕೆ.

1. ಕನಾರಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್‌ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ. ಕಲಾಪ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ದಾಖಲಿಸಿ.
2. ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಸಂಸತ್ತು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

IV. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶಾಸಕರೊಂದಿಗೆ, ಸದನದ ಕಲಾಪದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿರಿ.
2. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಕನಾರಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆಲ್ಯಂ ತಯಾರಿಸಿ.

ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ-1

ಕುಟುಂಬ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಕುಟುಂಬದ ಅರ್ಥ.
- ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಕಾರಗಳು.
- ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
- ಅವಿಭಾಗದ ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಕುಟುಂಬ

ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಮೂಲಭೂತ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಕುಟುಂಬವು ಅಶ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದರೂ ಅದು ಸಮಾಜದ ಮೂಲಸಂಸ್ಥೆ. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಕುಟುಂಬದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸದಸ್ಯರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ‘ಫ್ಯಾಮಿಲಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ಫ್ಯಾಮಿಲಿ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ‘ಫ್ಯಾಮುಲಸ್’ (Famulus) ಎಂಬ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಫ್ಯಾಮುಲಸ್ ಎಂದರೆ ಆಳು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರೆ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರೆ-ಒಂದು ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಇಂದು ಇತರೆ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲದ, ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಮತ್ತು ದತ್ತಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಒಳಗಿನ ಸಂಬಂಧವು ಒಂದೇ ರಕ್ತಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ, ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ದತ್ತ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಮಗ-ಮಗಳು, ಸಹೋದರ-ಸಹೋದರಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿರೀಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬ ಎಂದರೆ “ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಸಂತತಿ ಸಹಿತ-ಸಂತತಿ ರಹಿತ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಘರ್ಷಜೀವನ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು”. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ ಎಂದರೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು. ಕುಟುಂಬವು ಕೇವಲ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ-ಪೂರೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ವಿಸ್ತೃತ ಸಮಾಜದ ಸದಸ್ಯರನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡವಳಿಕೆ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ಕುಟುಂಬವು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

1. ಕುಟುಂಬ ಸರ್ವಾಪಕವಾದದ್ದು: ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ಕಾಲ-ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ ನಾವು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಿವಾಹ, ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ, ಬಂಧುತ್ವ, ಆಸ್ತಿ, ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಿಯಮವನ್ನು ಕುಟುಂಬಗಳು ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆಯಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸೂರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

2. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಫಱಕೆ: ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೇ ಕುಟುಂಬದಿಂದ. ಸಮಾಜದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಇನ್ನಾನ್ನೂ ಹೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೊಳಕೆಯಾಗುವುದು ಕುಟುಂಬದಿಂದ. ಈ ಹಿಂದೆ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಪ್ರಮುಖಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ(ಉರ್ಬಾಟ್ಟಿನ) ಕುಟುಂಬವು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಇತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

3. ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋಣಿಗಾರಿಕೆ: ಸಮಾಜದ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕುಟುಂಬ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಮ್ಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲುಷಿತಗೊಳ್ಳಿದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಧಿಕಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

4. ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ: ಕುಟುಂಬವು ಪ್ರಾಧಿಕಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಕ್ಕು-ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ಲಾಲನೆ-ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಕಡೆಗಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾದ್ಯಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರ (ಅಜ್ಞ-ಅಜ್ಞ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ) ಆರ್ಯಕೆ-ಪೋಷಣೆ-ಶುಶ್ಲಾಂತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಆಯಾ ಕುಟುಂಬದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

5. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ: ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ-ಯೌವನ ಮುಖ್ಯ. ಮಗುವು ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಮಾತ್ರಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊದಲು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಅದಕ್ಕನುಗೂಣವಾದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಮ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ, ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ, ಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬೆರೆಯಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುಟುಂಬ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳು-ಬೆಂಡಿಕೆಗಳು-ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಲ್ಯ-ಯೌವನ, ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೇರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಭದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ತಲೆಮಾರುಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ: ಕುಟುಂಬ ಹಲವಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ತಲೆಮಾರುಗಳು ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞ-ಅಜ್ಞ, ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮ, ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞ, ಅಜ್ಞ ಹಿರಿಯ ಪೋಷಕರು. (Grand Parents) ಒಂದನೇ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮ, ಪೋಷಕರು (Parents) ಎರಡನೇ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಮಕ್ಕಳು ಮೂರನೇ

ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

- I. ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ವಾಸಿಸುವ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಕುಟುಂಬ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- II. ಅಜ್ಞ-ಅಜ್ಞಿ, ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮೂರು ತಲೆಮಾರು ಕೂಡಿದ ಕುಟುಂಬ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- III. ಅಜ್ಞ-ಅಜ್ಞಿ, ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮೆ, ಮಕ್ಕಳು - ಮೊಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ತಲೆಮಾರಿನ ವಿಸ್ತೃತ ಕುಟುಂಬ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಕುಟುಂಬ ಆಯಾ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳ ರೂಢಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕುಟುಂಬದ ರಚನೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಶಿಳಿಸಿದಂತೆ ತಲೆಮಾರಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದು ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ತಲೆಮಾರುಗಳ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು. ಈ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಏಕಪತ್ನಿತ್ವ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂಬ 3 ವಿಧಗಳಿವೆ.

1. ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕುಟುಂಬ, 2. ಸಂಗಾತಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾತ್ರನೇಲೆ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಪಿತ್ಯನೇಲೆ ಕುಟುಂಬ, 3. ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಪಿತ್ಯಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಹಿಂದಿನ ವಿಧಾನಕಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಂಶದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಂಶೀಯ ಮತ್ತು ಪಿತ್ಯವಂಶೀಯ ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ: ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಗಳು ಮಹಿಳೆಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಆಸ್ತಿಯ ತಾಯಿಯಿಂದ ಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ತಾಯಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಒಡತಿ, ಆಕೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸ್ತಿಯ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈಗಲೂ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ಮಲಬಾರಿನ ನಾಯರ್ ಹಾಗೂ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಆಧಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೆ ಮಹಿಳೆ ಒಡತನದ ವಹಿವಾಟು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಅನುವಂಶಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳು ತಾಯಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

ಪಿತ್ಯಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ: ಪಿತ್ಯಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯೇ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಮುಖ. ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಇತರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಪಿತ್ಯಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧಾನವಿದೆ. ಪಿತ್ಯಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಗ್ರೀಕ್, ರೋಮ್, ಭಾರತ ಮತ್ತು ನೇರೆಯ ಚೀನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಅಧುನಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬ: ಕುಟುಂಬದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪೀಠಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ‘ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬ’, ‘ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ’ ಮತ್ತು ‘ವಿಸ್ತೃತ ಕುಟುಂಬ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಅವಿವಾಹಿತ ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ‘ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಶೋಷಣೆ, ಸುಖ, ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿ, ನಗರೀಕರಣ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯ ಶ್ವರ್ಗಗಳು ಇವೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

1. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದ್ದು.
2. ಸರಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ
3. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಲವು
4. ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
5. ಸಂಕೀರ್ಣತೆ

ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ: ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞ-ಅಜ್ಞ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳಿಂದ ಹೊದಿರುವ ಗುಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದ್ದು : ಎರಡು ತಲೆಮಾರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಗಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ : ನೀವೇ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಮುತ್ತಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ವಂಶವ್ಯಕ್ತಿ ರಚಿಸಿ

ಸಹಕಾರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ: ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರು ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ, ಇವರು ಕುಟುಂಬದ ಇತರೆ ಸದಸ್ಯರೊಟ್ಟಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಯಾವುದೂ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಶ್ರಮದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ವಾಸಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅಡುಗೆ ಮನ: ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ(ವೃತ್ತಿ, ದುಡಿಯೆ, ಶಿಕ್ಷಣ) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮನಮಾಡಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮೂಲ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಸರಬಂಧವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮ: ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪೂಜಾ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಘಟಕ: ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ಣ ಘಟಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಹುಪಾಲು ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರದ ಹಸ್ತಾಂಶರ ಕೂಡ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನೆಯ ಹಿರಿತನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತಾಂಶರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ :

ನಿಮ್ಮ ತಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಧ್ನ ನಿಮ್ಮ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ (ಪುರುಷ-ಮಹಿಳೆ) ಹಾಗೂ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಜೊತೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಿರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

1. ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ಪದವು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ _____ ಪದದಿಂದ ಉಗಮವಾಗಿದೆ.
2. ಸಮಾಜದ ಜೀವಕೋಶ _____ ಆಗಿದೆ.
3. ತಂದೆಯೇ ಕುಟುಂಬದ ಒಡೆಯನಾದರೆ ಆ ಕುಟುಂಬವನ್ನು _____ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
4. ಕೇರಳದ ಮಲಬಾರ್ನ ನಾಯರಾಗಳಲ್ಲಿ _____ ಕುಟುಂಬ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಕುಟುಂಬವು ಸಮಾಜದ ಘಟಕ ಹೇಗೆ?
2. ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

3. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಎಂದರೇನು?
4. ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬ ಎಂದರೇನು?
5. ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುವು?
6. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
7. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
8. ಅಧುನಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಕುಟುಂಬಗಳು ದಿನೇದಿನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣಗಳೇನು?

III. ಚಟುವಟಿಕೆ

1. ವಿಭಕ್ತ - ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳ ಅನುಕೂಲ-ಅನಾನುಕೂಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ.
2. ಆದಿವಾಸಿ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಆದಿವಾಸಿ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ.

IV. ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ - ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.
2. ನಿಮ್ಮ ಮುತ್ತಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ವಂಶವ್ಲಕ್ಷ ರಚಿಸಿ.

ಸಾಮಾಜಿಕರಣ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಅರ್ಥ.
- ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ನಿರ್ದೋಷಗಳು/ಸಾಧನಗಳು.
- ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಕಾರ್ಯಗಳು.
- ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕರಣ.

ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಅರ್ಥ

ಸಮಾಜವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾಮೂಹಿಕ ನಡವಳಿಕೆಯ ಜೀವನದಿಂದ. ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಜೀವಿ. ಮಾನವ ಶಿಶು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಕೇವಲ ಒಂದು ಜೀವವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ/ಇಲ್ಲ. ನಂತರ ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿಶು ಮನುವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೋಡಗಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳ ಕೆಲಿಕೆ - ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ‘ಸಾಮಾಜಿಕರಣ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನುವ ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಯೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಗಡ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತರರೊಡನೆ ಸಂವಾದ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಆಟವಾಡುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರದವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಲಂಬನೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

‘ಸಾಮಾಜಿಕರಣ’ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ ಉಂಟಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಜೀವಿಸುವ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಬಿನವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ನಿರಂತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಮಾನವನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರು ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಸಾಮಾಜಿಕರಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಮಾನವ ಜೀವಿಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವಿಯನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.
2. ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಕೆಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
3. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
4. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
5. ಪರಂಪರೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ನಿಯೋಗಿಗಳು/ಸಾಧನಗಳು

ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ವಯಸ್ಸು, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ಪ್ರಭಾವ. ಎರಡನೆಯದು ಸಮವಯಸ್ಕರು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಭಾವ. ಮೊದಲನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ಇತರರನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಹಿತರು ಹಾಗೂ ಸಮವಯಸ್ಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ನಿಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

1. ಕುಟುಂಬ :

ಮುಗುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಮುಗುವಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿಯೇ ಮುಗುವಿನ ಮೊದಲ ಗುರು ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಾಡಿ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜ. ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ನಡೆ-ನುಡಿ, ಆಚಾರ-ಮಿചಾರ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ವ್ಯವಹರಿಸುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಮುಗುವಿನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಸಹನ, ಸಹೃದಯತೆ, ಸಹಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೊದಲ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಮುಗುವು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಯುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಹೊಗಳಿಕೆಗಳು ಮುಗುವಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ತಂದೆ - ತಾಯಿಯರು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅನುಭವದಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರ ಒಜನಾಟದ ಪರಿಸರದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸು ಸಾಮಾಜಿಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಅರಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿಯೇ ಕುಟುಂಬ.

ಚಟುವಟಿಕೆ :

ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞಿ, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಸೋದರಿ/ಸೋದರ, ಅತ್ಯಿಗೆ, ಅತ್ಯೇ ಇವರುಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

2. ಸಮವಯಸ್ಕರ ಗುಂಪು :

ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ನಿಯೋಗಿ ಸಮವಯಸ್ಕರ ಗುಂಪು. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಹಪಾತಿಗಳು, ಜೊತೆಯ ಆಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಸ್ವೇಹಿತರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವು ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಆದರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಪೋಷಕರಿಂದ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಹಿತರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರಿವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

3. ಧರ್ಮ : ಸಾಮಾಜಿಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಪಾತ್ರವೂ ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯರು ನಂಬಿದ ಧರ್ಮವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶದ ತಳಹದಿ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ನೀತಿಯುತವಾದ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ತಂದೆ - ತಾಯಿಯರು, ಹಿರಿಯರು, ಸಂಬಂಧಿಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಬೇಟಿ ನಿಡುವುದಲ್ಲದೆ ನಂಬಿಕೆ, ಪೂಜೆ, ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೃಗಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

4. ಶಾಲೆ :

ಮುಗುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವಪೂರ್ವಾದದ್ದು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಭಾವದ ಜೊತೆಗೆ ಸಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವೇಹಿತರ ವೃಕ್ಷಿತದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಮುಗುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳ

ಸುಪ್ತಶಕ್ತಿ ಸಾಮಧ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮಗುವಿನ ಜೀವನವನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮಗುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಸನ್ನಡತೆ, ಸದ್ಭಾವನೆ, ಸಮಾನತೆ, ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಸಹನೆ, ಸಹಬಾಳ್ಟೆ, ಸಹಜೀವನ, ಸಹೃದಯತೆ ಮೊದಲಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಪರ್ಯೋತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

5. ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ: ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಪ್ರಮುಖ ನಿಯೋಗಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ರೇಡಿಯೋ, ದೂರದರ್ಶನ, ಚಲನಚಿತ್ರ, ಸುದ್ದಿಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು, ಜೀವನಾಟಕಗಳು ಮೊದಲಾದ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತವೆ. ಜಾಹೀರಾತು, ರೇಡಿಯೋ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಕಥೆ, ಕವನ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯರೂಪಕ, ಸಂಗೀತ, ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ, ಮಹಾನ್ವರ್ತಿಗಳ ವಿಶೇಷ ಹೇಳಿಕೆಗಳು, ಅನುಭವದ ನುಡಿಗಳಿಂದ ನಾವು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ವಾರ್ತೆಗಳು, ರಸಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಪರಿಚಯ, ಸಂವಾದ, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆ, ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಸದ್ಪರ್ಯಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿಪತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀರುತ್ತವೆ.

ನೀವೇ ಯೋಚಿಸಿ:
ಸಮಾಜೀಕರಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಕ/ಕಿರುಗಳ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ.

6. ನೇರೆಹೊರೆ (Neighbourhood): ನೇರೆಹೊರೆ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಷಪಕ್ಷದವರು ಎಂದಧ್ರ. ಇದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಸಮೂಹ. ನೇರೆಹೊರೆಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸಹಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೇರೆಹೊರೆಯ ಪಾತ್ರ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿರದರಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನೇರೆಹೊರೆಯ ಜನರು ಕಷ್ಟ-ಸುಖ, ಸಂತೋಷ ಸಮಾರಂಭ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದವರಂತೆ ಜೀವಿಸುವರು. ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ, ಹಬ್ಬ, ಜಾತೆ, ವಿವಾಹ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾರಂಭ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸ್ವಂದಿಸುವರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ನೇರೆಹೊರೆಯವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಗರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಾವನೆ ಕಡಿಮೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ನೇರೆಹೊರೆಯವರನ್ನು ನಮ್ಮವರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯಾಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಚಟುವಟಿಕೆ :
ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಮನೆಯವರೊಂದಿಗೆ
ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ

ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕರಣ

ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕರಣವು ಪ್ರತಿ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೂ ಅಶ್ವತ್ಥವಾದುದು. ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆತ್ತವರ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ, ಆಸ್-ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಅಭಿರುಚಿ, ಆದೃತೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿತೋ ಅಥವಾ ಅರಿಯದೆಯೋ ವೊಲ್ಯಾಗಳನ್ನು ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಗ ಆಟವಾಡಿ ಮನೆಗೆ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಗದರಿಸುವ ರೀತಿಗೂ, ಮಗಳೂ ವಿಳಂಬಿದಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಗದರಿಸುವ ರೀತಿಗೂ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ‘ಬಂದಿಯಾ ಮಗನೆ’ ಅಂದರೆ ಮಗಳಿಗೆ ‘ಇಪ್ಪೇಕೆ ತಡ ಮಾಡಿದೆ ಕತ್ತಲಾಗುವ ಮುಂಜನೆ ಮನೆ ಸೇರಬೇಕು’ ಎನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಮಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಗನಿಂದ ಇದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹೆಣ್ಣು ಮನುವಿಗೆ ಆಟವಾಡಲು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು, ಮಗನಿಗೆ ‘ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಬ್ಯಾಟನ್ನು’ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವ್ಯಾತ್ಯಾಸ ತೋರುವ ಸಾಮಾಜಿಕರಣ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಇಂದಿನ ಅಧ್ಯನಿಕ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಜ್ಞ ಹೊಸ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಧ್ಯನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪರಾಧಿನಶೇಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ರೂಪ ನೀಡಿತು. ಮೊದಲು ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಸೀಯರು ಇದೀಗ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಳಿ ಕೆಲಸ, ಉಕ್ಕನ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸ, ಸುರಂಗ ತೋಡುವ ಕೆಲಸ, ಸಾಗರದಾಳಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೀಯರು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯತ್ತಿ, ವಕೀಲ ವ್ಯತ್ತಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಶೋಧನೆ, ಕಾರ್ಬಾನೆಯ ಕಾರ್ಯ, ಸೈನಿಕಸೇವೆ, ಯುದ್ಧಾವಕರಣಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಅರ್ಥಕ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿವೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

1. ಮಾನವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು _____ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.
2. ತಾಯಿಯೇ ಮನುವಿನ ಮೊದಲ _____

3. ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ ಪ್ರಮುಖ ನಿಯೋಗಿ _____
4. ರೇಡಿಯೋ ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ _____ ನಿಯೋಗಿ.

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಸಾಮಾಜೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆ ಮನು ಕಲಿಯುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?
3. ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
4. ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
5. ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೇರೆಮೋರೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
6. ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಎಂದರೆನು?

III. ಚಟುವಟಿಕೆ :

1. ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ ಪಾತ್ರ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ಅಥವಾ ಚರ್ಚಾಸ್ವಧೇಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.
2. ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಕುರಿತು ಬರುವ ಲೇಖನ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿವರಿಸಿ.

IV. ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ :

1. ಕುಟುಂಬ, ಶಾಲೆ, ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಜಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಶಿಳಿಸುವುದು.

ಭೂಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - 1

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ - ಕನಾರ್ಟಕ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಹೀಗೆ : ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ.
- 'ಕನಾರ್ಟಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಕನಾರ್ಟಕ ರಾಜ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗೊಂಡ ಬಗೆ.
- ಕನಾರ್ಟಕದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸಾಫ್ಟ್‌ವರ್, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಭೂ ಮತ್ತು ಜಲಮೇರೆಗಳು ಹಾಗೂ ನೇರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳು.

ಹೀಗೆ : ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಭೌಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ನಾಡು, ಕನ್ನಡನಾಡು, ಕನಾರ್ಟಕವನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಡಯಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಉತ್ತರ ಸ್ವಾಂತ್ರ್ಯ, ವೈಮಿಧ್ಯ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿವರಗ್ರಹ, ವಿವಿಧ ಮಣಿ, ನದಿಜಾಲ, ಖನಿಜ ಮತ್ತು ಜನಸಂಪತ್ತು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ನಾಡು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನುಳ್ಳ ನಾಡು. ಪಕ್ಷತ್ವ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ವನ್ನಜೀವಿಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಕೇರ್ಲ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತಿದೆ.

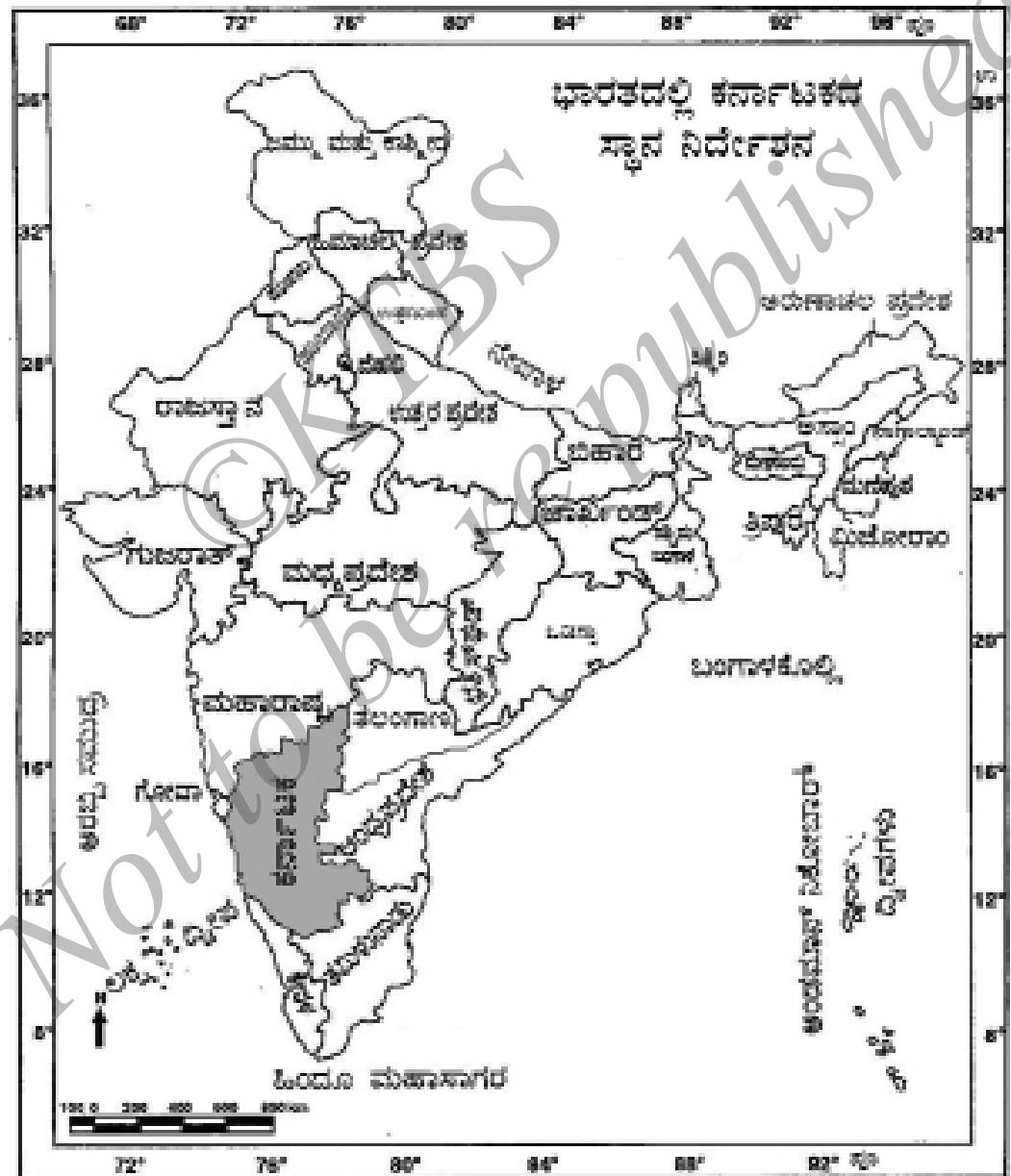
ಹೆಸರಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ : ಕನಾರ್ಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕರುನಾಡು (ಕರ್ + ನಾಡು - ಅಂದರೆ ಕಪ್ಪಮಣ್ಣಿನ ನಾಡು) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮಿನ 'ಶಿಲಪ್ಪದಿಗಾರಂ' ಪ್ರಾಚೀನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕರುನಾಟ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕನಾರ್ಟಕ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕರುನಾಟ್ ಎಂದರೆ ಉನ್ನತ ಅಥವಾ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಡು ಎಂದಧ್ರು. ಇದು ಹಿಂದೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತೆಂದು ನೃಪತುಂಗನ ಆಸ್ಥಾನಿಕ ಕವಿ ಶ್ರೀವಿಜಯನ ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಭಾರತವನ್ನು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣದ 9 ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು 1947ರಲ್ಲಿ 'ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ' ವು ಉದಯವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವಾಗ ಮುಂಬಯಿ ಹೈದರಾಬಾದ್, ಮದ್ರಾಸ್ ಹಾಗೂ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಜಿಹೋಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದರಿಂದ 1956ರ ನವೆಂಬರ್ ಒಂದರಂದು 'ವಿಶಾಲ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ' ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇದರ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ 1973 ನವೆಂಬರ್ ಒಂದರಂದು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ 'ಕನಾರ್ಟಕ' ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಭೌಗೋಳಿಕ ಸಾಫ್ಟ್

ಭಾರತದ 29 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾರ್ಟಕವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದ್ದು, ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪಶ್ಚಿಮ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು 11° - 31° ಮತ್ತು 18° - 45° ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶಗಳು ಹಾಗೂ 74° - 12° ಮತ್ತು 78° - 40° , ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶಗಳ ನಡುವೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತರದ ತುದಿಯಾದ

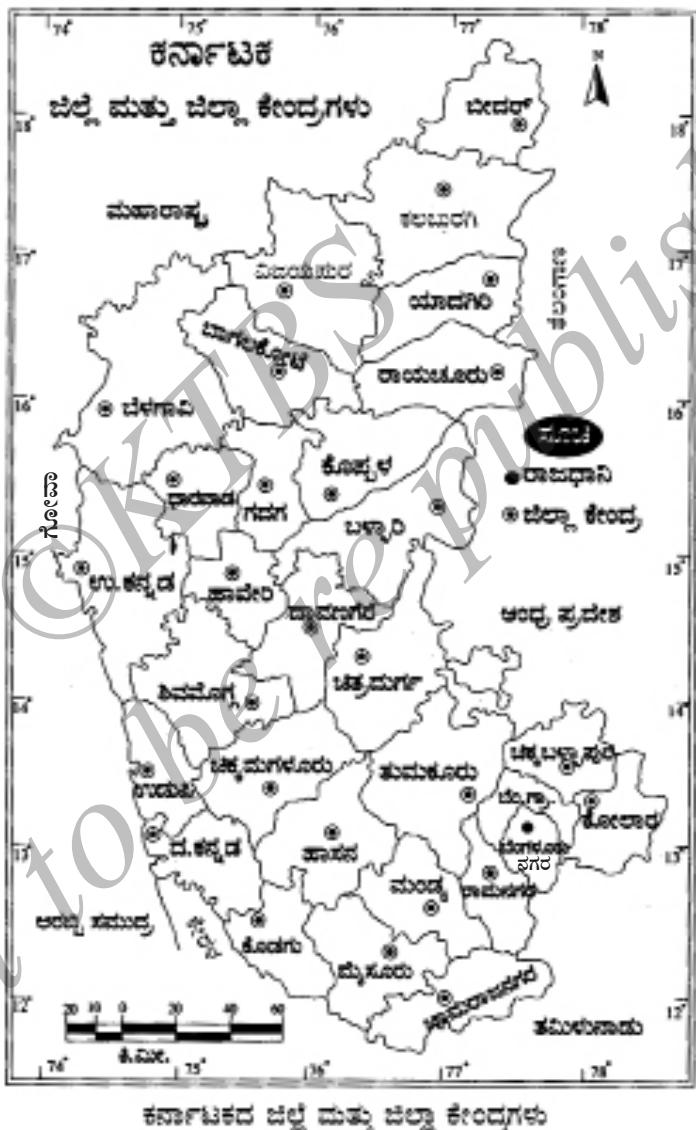
ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಿರಾದ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಯಾದ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 750 ಕ.ಮೀ. ಉದ್ದವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ 400 ಕ.ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಅಗಲವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರವಾರಪು ಅರ್ತಂತ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಳಭಾಗಿಲು ತಾಲ್ಲೂಕು ಪೂರ್ವ ತುದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕನಾರಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಭೂ ಮತ್ತು ಜಲ ಮೇರೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಹ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು.

ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರವಿದ್ದು, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ತಮಿಳುನಾಡು, ನ್ಯೂಖ್ಯಾಕ್ಕೆ ಕೇರಳ, ವಾಯವ್ಯಕ್ಕೆ ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮೇರೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕನಾರಾಟಕವು ಗೋಡಂಬಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ವಿಸ್ತೀರ್ಣ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು 1,91,791 ಚದರ ಕಿ.ಮೀ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಎಂಟನೆಯ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ 2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ 6,11,30,704 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತನೇಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಭೋಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಶೇ. 5.83 ಭಾಗದಷ್ಟಿದೆ.

2011ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 30 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 176 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು, 769 ಹೋಬಳಿಗಳು, 347 ಪಟ್ಟಣ-ನಗರಗಳು, 29,340 ವಳ್ಳಗಳಿವೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು

ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಕನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿ. ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನಾಟಕವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಕಲಬುರಿಗಿ, ವಿಭಾಗಗಳು.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದರಲ್ಲಿ:
ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು-ಬೀದರ್, ರಾಯಚೂರು, ಕಲಬುರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತಿಮಾಡಿ :

1. ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ _____ ದಿನಾಂಕದಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಕನಾಟಕ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ ವರ್ಷ _____.
3. ಕನಾಟಕದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ _____ ಮತ್ತು _____ ರಾಜ್ಯಗಳಿವೆ.
4. ಕನಾಟಕದ _____ ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ.
5. ಕನಾಟಕವು ಭಾರತದ _____ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

II. ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟಿಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಕನಾಟಕದ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ರೇಖಾಂಶಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
2. ನಮ್ಮ ನೇರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಕನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕು ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳಾವುವು?
4. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

III. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

1. ಕನಾಟಕದ ರೇಖಾಂಶಕ್ಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಹೆಸರಿಸಿ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ರೇಖಾಂಶಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

IV. ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯ :

1. ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆ / ನಗರದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ರೇಖಾಂಶಗಳ ಸ್ಥಾನ, ನೇರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬೋಧಕರ ನೇರವಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿ.

ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
- ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು.
- ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರಗಳು.

ಪೀಠಿಕೆ : ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಭಾರತದ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು. ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವು ಏರು-ತಗ್ಗಿಗಳಿಳ್ಳ ಭೂಸ್ಥಳಾಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗವು ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಏರುದ್ದು ಸ್ಥಾಪಾಪಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾವರ್ದನೆ ಕಡೆಗೆ ಸಾಧಾರಣ ಇಳಿಜಾರು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿಮಟ್ಕೆ ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದು, ನಡುವೆ ಕಣಿವೆ ಕಂಡರಗಳು ಕಂಡುಬರುವವು. ರಾಜ್ಯದ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಗವು ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟಕ್ಕೆ 450 ರಿಂದ 900 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 1800 ಮೀಟರ್ಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರದ ಭಾಗಗಳಿವೆ.

ಭೂರಚನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮೈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕನಾಟಕವನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ : (1) ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನ (2) ಮಲೆನಾಡು (3) ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶ.

1. ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನ

ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ವಿಂಗಡಣೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರ ತೀರ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗವು ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡುಗಳ ಮಧ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರದವರೆಗೆ 320 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದವಿದೆ ಹಾಗೂ 12 ರಿಂದ 64 ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಕೆರಿದಾಗುತ್ತಾ ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 200 ಮೀಟರ್ಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ‘ಕನರಾ ಅಧಿವಾ ಕನಾಟಕ ಕರಾವಳಿ’ ಎಂದೇ ಕರೆಯುವರು. ಕಡಲ ಕೊರೆತದಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಕರಾವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಹಲವು ನದಿಗಳು ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಅವು ಅಳಿವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ವಿಶಾಲ ನದಿಮುಖಿಜ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾರವು.

ಕರಾವಳಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಬಂದರುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ನವ ಮಂಗಳೂರು’ ಬಂದರು ಕನಾಟಕದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಬಂದರಾಗಿದೆ. ಭಟ್ಟಳ, ಮಲ್ಲೆ, ಕಾರವಾರ, ಕುಮಟ, ಬೇಲೇಕೆರಿ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಾವರಗಳು ಮೇನುಗಾರಿಕಾ ಬಂದರುಗಳು. ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಸುಂದರ ಸಮುದ್ರ ತೀರಗಳು ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಮಂಗಳೂರು ಸಮೀಪದ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಉಳ್ಳಾಲ, ಪೆಂಂಬೂರು, ಉಡುಪಿ ಸಮೀಪದ ಮಲ್ಲೆ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ ಸಮೀಪದ ಮುಡೈಶ್ವರ, ಮರವಂತೆ ಮತ್ತು ಗೋಕಂ ಸಮೀಪದ ಓಂ ಬೀಚ್ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಕರಾವಳಿಯ ಸಮೀಪ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲೆಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸೇಂಟ್ ಮೇರಿಸ್ ದ್ವೀಪ (ಕೋಕೋನೆಟ್ ದ್ವೀಪ) ಕಾರವಾರ ಸಮೀಪದ ಅಂಜ ದ್ವೀಪ, ದೇವಗಡ, ಕಾಂಚಿಗುಡ್ಡ ದ್ವೀಪ ಮುಂತಾದುವು. ಕರಾವಳಿಯ ಜನರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಮೇನುಗಾರಿಕೆ.

ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿಯೂ ಸಹ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೋಡಂಬಿ, ತೆಂಗು, ಅಡಕೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಭತ್ತ ಮೊದಲಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯವರು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಕರಾವಳಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

2. ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶ

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ಫಟ್ಟಗಳನ್ನೇ ಮಲೆನಾಡು ಎನ್ನುವರು. ಇದನ್ನೇ 'ಸಹಾದ್ರಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಮಲೆನಾಡು ಕರಾವಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗವು ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಇಳಿಜಾರಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಫಟ್ಟಗಳಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಉದ್ದ 650 ಕೆ.ಮೀ. ಅಗಲ 50–76 ಕೆ.ಮೀ.ಗಳು. ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರವು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ 900 ರಿಂದ 1500 ಮೀ.ಗಳು. ಇದು ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬೀಸುವ ಮಳೆ ಮಾರುತಗಳನ್ನು ತಡೆದು 200 ಸೆಂ.ಮೀ.ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅತಿ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿವಿರಗಳಿಂದರೆ ಮುಳ್ಳಿಯ್ಯನ ಗಿರಿ, ಕುದುರೆಮುಖಿ, ಕಲ್ಲತಗಿರಿ, ರುದ್ರಗಿರಿ ಹಾಗೂ ದೇವೀರಮ್ಮನ ಬೆಟ್ಟ. ಇವು ಜಿಕ್ಕಮಾರ್ಗಾರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನದುರ್ಗ, ಮೆರಿಗುಡ್ಡ, ಪುಷ್ಟಗಿರಿ, ಕೊಡಚಾದ್ರಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಫಟ್ಟದ ಇತರ ಉನ್ನತ ಶಿವಿರಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿಯ್ಯನಗಿರಿಯು (1913 ಮೀ) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಎತ್ತರವಾದುದು.

ಕನಾಟಕದ ಪೂರ್ವದ ಮೈದಾನದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಫಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಾತ ಘಾಟಿ ಅಥವಾ ಫಟ್ಟ ಮಾರ್ಗಗಳಿನ್ನುವರು. ಪ್ರಮುಖ ಫಟ್ಟ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದರೆ :

1. ಚಾಮಾಡಿ ಘಾಟಿ : ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಜಿಕ್ಕಮಾರ್ಗಾರುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

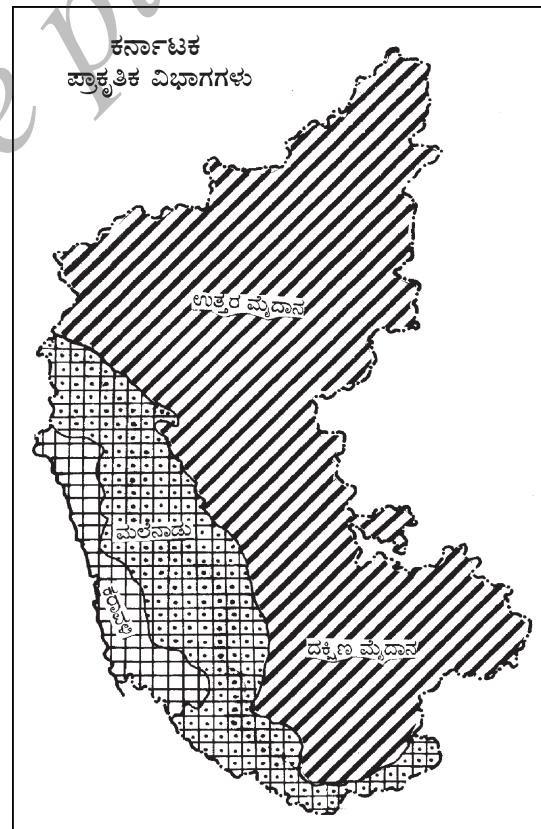
2. ಶಿರಾಡಿ ಘಾಟಿ : ಹಾಸನ – ಸಕಲೇಶಪುರ – ಮಂಗಳೂರುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

3. ಆಗುಂಬಿ ಘಾಟಿ : ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿಯ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

4. ಹಲಿಕಲ್ಲಿ ಘಾಟಿ : ಶಿವಮೊಗ್ಗ – ಕುಂದಾಪುರ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ :

- ಕನಾಟಕದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು – ನವ ಮಂಗಳೂರು ಬಂದರು.
- ಸೇಂಟ್ ಮೇರೀಸ್ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ 'ತೋಸೆಪಾರ್' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.
- ಮುಡ್ರೇಶ್ವರದ ಸಮೀಪ 'ನೇತ್ರಾಳೀ' ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಪಿಜೆನ್ ಬಿಲ್ಯಾಂಡ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮಲೆನಾಡು ಅಧಿಕ ಮಳೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯಹರಿಷ್ಣಣದ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದ ಮನೋಹರ ತಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಕನಾಟಕದ ಹಲವು ನದಿಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತ ಅನೇಕ ಜಲಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಎತ್ತರವಾದ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತ್ರ (ಶೆರಾವತಿ ನದಿ) ಸೇರಿದಂತೆ ಉಂಚಳ್, ಮಾಗೋಡು, ಗೋಕಾಕ್, ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ಅಬ್ಜಿ ಜಲಪಾತ್ರಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಜೋತೆಗೆ ಕಣಿವೆ ಮತ್ತು ಕಂದರಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ, ಚಹೆ, ರಬ್ಬರ್ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಜಿಕ್ಕಮಗಳಾರನ್ನು 'ಕಾಫಿನಾಡು' ಎನ್ನುವರು. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂಪಾದ ವಾತಾವರಣವಿರುವುದರಿಂದ 'ಕನಾಟಕದ ಕಾಶ್ಯೇರ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ 'ಕಿತ್ತಳೆನಾಡು' ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಇಂದು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 'ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತಾ ವಲಯ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಸನ, ಕೊಡಗು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಜಿಕ್ಕಮಗಳಾರು ಮಲೆನಾಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:
ಬಾಬಾಬುಡ್ನಾಗಿರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು
ಹೆಸರು ಚಂದ್ರಮೋಣಾ ಪರ್ವತ.

3. ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶ

ಮಲೆನಾಡಿನ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ಮೈದಾನವಿದ್ದು, ಸರಾಸರಿ 450 ರಿಂದ 760 ಮೀ. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕೃಷ್ಣಾ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಮತ್ತು ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿಜಾರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಎತ್ತರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ; (i) ಉತ್ತರದ ಮೈದಾನ ಮತ್ತು (ii) ದಕ್ಷಿಣದ ಮೈದಾನಗಳು.

(i) ಉತ್ತರದ ಮೈದಾನ : ಇದು ಕಪ್ಪಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೊಡಿದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ಸರಾಸರಿ 365 ರಿಂದ 610 ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನರಗುಂದ ಬೆಟ್ಟ, ಪರಸಗಡ ಗುಡ್ಡ, ಇಳಕಲ್ ಗುಡ್ಡ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಸವದತ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಾದಾಮಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಣಿಕಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಸ್ತರಭಂಗದಿಂದ ಕೊಡಿದ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಏರಿಜಿತದ ಭೂಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಸುಮಾರು 62 ಮೀ. ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುವ ಫಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಭಾಯ ಭಗವತಿ ಹಾಗೂ ಸೋಗಲ ಜಲಪಾತ್ರಗಳು ಉತ್ತರದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿವೆ. ಬೀದರ್, ವಿಜಯಪುರ, ಕಲಬುರಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ಗದಗ, ಕೊಪ್ಪಳ, ರಾಯಚೂರು, ಬಳಾರಿ, ಹಾವೇರಿ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಾವಿಯ ಕೆಲಭಾಗಗಳು ಉತ್ತರದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿವೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಉಣಿಂಶವಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಬೀಸಿಲ ನಾಡು' ಎನ್ನುವರು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂ ಬೇಸಾಯದ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಜೋಳ, ಸಜ್ಜ, ಶೇಂಗಾ, ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಬೇಳೆಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

(ii) ದಕ್ಷಿಣದ ಮೈದಾನ : ಇದು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿ ಪಾತ್ರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಇದು ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಂಪುಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಏರು ತಗ್ಗಿನಿಂದ ಕೊಡಿದ್ದು, 900-975 ಮೀ. ಎತ್ತರವುಳ್ಳದ್ದು. ಉತ್ತರ ಮೈದಾನಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿಜಾರಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ ? ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

ಮಧುಗಿರಿ ಪಕಶಿಲಾ ಬೆಟ್ಟ

ಮುಳ್ಳಯ್ಯನ ಗಿರಿ

ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಜಿತ್ತೆದುಗ್ರಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾರಾಯಣದುರ್ಗ, ಸಾವನದುಗ್ರಾ, ಶಿವಗಂಗೆ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಧುಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ, ಇದು ಏಷ್ಟು ವಿಂಡ್‌ದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪಕಶಿಲಾ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂದಿ ಗಿರಿಧಾಮ, ಜನ್ನಕೇಶವ ಬೆಟ್ಟ, ಕವಲೆದುಗ್ರಾ ಹಾಗೂ ಸ್ವಂದಗಿರಿ (ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ) ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆದಿಚಂಚನಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗನ ಬೆಟ್ಟ, ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ, ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟ, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈ ಪ್ರದೇಶವೂ ಮಳೆ ನೆರಳಿನ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಕಾವೇರಿ, ಪಾಲಾರ್, ಪೆನ್ನಾರ್ ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು. ರಾಗಿ, ಭತ್ತ, ಕೆಬ್ಬಿ, ಶೇಂಗಾ, ಹಿಪ್ಪನೇರಳೆ, ತರಕಾರಿಗಳು, ಹಣ್ಣ, ಮೂವುಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ದಾವಣಗೆರೆ, ಜಿತ್ತೆದುಗ್ರಾ, ತುಮಕೂರು, ಕೋಲಾರ, ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ದೇಹಿಂದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿವೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವ್ಯವಿಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತಿಮಾಡಿರಿ.

1. ಮಲ್ಲೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ _____ ದ್ವಿಪವಿದೆ.
2. ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಎಂದು _____ ಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
3. ಆಗುಂಬೆ ಘಾಟಿಯು _____ ಮತ್ತು _____ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ.
4. ಕನಾಟಕದ ಕಾಶ್ಮೀರ ಎಂದು _____ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

II. ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
2. ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
3. ಕನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.

4. ದಾಖಲೆ ಮ್ಯಾದಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.
5. ಪಶ್ಚಿಮ ಫಾಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ವತ ಫಾಟಿಗಳಾವುವು ?

III. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅ	ಆ
1) ಜೋಗ್‌ಜಲಪಾಠ	ಎ) ಮಂಗಳೂರು
2) ಓಂ ಬೀಚ್	ಬಿ) ಉತ್ತರದ ಮ್ಯಾದಾನ
3) ನಂದಿ ಗಿರಿಧಾಮ	ಸಿ) ಶರಾವತಿ ನದಿ
4) ಏಕಶೀಲಾ ಬೆಟ್ಟ	ಡಿ) ಗೋಕಂಡ
5) ಬಿಸಿಲನಾಡು	ಇ) ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ಎಷ್ಟೊ) ಮಧುಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ

IV. ಕಡತುವಟಿಕೆ :

1. ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಕನಾಂಟಕದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸುರುತಿಸಿ, ಹೇಸರಿಸಿ ಹಾಗೂ ಕನಾಂಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾಠಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

V. ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯ :

1. ಕನಾಂಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಗಿರಿಧಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಕನಾಂಟಕದ ಜಲಪಾಠಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಭಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಕನಾರಟಕದ ವಾಯುಗುಣ, ಮಣ್ಣಗಳು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತ್ತೇವೆ.

- ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಾಯುಗುಣದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
- ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಮುತುಮಾನಗಳ ವಾಯುಗುಣದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.
- ಕನಾರಟಕದ ಖುತುಕಾಲೀಕ ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳು.
- ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನ ವಿಧಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಹಂಚಿಕೆ.
- ಕನಾರಟಕದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ, ವಿಧಗಳು, ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಸಂಪತ್ತು.

ಕನಾರಟಕದ ವಾಯುಗುಣ

ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಮಾನ್ಯನ್ಯಾ ವಾಯುಗುಣವಿದೆ. ಅತಿ ಶಾಖಿ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶವುಳ್ಳ ಬೇಸಿಗೆ ಹಾಗೂ ತೆಂಪಾದ ಮತ್ತು ಶುಷ್ಕ ಚೆಳಿಗಾಲ ಈ ವಾಯುಗುಣದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ. ಆದರೂ ವಾಯುಗುಣದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಾನ, ಸಮುದ್ರಸಾಮಿಪ್ಯ, ಭೂಸ್ವರೂಪ, ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಾನ್ಯನ್ಯಾ ಮಾರುತಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಹೀಗಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಾಯುಗುಣದ ಮತುಗಳು : ಭಾರತದಂತೆ ಕನಾರಟಕದ ವಾರ್ಷಿಕ ವಾಯುಗುಣವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

- 1) ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ (ಮಾರ್ಚ್-ಮೇ)
- 2) ಮಳೆಗಾಲ (ಜೂನ್-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್)
- 3) ಮಾನ್ಯನ್ಯಾ ಮಾರುತಗಳ ನಿಗದಿಮನ ಕಾಲ (ಅಕ್ಟೋಬರ್-ನವೆಂಬರ್)
- 4) ಶುಷ್ಕಗಾಲ (ಡಿಸೆಂಬರ್-ಫೆಬ್ರವರಿ)

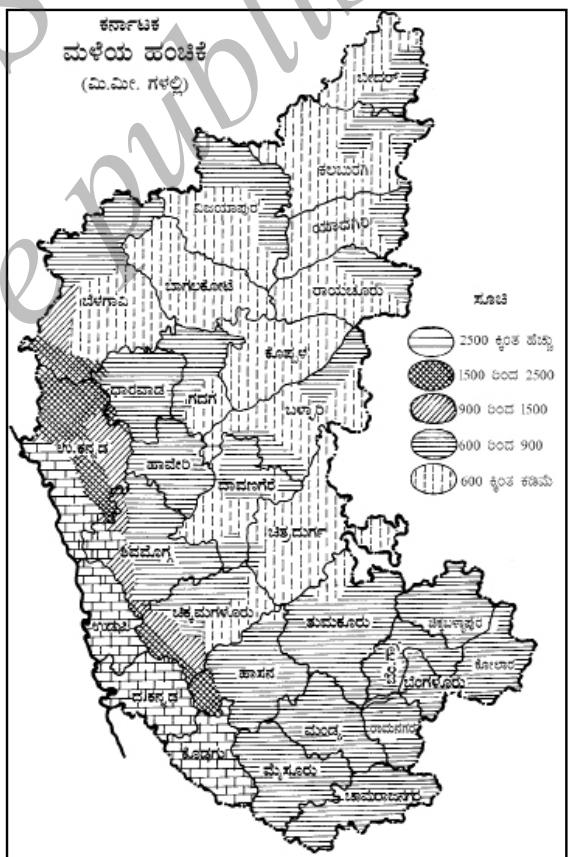
1. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ : ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಯುಗುಣವು ಅತಿ ಶಾಖಿ, ಶುಷ್ಕ ಮತ್ತು ಸೆಬೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಸಂತರ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಉಷ್ಣಾಂಶವು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ತಿಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಗರಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪುವುದು. ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ 45.6° ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ ದಾಖಿಲಾಗುವುದರಿಂದ ಅದು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶವನ್ನು ದಾಖಿಲಿಸುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಮೈದಾನದ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕನಾರಟಕವು ಅಧಿಕ ಶಾಖಿದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಆದ್ರ್ಯಾತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ದಕ್ಷಿಣದ ಮೈದಾನಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಭಾಷ್ಯೇಭವನದಿಂದ ಮಳೆ ಮೋಡಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಗುಡಗು, ಮಿಂಚು, ಸಿಡಿಲುಗಳ ಅಭ್ಯರ್ಥೋಂದಿಗೆ ಪರಿಸರಣ ವಿಧದ ಮಳೆಯಾಗುವುದು. ಕೆಲವೇಡೆ ಆಲಿಕಲ್ಲುಗಳು ಬೀಳುವುದಂಣು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಪರಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಅಲ್ಲಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳು ಹೂ ಬಿಡಲು ನೆರವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಕಾಫಿ ಹೂ ಮಳೆ’ ಎಂತಲೂ ಹಾಗೂ ಮಾವು ಫಸಲಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಮಾವಿನ ಹುಯ್ಯು’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ವಾರ್ಷಿಕ ಒಟ್ಟು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 7 ಭಾಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

2. ಮಳೆಗಾಲ : ಇದನ್ನು ‘ನೈಮಿತ್ಯ ಮಾನೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ಕಾಲ’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರದ ಮೇಲಿಂದ ಬೀಸುವ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಮಾರುತಗಳನ್ನು ಮಲೆನಾಡು ಫಟ್ಟಗಳು ತಡೆದು ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪೂರ್ವದ ಮೈದಾನವು ಮಳೆ ನೆರಳಿನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗುಂಬೆ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ಜಿರಾಪುಂಜಿ ಎನ್ನುವರು. ಭಾಗಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಹುಲಿಕಳ್ಳಗಳು ಇತರ ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿವೆ. ಜಿತ್ತುದುರ್ಗದ ಚಳ್ಳಕೆರೆ ಸಮೀಪದ ನಾಯಕನ ಹಟ್ಟಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚು, ಜೊತೆಗೆ ತೇವಾಂಶವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೋಡ ಕೆವಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಈ ಖಂತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನಾರಟಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ 80 ರಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಮುಂಗಾರು ಬೆಳ್ಗಳ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲ ನೆರವಾಗುವುದು.

3. ಮಾನೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ನಿರ್ಗತಮನ ಕಾಲ : ಇದನ್ನು ‘ಕಾಶಾನ್ ಮಾನೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ಕಾಲ’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಾಂಶವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಿಂದ ನೈಮಿತ್ಯ ಮಾನೂನ್ ಮಾರುತಗಳು ಈಶಾನ್ದಿಂದ ನೈಮಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಸುತ್ತ ನಿರ್ಗತಮಿಸುತ್ತವೆ. ಘೋಭಾಗದಿಂದ ಬೀಸುವ ಈ ಮಾರುತಗಳು ಮಳೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯಿಂದ ಬೀಸುವಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ಮೈದಾನದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಾಗುವ ಜಂಡಮಾರುತಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ನವೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಖಂತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೇ.12 ಭಾಗದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

4. ಚಳಿಗಾಲ : ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ, ಕಡಿಮೆ ಆದ್ರಫತೆ, ಮಳೆಯೂ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ತಿಳಿಯಾದ ಆಕಾಶವುಳ್ಳ ಹವಾಗುಣವಿರುತ್ತದೆ. ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ 25° ರಿಂದ 27° ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್. ಜನವರಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ ದಾಖಿಲಾಗುವ ತಿಂಗಳು. ಇದನ್ನು ‘ಕನಾರಟಕದ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಸ’ ಎನ್ನುವರು. ಆಗ ಬೆಳ್ಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕೆನಿಷ್ಟೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ 6.7° ಸೆ. ಇರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣಾಂಶವಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ವಿಜಯಪುರ, ಕಲಬುರಗಿ ಮತ್ತು ಬೀದರ್. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ

ಹಂಚಿಕೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ. ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇ.1 ಭಾಗ ಬೀಳುವುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾವಳ ಕಂಡುಬರುವುದು.

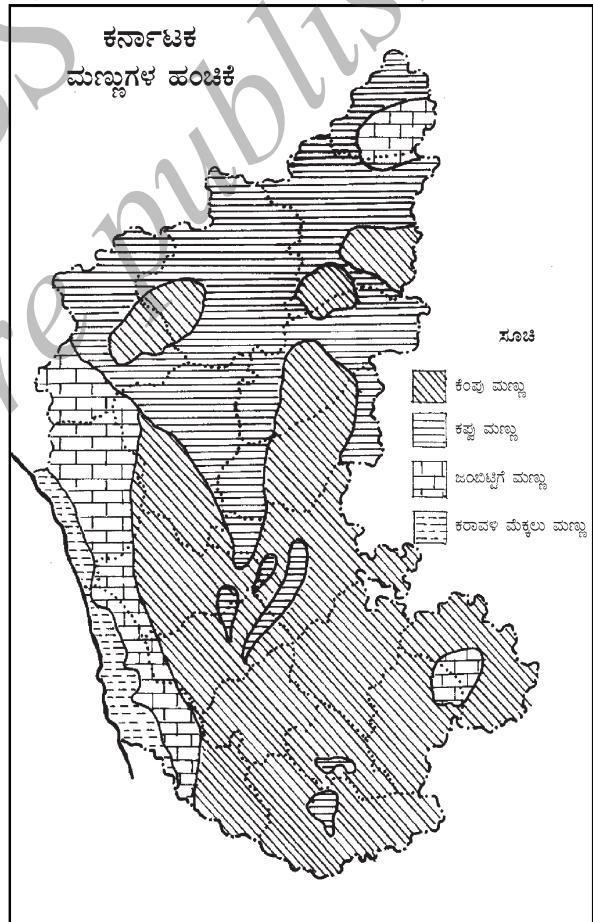
ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ : ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಭಾಗಗಳು ಅಥಿಕ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಮೈದಾನಗಳು ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಅಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನ ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬರಗಾಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಹಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.

ಕನಾಟಕದ ಮಣ್ಣಗಳು

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ತೆಳುವಾದ ಪದರವೇ ಮಣ್ಣ. ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಫಲವಾದ ಮಣ್ಣ ಅಶ್ವಗತ್ಯ. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಮಣ್ಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

- 1) ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣ,
- 2) ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣ,
- 3) ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣ ಮತ್ತು
- 4) ಕರಾವಳಿಯ ಮೈಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣ.

1. ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣ: ಇದು ಗ್ರಾನ್ಯೆಟ್, ನೀಸ್ ಶಿಲಾದ್ವಾರ್ಗಳಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು, ಕಟ್ಟಿಣಿದ ಆಸ್ಕ್ರೋಡ್ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಣ್ಣ ಕೆಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸುಣಿ ಮತ್ತು ಉಪ್ಪಿನಾಂಶವಿದ್ದು, ಸಾವಯವ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹಗುರ, ತೆಳು ಪದರವುಳ್ಳ ಈ ಮಣ್ಣ ಅಷ್ಟೋಂದು ಫಲವಾದ್ದರಿಂದಲ್ಲ. ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಧ್ಯ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಶೈಲಿಧಾಸ್ಯಗಳಾದ ರಾಗಿ, ನವಣೆ, ಸೆಜ್ಜೆ, ಜೋಳ, ಹಾರಕ ಇತ್ಯಾದಿ, ತಂಬಾಕು, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ನೆಲಗಡಲೆಗಳಿಂತಹ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವ ಕಡೆ ಭತ್ತ, ಕೆಬ್ಬ, ಆಲುಗಡ್ಡೆ, ತರಕಾರಿಗಳು, ಬಾಳಿ, ತಂಗು, ಅಡಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೆಳೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ತುಮಕೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ರಾಮನಗರ, ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಕೋಲಾರ, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಣ್ಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

2. ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣ: ಇದು ಬಸಾಲ್ಪ ಶಿಲೆಯ ಶಿಧಿಲೀಕರಣದಿಂದಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೆಗ್ನೇಷಿಯಂ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಣಿದ ಆಸ್ಕ್ರೋಡ್ಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗೆ ಇದರ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು. ಇದನ್ನು ‘ಎರೆಮಣ್ಣ’

ಅಧವಾ ‘ಕಪ್ಪ ಹತ್ತಿ ಮಣ್ಣ’ (Black cotton soil) ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ತೇವಾಂಶವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವಿದೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ, ಜೋಳ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಮೆಕ್ಕಿಜೋಳ, ಬೇಳೆಕಾಳು, ಕೆಬ್ಬಿ, ಶುರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡ, ಗದಗ, ಬಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಕಲಬುರಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಹಾಗೂ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪ ಮಣ್ಣಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಿದೆ.

3. ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣ : ಅಧಿಕ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧದ ಮಣ್ಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಸ್ವಾಂ ಮತ್ತು ಸಿಲಿಕೆಟಾಗಳು ಮಳೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ತಳದ ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ರರಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದಂತಹ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಅಲ್ಯಾಮಿನಿಯಂಗಳು ಮೇಲ್ಪದರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇದು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾಗಿ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಲ್ಯಾಟರ್ಯೆಟ್ ಶೀಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಗೋಡಂಬಿ, ಕಾಫಿ, ಚಹ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ರಬ್ಬರ್, ತೆಂಗು ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕೊಡಗು, ಜಿಕ್ಕಮಗಳಾರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮುಂತಾದ ಮಲೆನಾಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

4. ಕರಾವಳಿಯ ಮೆಕ್ಕುಲು ಮಣ್ಣ : ನದಿ, ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಣ್ಣ ಸಮುದ್ರ ಶೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಣ್ಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮತ್ತು ಜೀಡಿ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಳೆತ ಜೈವಿಕಾಂಶಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಭತ್ತ, ಗೋಡಂಬಿ, ತೆಂಗು, ಅಡಕೆ, ಬಾಳಿ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಇದು ಸೂಕ್ತ.

ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ

ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿವಿಧ ಸಸ್ಯ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ‘ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ’ ಎನ್ನುವರು. ಕನಾಟಕವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧ ಸಸ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನ ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯವರ್ಗವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಸ್ಯವರ್ಗವು ಮರಮುಟ್ಟು, ಕ್ರೇಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತು, ಉರುವಲು, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು, ಜೀನು, ಬಿದಿರು, ಬೆಳ್ತ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಡುಗಳು ವಸ್ತೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿವೆ. ಮನರಂಜನಾ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಕನಾಟಕದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ, ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸದ ಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು, ಸಾಬೂನು, ಜೈಷಧಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುವುದು. ಇವು ವಿಶ್ವವಿಶ್ವಾತವಾಗಿದ್ದು, ದೇಶೀಯ ಅಪಾರವಾದ ಬೇಡಿಕೆ ಪೂರ್ವಸುವುದಲ್ಲದೆ ವಿದೇಶಗಳಿಗೂ ರಪ್ಪು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕನಾಟಕವು ‘ಶ್ರೀಗಂಧದ ನಾಡು’ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಸಸ್ಯವರ್ಗದ ವಿಧಗಳು

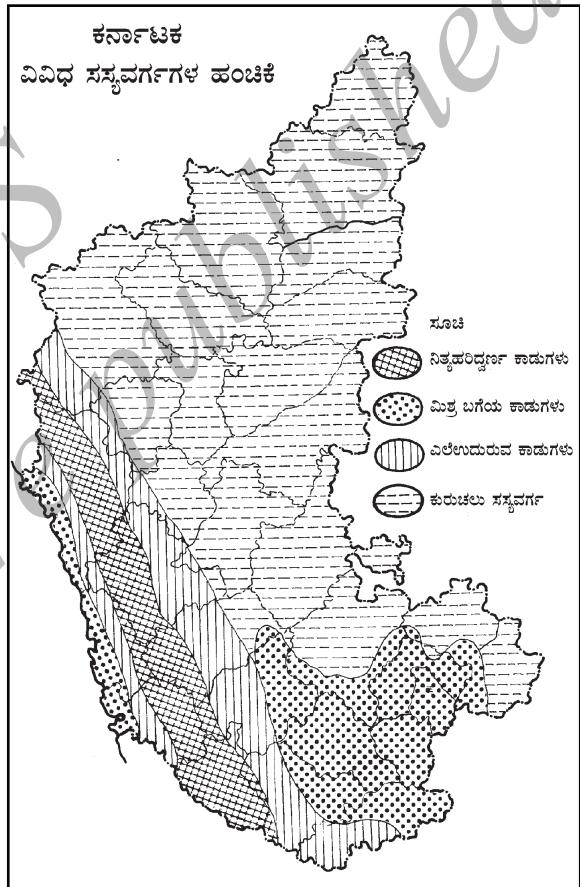
ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ, ಭೂಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕನಾಟಕದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಂದರೆ ; 1) ನಿತ್ಯ ಹರಿಧ್ವಣದ ಕಾಡುಗಳು, 2) ಎಲೆ ಉದುರಿಸುವ ಸಸ್ಯವರ್ಗ, 3) ಮಿಶ್ರ ಬಗೆಯ ಕಾಡು ಮತ್ತು 4) ಕುರುಚಲು ಮತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಾವಲು.

1. ನಿತ್ಯಹರಿಷ್ಣಾದ ಕಾಡುಗಳು : ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ 250 ಸೆ.ಮೀ.ಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಡುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಉಪ್ಪಾಂಶಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಡುಗಳು ದುರ್ಗಮವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೀಳಿ, ತೇಗ, ಮತ್ತಿ, ನಂದಿ, ದೂಪ, ಹೊನ್ನೆ, ಹೆಬ್ಬಲಸು ಮುಂತಾದ ಎತ್ತರದ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮರಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟ ಪೂದೆ ಸಸ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಾಂಭಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಲವಂಗ, ಪಿಲಕ್ಕಿ, ದಾಲ್ಜಿನಿ, ಜಿಷ್ಣಿ ಸಸ್ಯಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕಾಡುಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಹಾಸನ, ಜಿಕ್ಕಾಮಗಳೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

2. ಎಲೆ ಉದುರಿಸುವ ಸಸ್ಯವರ್ಗ : ಚೆಳಿಗಾಲದ ತರುವಾಯ ತೇವಾಂಶದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಮರಗಳ ಎಲೆಗಳು ಉದುರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ವಸಂತ ಮತ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಜಿಗುರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ‘ಎಲೆ ಉದುರಿಸುವ ಸಸ್ಯವರ್ಗ’ ಎನ್ನುವರು. ವಾರ್ಷಿಕ 60–120 ಸೆ.ಮೀ. ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಸ್ಯವರ್ಗವಿದೆ. ಇಂತಹ ಕಾಡುಗಳು ಜಿಕ್ಕಾಮಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮೂರಬಾಗ, ತುಮಕೂರು, ಜಿಕ್ಕಾಬಳ್ಳಾಪುರ, ಕೋಲಾರದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳು, ಮಂಡ್ಯ, ರಾಮನಗರ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಗ್ರಾಮಾಂಶರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ತೇಗ, ಹೊನ್ನೆ, ಮತ್ತಿ, ಬೇವು, ಮಾಪು, ಹಲಸು, ಮುತ್ತಗ, ಬಾಗೆ, ಆಲ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಮತ್ತು ಬಿದಿರು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ಮರಗಳು. ಇವು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

3. ಮಿಶ್ರ ಬಗೆಯ ಕಾಡುಗಳು : ನಿತ್ಯಹರಿಷ್ಣಾದ ಮತ್ತು ಅಗಲ ಎಲೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಎಲೆ ಉದುರಿಸುವ ಪ್ರಕಾರದ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಸಸ್ಯವರ್ಗವೇ ಮಿಶ್ರ ಬಗೆಯ ಕಾಡುಗಳು. ವಾರ್ಷಿಕ 120–150 ಸೆ.ಮೀ. ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಾಡುಗಳು ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು, ಕೊಡಗಿನ ಪೂರ್ವಭಾಗ ಹಾಗೂ ಜಿಕ್ಕಾಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ತೇಗ, ಹೊನ್ನೆ, ಮತ್ತಿ, ನಂದಿ, ದಿಂಡಗ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಹಲಸು ಮತ್ತು ಬಿದಿರು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ಮರಗಳು.

4. ಹೆಲ್ಲುಗಾವಲು ಮತ್ತು ಕುರುಚಲು ಸಸ್ಯಗಳು : ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ 60 ಸೆ.ಮೀ.ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಮಳೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು

ಒಣಹವೆಯಿಂದಾಗಿ ಕುರುಚಲು ಗಿಡ ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳನ ಗಿಡಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಕೆಳ್ಳಿ, ಕತ್ತಾಳಿ, ಕರಿಜಾಲಿ, ಬೇಲ, ಶಂಕಿ, ಹಂಚಿ ಮತ್ತು ಕುಂಟಿ ಹಲ್ಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಲ, ಬೇವು, ಅರಳಿ, ಮುತ್ತಗದಂತಹ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೀದರ್, ಕಲಬುರಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ವಿಜಯಪುರ, ಬಳಾರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಕರಾವಳಿಯಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ನದಿ ಮುಖಿಜಭಾಮಿ, ಅಳಿವೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮರಗಳು ದಂಡೆಗಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಸ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವು ಉಪ್ಪು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಮಾಂಗೋವ' ಸಸ್ಯಗಳನ್ನುವರು. ಇವುಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ.

ಸುಮಾರು 1400 ಏ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರವುಳ್ಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಂಪಾದ ವಾಯುಗಣವಿರುವ ಕುದುರೆಮುಖಿ, ಬಾಬಾಬುಡನ್‌ಗಿರಿ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನಬೆಟ್ಟ, ಕೊಡಗಿನ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಸರಣಿಗಳ ಇಳಿಜಾರುಗಳು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಇವುಗಳ ತಗ್ಗಾದ ಕಣಿವೆಗಳು ರೂರಿ, ತೊರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ 'ಶೋಲಾ ಕಾಡುಗಳು' ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಅರಣ್ಯಗಳ ಹಂಚಿಕೆ

ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ, ಕನಾರ್ಚಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಿಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ 43.4 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕ.ಮೀ.ಗಳು. ಇದು ರಾಜ್ಯದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇ.22.6 ಭಾಗದಷ್ಟುಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾರ್ಚಕವು ಏಳನೆಯ ಸಾಫಾದಲ್ಲಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆ. ತರುವಾಯ ಶಿವಮೋಗೆ ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಾಫಾಗಳಲ್ಲಿವೆ. ವಿಜಯಪುರ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅರಣ್ಯವುಳ್ಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತು

ಸಸ್ಯರಾಶಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತರಾಶಿಗಳಷ್ಟೇ ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂಪತ್ತು ಕನಾರ್ಚಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೃದ್ಧ ಅರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜೀವಿವೈವಿಧ್ಯ ಉಲ್ಲಾಸ ತಾಣ (Hot spots) ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಸರಣಿಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅದೊಂದು ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಬ್ಬಿದೆ. ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.25 ಮತ್ತು ಮುಲೀಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.10 ಭಾಗ ನಮ್ಮ ಕನಾರ್ಚಕದಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜಿರತೆ, ಕಾಡುಹಂಡಿ, ಕಾಡೆಮೈ, ಕಡವೆ, ಜಿಂಕೆ, ಕರಡಿ, ಮುಳ್ಳು ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಭೇದದ ಹಾವು ಮತ್ತು ವಣಿಮಯ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

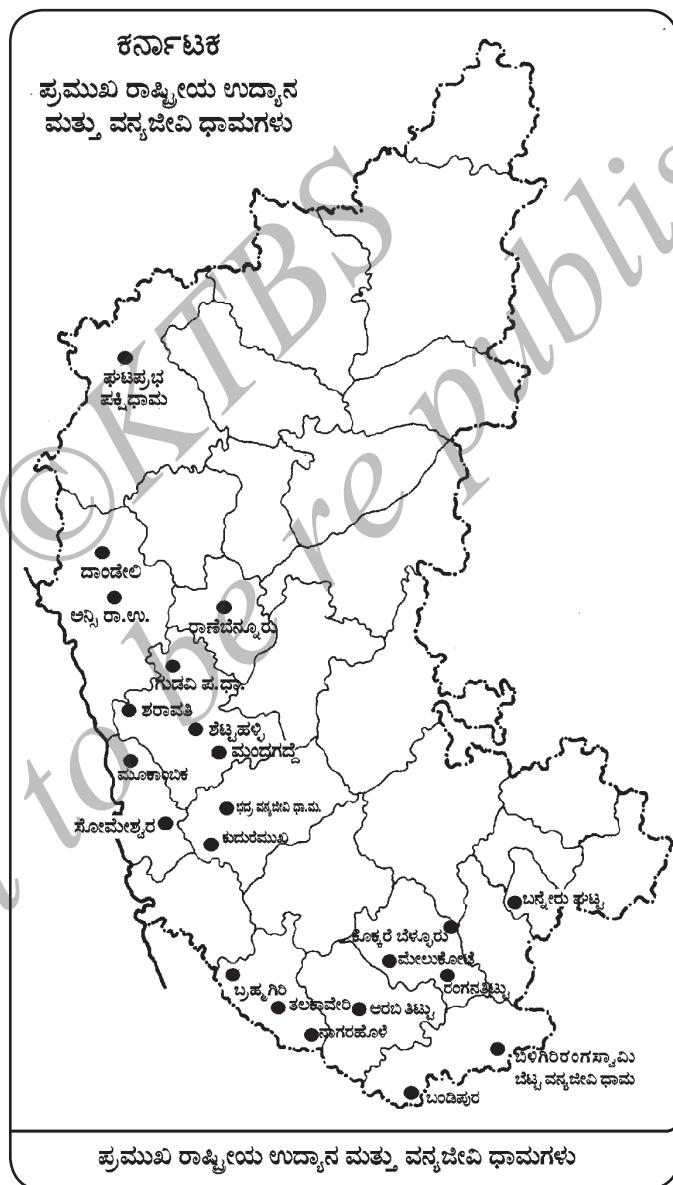
ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದರಲ್ಲಿ

- ಬೆಂಗಳೂರು ಸಮೀಪ ರಾಮೋಹಣ್ಣಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಆಲದ ಮರವಿದೆ.
- ಶಿಡ್ಲಫಟ್ಟದ ಟಿ. ವೆಂಕಟಪುರ ಬಳಿ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಬೇವಿನ ಮರವಿದೆ.
- ಸವಣಾರಿನ ಬಳಿ ಬೃಹತ್ ಮಣಿಸೆ ಮರವಿದೆ.

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದರಲ್ಲಿ:

- ಕನಾರ್ಚಕದಲ್ಲಿ 5 ಪ್ರಮುಖ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಲಯಗಳಿವೆ. ಬಂಡೀಪುರ, ನಾಗರಹೊಳೆ, ಭದ್ರಾ, ದಾಂಡೇಲಿ, ಅನ್ನಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನಾಥ ದೇವಾಲಯಗಳು
- ಕನಾರ್ಚಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ - ರಂಗನತಿಟ್ಟು

ಪಶ್ಚಿಮ ಫಾಟ್‌ಗಳ ಮಹ್ಯಭಾಗವಾದ ಕನಾಕಟಕದ ಮಲೆನಾಡು ಭಾಗವು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸೈಸಿಗ್‌ಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪಾರಂಪರಿಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು. ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಗೊಂಡ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ - ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಯ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಗೊಂಡ ಕರಾವಳಿಯ ಭಾಗ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ-ಮಲೆನಾಡಿನ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲು. ಉದಾ: ಬಾಬಬುಡನ್ನಾಗಿರಿ ಸರಣಿ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನಬೆಟ್ಟ, ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ, ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಣ ಮೈದಾನ. ರಾಣೆಬೆನ್ನಾರು ಉತ್ತರ ಮೈದಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ. ಇಂದು ಕನಾಕಟಕದಲ್ಲಿ 5 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ, 5 ಪ್ರಕೃಧಾಮ ಮತ್ತು ಸುಮಾರು 27 ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಧಾಮಗಳಿವೆ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಬಿಟ್ಟರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಮೊಕ್ಕ ಪದಗಳಿಂದ ಭತ್ತಿ ಮಾಡಿರಿ.

- 1) ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲವು _____ , _____ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.
- 2) ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮತ್ತುಮಾನ _____ ಆಗಿದೆ.
- 3) ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ _____ ಮಣ್ಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- 4) ಸದಾಹಸಿರಿನಿಂದ ಹೊಡಿರುವ ಅರಣ್ಯಗಳು _____ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ.
- 5) ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವು _____ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

II. ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- 1) ಕನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತುಮಾನಗಳಾವುವು?
- 2) ಕನಾಟಕದ ಮೆಗಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 3) ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಮಣಿನ ವಿಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- 4) ಕನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- 5) ಕನಾಟಕವನ್ನು ಶ್ರೀಗಂಧದ ನಾಡು ಎಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?
- 6) ನಮ್ಮ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುಪೂರ್ಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.

III. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಆ

- 1) ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ
- 2) ಮಂಡಗದ್ದೆ
- 3) ನಾಗರಹೊಳೆ
- 4) ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರ
- v) ಪಾಕ್ಷಿಧಾಮ
- b) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ
- s) ಎಲೆ ಉದುರಿಸುವ ಕಾಡು
- d) ನವಿಲುಧಾಮ
- z) ಕೆಂಪುಮಣ್ಣ

ಆ

IV. ಚಟುವಟಿಕೆ :

- 1) ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ವಸ್ಯಜೀವಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆಲ್ಫಂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ. ರಾಜ್ಯದ ಪಾಕ್ಷಿಧಾಮ ಮತ್ತು ವಸ್ಯಜೀವಿಧಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿರಿ.

V. ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯ :

- 1) ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟಿಸಿ ವಿವರ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕನಾಟಕದ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು.
- ಕನಾಟಕದ ನೀರಾವರಿಯ ವಿಧಗಳು.
- ಜಲವಿದ್ಯುಜ್ಞತ್ವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು.
- ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು.
- ನದಿಗಳ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ವಿವಾದ ಹಾಗೂ ನದಿ ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮಹತ್ವ.

ಕನಾಟಕದ ನದಿಗಳು

ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕನಾಟಕದ ನದಿ ಜಾಲಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಬಹುದು.

1. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು : ಕೃಷ್ಣಾ, ಕಾವೇರಿ, ಪೆನ್ನಾರ್ ಮತ್ತು ಪಾಲಾರ್ ನದಿಗಳು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೇರುವ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು.

ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಎರಡನೇ ಮುಖ್ಯ ನದಿ. ಇದು ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಗಮ ಹೊಂದಿ 1392 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಪೂರ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ 480 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಹರಿಯುವುದು. ಭೀಮ, ತುಂಗಭದ್ರ, ಘಟಪ್ರಭ ಮತ್ತು ಮಲಪ್ರಭ ಇದರ ಉಪನದಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಾ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ಕಾವೇರಿಯು ಕನಾಟಕದ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ನದಿ. ದಕ್ಷಿಣ ಗಂಗೆ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಕೂಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಲಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಉಗಮ ಹೊಂದಿ, ಕನಾಟಕ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ 804 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರುವುದು. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ 380 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿಗೆ ಹಲವು ಉಪನದಿಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಹೇಮಾವತಿ, ಹಾರಂಗಿ, ಲೋಕಪಾವನಿ, ಅಕಾಶವತಿ, ಶಿಂಷಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಧರ್ಮ, ಕರ್ನಿಲೆ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣಾವತಿ. ಕೃಷ್ಣಾ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಾ ತಯಾರಿಕೆ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರ್ಕೆಗಳಿಗೆ ಈ ನದಿಗಳು ಬಹು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ಕಾವೇರಿಯು ತನ್ನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬುಂಜನಕಟ್ಟೆ, ಶಿವನಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಹೊಗೇನಾಕಲ್ಲೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜಲಪಾತೆಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಶಿವನಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗ ಎಂಬಲ್ಲಿ 3 ದ್ವಿಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.

ನಿಮಗಿದು ಗೊತ್ತೆ ?

- ಕೂಡಲಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.
- ಕೂಡಲಿ ಎಂಬುದು ತುಂಗ ಮತ್ತು ಭದ್ರಾನದಿಗಳು ಸಂಗಮವಾಗುವ ಸ್ಥಳ.
- ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರದ ಬಳಿ ಹೇಮಾವತಿ ನದಿಯು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಪೆನ್ನಾರ್ ಮತ್ತು ಪಾಲಾರ್ ನದಿಗಳು ಕೋಲಾರ, ತುಮಕೂರು ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಅನಂತರ ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವು. ಉತ್ತರ ಪೆನ್ನಾರ್ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಪೆನ್ನಾರ್ ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಮೇಯ ನದಿಗಳಿವೆ.

2. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಿವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು:

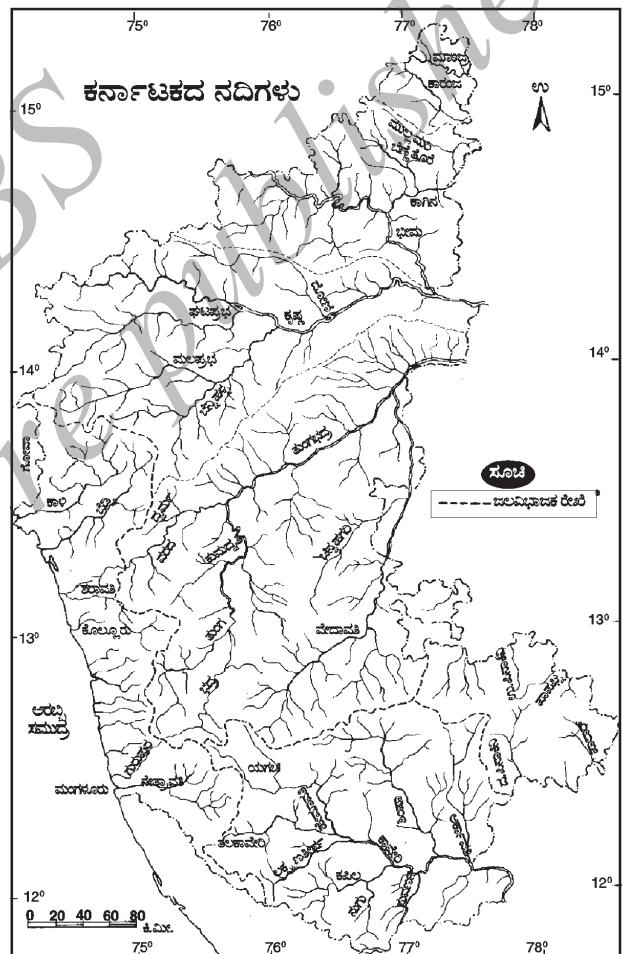
ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಶರಾವತಿ, ಕಾಳಿ, ಗಂಗಾವಳಿ (ಬೆಡ್ಲಿ), ನೇತ್ರಾವತಿ, ವರಾಹಿ, ಅಫ್ನಾತಿನಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವು ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಾ ಜಲಪಾಠಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ನೇರವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರಾವತಿ ನದಿ ನಿರ್ಮಿತ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾಠ ಜಗತ್ತಿಸಿದ್ದವಾದುದು. ಇದು ಭಾರತದ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾಠವಾಗಿದೆ (253 ಮೀ.). ರಾಜ್ಯದ ಇತರೆ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾಠಗಳೆಂದರೆ ಗೋಕಾರ್ (ಘಟಪ್ರಭ), ಬಂಡಾಜೆ (ನೇತ್ರಾವತಿ), ಉಂಡಿ (ಅಫ್ನಾತಿನಿ), ಧಾಯ ಭಗವತಿ (ದೋರೆ ನದಿ), ಚುಂಚನಕಟ್ಟೆ, ಶಿಂಘಾ, ಗಗನಚುಕ್ಕೆ, ಭರಚುಕ್ಕೆ (ಕಾವೇರಿ), ಮಾಗೋಡು ಜಲಪಾಠ (ಬೆಡ್ಲಿ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕನಾಟಕದ ನೀರಾವರಿ

ಕೃಷ್ಣಾಗಿ ಕೃತಕವಾಗಿ ನೀರು ಪೂರ್ವಸುವುದೇ ನೀರಾವರಿ. ಅಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನ ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಿ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ ಬಾವಿ, ಕಾಲುವ, ಕೆರೆ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಹಿಂದೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅವುಗಳ ನೀರನ್ನು ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನದಿಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಗಳು ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಉದಾ : ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಂತಿಸಾಗರ, ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೋಡಿದ ಕಲ್ಪಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾವಿಗಳು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಕಾಲುವೆಗಳು, ಮೈಸೂರು ಅರಸರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ

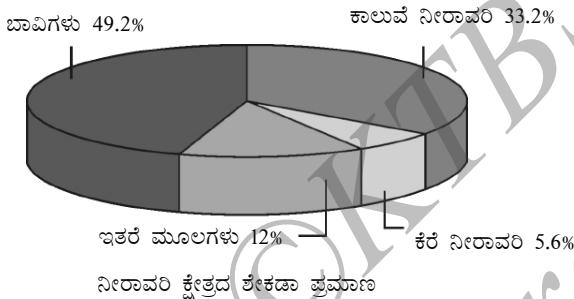
ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ :

ಪೆನ್ನಾರ್ ನದಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ಚಿನಾಕಿನಿ. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಪೆನ್ನಾರ್ ನದಿಯನ್ನು (ದಕ್ಷಿಣ ಚಿನಾಕಿನಿ) ಪೊನ್ನೆಯಾರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದವು ಕನಾಟಕದ ನೀರಾವರಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳ ನೀರು ಮತ್ತು ಅಂತರ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಎರಡನ್ನೂ ನೀರಾವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಶೇ.26.2 ಭಾಗವು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತದ ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ಸಾಫ್ ನೆಯದಾಗಿದೆ.

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೆರೆ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೊಳೆವೆ ಬಾವಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮೊದಲ ಸಾಫ್ ನದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆ ಕೊನೆಯ ಸಾಫ್ ನದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು.

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ :

ಕನಾಟಕದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದೊಡ್ಡ ಜಲಾಶಯ ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರ 1907ರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯೂರು ಬಳಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು 'ಮಾರಿಕಣಿವೆ ಯೋಜನೆ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

ತಿಳಿದಿರಲಿ :

ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ದೊಡ್ಡ ಕರೆಗಳು ಮುದಗದ ಕರೆ (ಕಡೂರು ಬಳಿ), ತೊಳ್ಳಿರುಕರೆ (ಪಾಂಡವಪುರ ಬಳಿ) ಹೈರಿಕರೆ (ಹೂಸೂರು), ರಾಮುಸಮುದ್ರ ಕರೆ (ಜಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ), ಬೃಹಸಾಗರ ಕರೆ (ಗುಡಿಬಂಡ), ಕಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳ ಕರೆ (ಶೀರಾ) ಬೃಹಮಂಗಲ ಕರೆ (ಬಿಡದಿ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದರೆ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ, ತುಂಗಭದ್ರ, ಹೇಮಾವತಿ, ಕಬಿನಿ, ಹಾರಂಗಿ, ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರ (ಮಾರಿಕಣಿವೆ). ಆಲಮಟ್ಟಿ, ನಾರಾಯಣಪುರ, ಮಲಪ್ರಭಾ, ಕಾರಂಜಾ, ಬೆಣ್ಣತೊರೆ ಯೋಜನೆ, ಹಿಪ್ಪರಗಿ ಬ್ಯಾರೇಜ್, ಭದ್ರಾ ಯೋಜನೆ ಮೊದಲಾದವು.

ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಕೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಕೆ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಪದೆದ ಹಿರಿಮೆ ಕನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ. ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಮತ್ತು ಪೆಟ್ಟೋಲಿಯಂಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಲಶಕ್ತಿ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಸರ್ವತ್ರ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಪೂರ್ವೆಸುವಂತಹ ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನೀಡುವ ನದಿ ಕಣಿವೆಗಳು ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಿಗಿಂತ ಪಕ್ಷಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚು.

ಕೋಲಾರದ ಚಿನ್ನದ ಗಣೆಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ತಕೆಯನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು 1902 ರಲ್ಲಿ ಶಿವನಸಮುದ್ರದ ಬಳಿ ವಿದ್ಯುದಾಗಾರವು ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಇದು ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಯೋಜನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ರಾಜ್ಯದ ಎರಡನೆಯ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 1940 ರಲ್ಲಿ ಶಿಂಘಾ ನದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚಾದ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವೆಸಲು ಶರಾವತಿ ನದಿಯ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದ ಬಳಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ (1947) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ತರುವಾಯ ಪಂಚವಾಣಿಕ

ಯೋಜನೆಗಳ ಡಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಕ್ಕಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡವು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕನಾಟಕವು ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ.

ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಕ್ಕಿ ಯೋಜನೆಗಳು : ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ಶಿಂಘ (ಕಾವೇರಿ ನದಿ), ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತ ಕೇಂದ್ರ (ಶರಾವತಿ ನದಿ), ಸೂಪ, ನಾಗರುರಿ, ಕದ್ರ ಮತ್ತು ಕೊಡಸ್ಲಿ (ಕಾಳಿನದಿ), ವರಾಹಿ ಮತ್ತು ಮಾರಿಕಣಿವೆ, ಭದ್ರ, ತುಂಗಭದ್ರಾ ಮತ್ತು ಆಲಮಟ್ಟಿ (ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ) ಯೋಜನೆಗಳು.

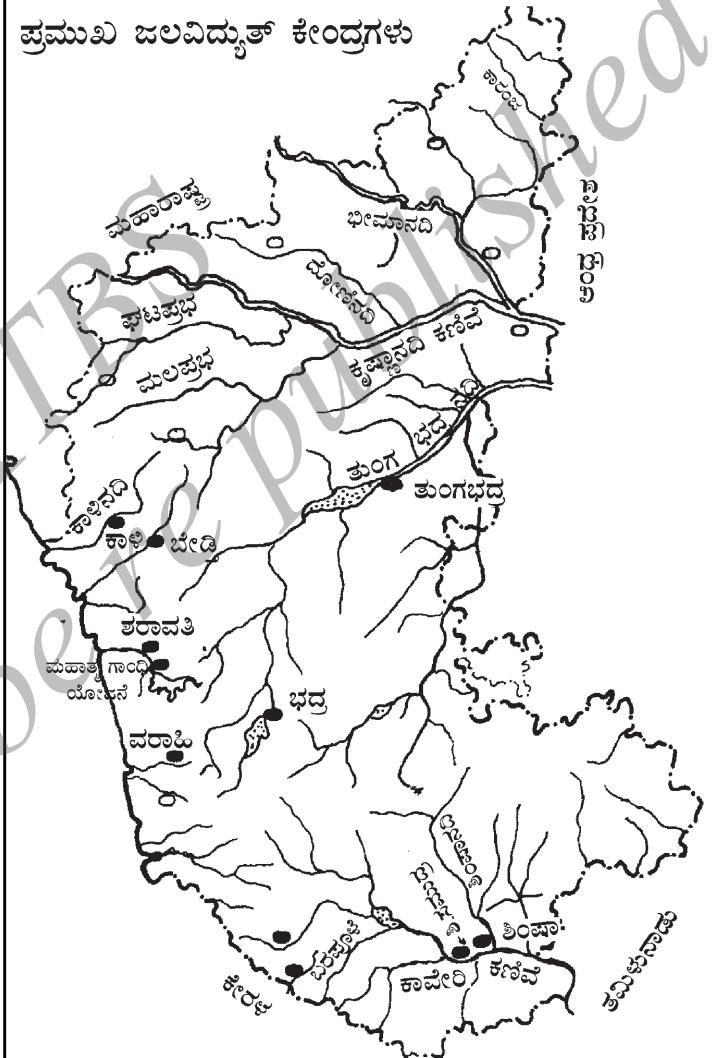
ನದಿ ಜಲವಿವಾದಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾದಗಳು ತಲೆದೊರಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಗಳ ಜಲವಿವಾದಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಕನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಪುದುಚೇರಿ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದೆ. ಕನಾಟಕ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡುಗಳ ನಡುವೆ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಾದ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹಳೆಯದು, ಈಗಲೂ ಇದೊಂದು ಜ್ಞಾಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯೂ ಅಂತರರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಾಗಿದ್ದು; ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಕೊಡ ಕನಾಟಕದ ಮತ್ತೊಂದು ನದಿ ಜಲವಿವಾದಕ್ಕೆ ಎಡಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ನದಿ-ಜಲ ಸಾಮರಸ್ಯ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳು ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಕಾವೇರಿ ನದಿಯು ಕನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿಚೆರಿ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳು ಜಲವಿವಾದಗಳಿಂದಾಗ್ಗೂ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಕೈಗೆ ಕೇತ್ತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಮೂಕ್ತಪದಗಳಿಂದ ಭೂತಿಕವಾಡಿರಿ.

1. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಕೊಡಗುಜಿಲ್ಲೆಯ _____ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಗಮ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.
2. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತೆ _____ ನದಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.
3. ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟು _____ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.
4. ಕನಾಕಟಕದ ಮೊದಲ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ _____ .
- 5) ಅಲಮಟ್ಟಿ ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯನ್ನು _____ ನದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

II. ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಕನಾಕಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.
2. ಕೃಷ್ಣನದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.
3. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಉಪನದಿಗಳಾವುವು?
4. ಕನಾಕಟಕ ನೀರಾವರಿಯ ವಿಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
5. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.
6. ನದಿಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹೇಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ?

III. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

C

- 1) ಲಿಂಗನಮಕ್ಕೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು
- 2) ಗಗನಚುಕ್ಕೆ, ಭರಚುಕ್ಕೆ ಜಲಪಾತೆ
- 3) ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರ
- 4) ನಾಗರ್ಯಾರಿ
- 5) ಪೆನ್ನಾರ್

D

- ಎ) ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ
- ಬಿ) ನದಿ
- ಸಿ) ಕಾಳಿ ನದಿ
- ಡಿ) ಕಾವೇರಿ ನದಿ
- ಇಂ) ಶರಾವತಿ ನದಿ
- ಎಫ್) ಮಾರಿಕಣಿವೆ

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

- 1) ಕನಾಕಟಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪನದಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.
- 2) ಕನಾಕಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ.

V. ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯ :

- 1) ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕನಾಕಟಕದ ನ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಮತ್ತು ಹೇಸರಿಸಿ.
- 2) ನಿಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಕರೆ, ಕಾಲುವೆ, ಹೊಳೆ, ನದಿ, ಕಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿನೀಡಿ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಕನಾಟಕದ ಭೂ ಸಂಪತ್ತು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಕನಾಟಕದ ಭೂ ಬಳಕೆಯ ವಿಧಗಳು.
- ವ್ಯವಸಾಯಿದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ, ವಿಧಗಳು.
- ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ.

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ವ್ಯೇವಿಧ್ಯ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ಮಣ್ಣ, ವನಸ್ಪತಿ, ಖನಿಜಗಳು, ನದಿ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ರಳ ಸಂಪತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸ್ವೇಸ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು. ಅದರ ಸದುಪಯೋಗ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸೂಚಕವಾಗುತ್ತದೆ.

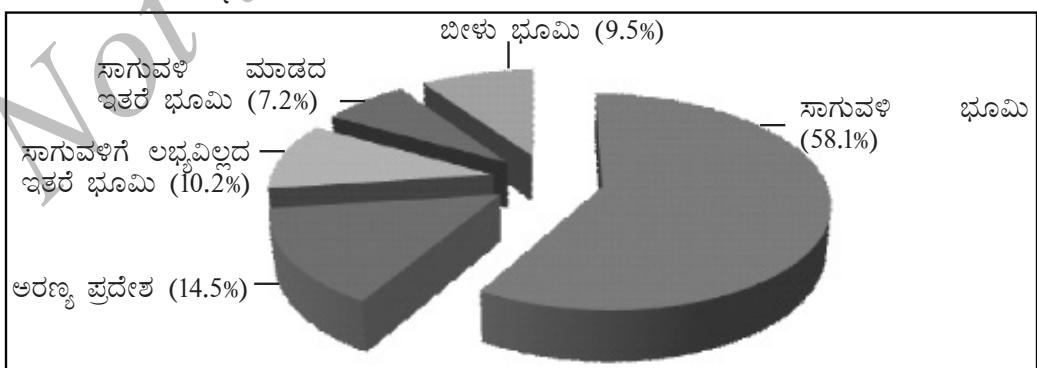
ಭೂ ಬಳಕೆ

ಭೂಮಿಯನ್ನು (ನೆಲ) ಏವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದನ್ನು 'ಭೂ ಬಳಕೆ' ಎನ್ನುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿ, ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಬೀಳುಭೂಮಿ, ಕೃಷಿಯೇಶರ ವಸತಿ, ರಸ್ತೆ, ರೈಲುಮಾರ್ಗ, ಅಣಕಟ್ಟಿ, ಕಾಲುವೆ ಮುಂತಾದವರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೊದಲಾದವು ಸೇರುವುವು. ಭೂಮಿಯ ಸಮರ್ಪಕ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ತಳಹದಿ ಇದ್ದಂತೆ.

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಒಟ್ಟು 19.05 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನಾಟಕದ ಭೂ ಬಳಕೆಯ ಮಾದರಿಗಳು

1. ನಿವ್ವಳ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿ : ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾದ ಭೂಮಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅನಂತರದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳುಗಾವಿ, ವಿಜಯಪುರ, ತುಮಕೂರು, ರಾಯಚೂರು, ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಬಳಾರಿ, ಜಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ತೀವ್ರ ನಗರೀಕರಣದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕನಿಷ್ಠ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ವಿವಿಧ ಭೂ ಬಳಕೆಯ ಶೇಕಡ ಪ್ರಮಾಣ

2. ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶಿವಮೋಗ್, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೊಡಗು, ಬೆಳಗಾವಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅತಿ ಕನಿಷ್ಠ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ರಾಯಚೂರು, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ.

3. ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ : ಇದು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬದಲು ಇನ್ನಿತರ ಹಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೂಬಳಕೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರೈಲು ಮಾರ್ಗ, ರಸ್ತೆ, ವಸತಿ, ಕೃಗಾರಿಕೆ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಭೂ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮೌದಲ ಸಾಫನದಲ್ಲಿದೆ. ಶಿವಮೋಗ್, ತುಮಕೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಳಾರಿ, ಮೈಸೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಆದರೆ ಇದು ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

4. ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದ ಇತರೆ ಭೂಮಿ : ಇದರಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಗೋಮಾಳ, ವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಶಿವಮೋಗ್, ತುಮಕೂರು, ಕೋಲಾರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ಜಿತ್ತುದುಗ್ರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಗದಗ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ. ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು.

5. ಬೀಳು ಭೂಮಿ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೀಳು ಭೂಮಿಯನ್ನುವರು. ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಧಿಕ ಬೀಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಯಚೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ವಿಜಯಪುರ, ಕೊಪ್ಪಳ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ನಂತರದ ಸಾಫನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳು ಭೂಮಿ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ವ್ಯವಸಾಯ

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಿಮೆಮಾಡಿ ಬೆಳಿ ಬೆಳಿಯವುದನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಎನ್ನುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಶುಪಾಲನೆ, ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಜೀನು ಸಾಕಣೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ರೇಷ್ಟೇ ಕೃಷಿಯೂ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಕನಾರ್ಟಕದ ೨೬.೬೧.೪ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ: ಕನಾರ್ಟಕದ ಪುರಾತನ ಮೂಲವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯವೂ ಒಂದು. ಇದು ಮುಖ್ಯ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ವೃತ್ತಿ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬು. ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನಾಧರಿಸಿದೆ. ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಜನರಿಗೆ ಆಹಾರ, ಕೃಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಷಾಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ವಿರೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾಫಿ, ರೇಷ್ಟೇ, ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ತಂಬಾಕು, ಹತ್ತಿ ಮುಂತಾದುವು ರಥ್ತಾಗುವ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು. ತೃತೀಯ ವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಸಾರಿಗೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಇದು ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಧಗಳು : ಕನಾರ್ಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಯ ಜೊತೆಗೆ, ಘಲವತ್ತತೆ, ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ, ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ, ವಾಯುಗುಣ, ಭೂಸ್ಥರೂಪ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇವುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಬೆಳಿಗಳನ್ನು

ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನುಸರಿಸಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಧಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೀವನಾಧಾರ ಬೇಸಾಯ, ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯ, ಒಣ ಬೇಸಾಯ, ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ, ಸ್ಥಳಾಂತರ ಬೇಸಾಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೇಸಾಯ, ನೆಡುತೋಮ ಬೇಸಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಾಲುವೆ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ‘ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯ’ ವೆನ್ನುವರು. ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬಿ ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು. ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಣ ಅಥವಾ ಶುಷ್ಕ ಬೇಸಾಯ ಎನ್ನುವರು.

ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಕೆಲವೇ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವುದೇ ‘ನೆಡುತೋಮ ಬೇಸಾಯ’ (ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್). ಉದಾ: ಕಾಫಿ, ಚಹ, ರಬ್ಬರ್, ಕೋಕೋ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸ್ವದೇಶೀ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಲ್ಲದೆ ವಿದೇಶೀ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿಯೇ ‘ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೇಸಾಯ’. ಉದಾ: ತಂಬಾಕು, ಹತ್ತಿ, ಸೆಂಬು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಾರಾಟಕ್ಕಲ್ಲದೆ, ರೈತರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ‘ಜೀವನಾಧಾರ ಬೇಸಾಯ’ ಎನ್ನುವರು. ಇದು ಪುರಾತನ ಮಾದರಿ ಬೇಸಾಯ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜಲಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ, ಕುರಿಸಾಕಣ, ಕೋಳಿಸಾಕಣ, ಜೀನುಸಾಕಣ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಉಪ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು

ಈ ಮೊದಲಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿವಿಧ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂತ ಕನಾಟಕದ ಬೆಳೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ವಾಯುಗುಣದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಮಣ್ಣ ಪ್ರಕಾರ, ನೀರಾವರಿ ಪೂರ್ಯಕೆ, ಕೃಷಿಕರ ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗಿರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದವು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಕನಾಟಕದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು – ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಮಕ್ಕೆ ಜೋಳ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ, ತ್ಯಾಣ ಧಾನ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು – ಹತ್ತಿ, ತಂಬಾಕು, ಕಬ್ಬಿ, ಹಿಂಬುನೇರಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಎಣ್ಣೆಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳು – ಶೇಂಗ, ಎಳ್ಳು, ಹುಜ್ಜೆಳ್ಳು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ನೆಡುತೋಮ ಬೆಳೆಗಳು – ಕಾಫಿ, ತೆಂಗು, ಅಡಕೆ, ರಬ್ಬರ್, ಬಾಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು.

ಈ ಮುಂದೆ ಕನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ಆಹಾರದ ಬೆಳೆಗಳು

1. ಭತ್ತ: ಇದು ಕನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರದ ಬೆಳೆ. ರಾಜ್ಯದ ಜನರು ಅಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸುವರು. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇ. 28.2 ಭಾಗದಲ್ಲಿ

ಬೆಳೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ	
ನಂಜನಗೂಡು	– ರಸಬಾಳೆ
ಬ್ಯಾಡಗಿ	– ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
ತಿಪಟ್ಟಾರು	– ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ
ಮೃಸೂರು	– ಏಳೈದೆಲೆ
ಬೆಂಗಳಾರು	– ನೀಲಿದ್ರಾಕ್ಷ
ದೇವನಹಳ್ಳಿ	– ಚಕ್ಕೋತ
ಜರಗನೆರೆ	– ಬದನೆಕಾಯಿ
ನಿಪ್ಪಣಿ	– ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪೆ

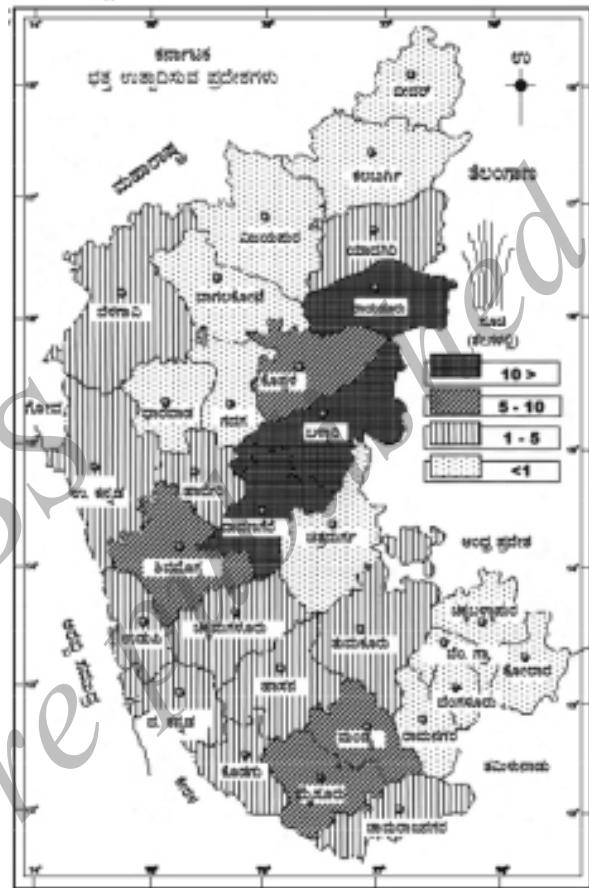
ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲೆ:

ಭತ್ತವು ‘ಪೌರ್ಯಸಿ’ ಹುಲ್ಲಿನ ವರ್ಗದ ಸಸ್ಯ. ಇದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು ಒರ್ಮೆಸಾ ಸಟ್ಟೆವಾ.

ಭತ್ತೆ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ತಣಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಭತ್ತದ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಭತ್ತವು ಉಷ್ಣವಲಯದ ಬೆಳೆ. ಇದರ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣಾಂಶವರಿಬೇಕು. ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಅಗತ್ಯ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಸಮರ್ಪಾದ ಭೂಮಿ ಇರಬೇಕು. ಉದಾ: ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶ, ಫಲವತ್ತಾದ ಜೆಡಿಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಬಹು ಸೂಕ್ತ. ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಸೋಪ್ಪು, ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಸಹ ಭತ್ತದ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ಸುಮಾರು ಶೇ.70 ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೊನ್‌ಅಗ್ನ್ಯ ತಿಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಿ ನವೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಾವು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ‘ಹೈನುಬೆಳೆ’ ಎನ್ನುವರು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವರು. (ಫೆಬ್ರವರಿ-ಜೂನ್). ಇದನ್ನು ‘ಕಾರುಬೆಳೆ’ ಎನ್ನುವರು. ಭತ್ತವನ್ನು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜೆಲ್ಲುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಮೈದಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು.

ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ಭತ್ತವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ-ತುಂಗಭದ್ರಾ ಕಣಿವೆ, ಕಾವೇರಿ ನದಿಕಣಿವೆ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಭತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಭತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಅನಂತರ ದಾವಣಗೆರೆ, ಮೈಸೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮಂಡ್ಯ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ರಾಜ್ಯದ ಇತರೆ ಪ್ರಮುಖ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದರೆ : ತುಮಕೂರು, ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು. ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತವು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಇಳುವರಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

2. ಜೋಳ : ಭತ್ತದ ನಂತರ ಜೋಳವು ಕನಾರಿಕದ ಏರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲು ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಜೋಳ ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜೋಳ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ.26 ಭಾಗವು ಜೋಳದ ಬೆಳೆಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಕನಾರಿಕವು ಜೋಳದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ

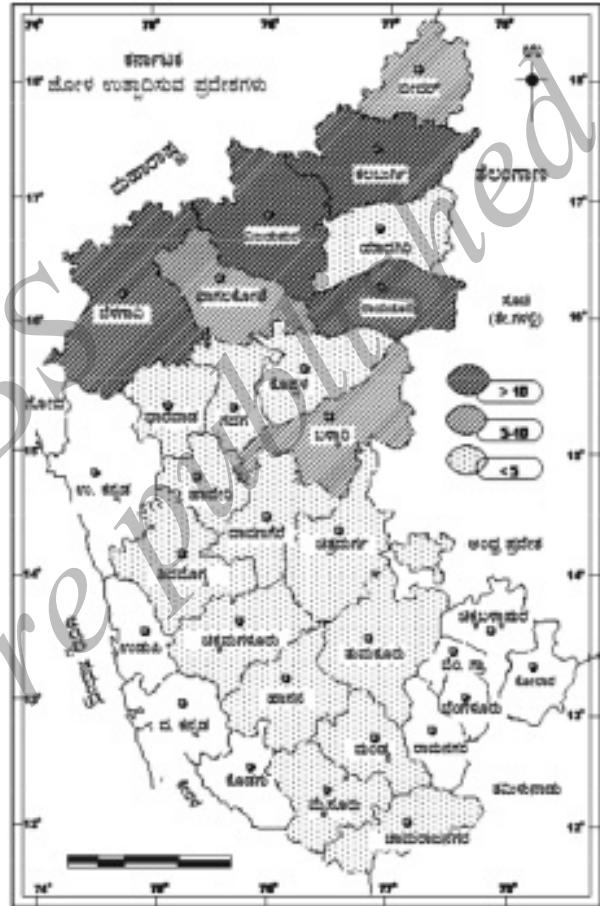
ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದರಲ್ಲಿ:
ಕಲಬುರಗಿಯನ್ನು ತೊಗರಿಯ ಕಣಿಜ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೆಯ ಸಾಫನದಲ್ಲಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಥಮ ಸಾಫನದಲ್ಲಿದೆ.

ಜೋಳವು ಉತ್ತರ ಕನಾಟಕದ ಜನರ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೊಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸುವರು. ಜೋಳದ ದಂಟನ್ನು ದನಕರುಗಳ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೋಳವನ್ನು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇದೂ ಸಹ ಹಲ್ಲು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಸ್ಯವರ್ಗ. ಇದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ‘ಸೋಗಾಮ್ ವಲ್ಲರ್’ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದು ಉಪ್ಪವಲಯದ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಧಾರಣ ಮಳೆ, ಒಣ ಹವೆ, ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಕಲು ಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣ ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಳೆ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು. ವಿಜಯಪುರ, ಕಲಬುರಿಗಿ, ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ರಾಯಚೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬೀದರ್, ಬಳಾಗಿ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಳದ ಬೇಸಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಜೋಳದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಮೂದಲ ಸಾಫನದಲ್ಲಿದೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಹಾಸನ, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು.

3. ರಾಗಿ: ಇದು ಉತ್ತಮ

ಪೂರ್ವಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು ‘ಯೆಲಿಯಸಿನ’ ಕೋರಾಕಾನ್. ರಾಗಿಯಿಂದ ಮುದ್ದೆ, ಗಂಜಿ, ರೊಟ್ಟಿ, ಹುರಿಹಿಟ್ಟು, ಮಾಲ್ಪೆ, ದೋಸೆ ಮುಂತಾದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಜೋಳಗಳ ನಂತರ ರಾಗಿಯು ಮೂರನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರೆಯುವುದು. ರಾಗಿಹಲ್ಲು ದನಕರುಗಳ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಧಾನ್ಯ.

ಇದು ಉಪ್ಪವಲಯದ ಬೆಳೆ. ಅಧಿಕ ಉಪ್ಪಾಂಶ, ಸಾಧಾರಣ ಮಳೆ, ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣ, ಮೆಕ್ಕಲು ಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಬರ ನಿಖಾಯಿಸಬಹುದಾದ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ

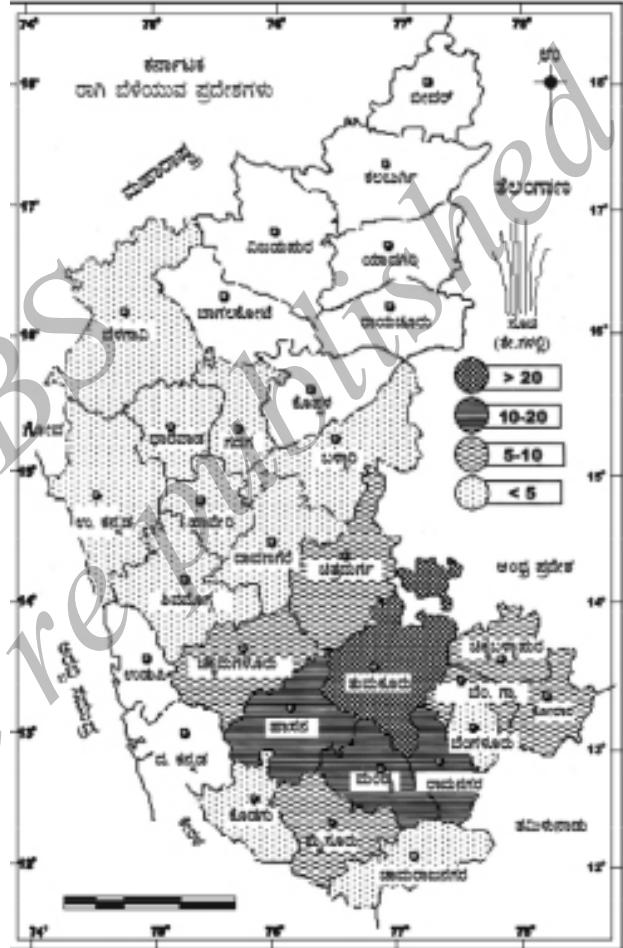
ನೀರಾವರಿ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು. ರಾಗಿ ನಾಟ ಮಾಡುವುದು, ಕಳೆ ಕೇಳುವುದು, ಕೊಯ್ಲು, ಒಕ್ಕಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಮುಖ ಮುಂಗಾರು ಬೆಳೆ. ಬೆಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೀರಾವರಿ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು: ರಾಗಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಕನಾರ್ಕಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ರಾಗಿಯ ಬಳಕೆಯು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಮೈದಾನದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿವೆ. ಇದು ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೆಳೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ ಜೋಳದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ. ಕನಾರ್ಕಕದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ. ಅನಂತರದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮನಗರ, ಹಾಸನ, ಮಂಡ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಕೋಲಾರ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಜಾಮರಾಜನಗರ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ರಾಗಿ ಬೆಳೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು

1. ಕಬ್ಬಿ: ಇದು ಕನಾರ್ಕಕದ ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಕನಾರ್ಕಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಉಷ್ಣವಲಯದ ಬೆಳೆ. ಅಧಿಕ ಉಷ್ಣಂಶ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಮುಳೆಯಾಗುವ ಅಥವಾ ನೀರಾವರಿ ಪೂರ್ಕೆಯಿರುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿನ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಮರಳು ಮತ್ತು ಮುಕ್ಕಳು ಮಣಿ, ಕೆಂಪು ಮಣಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿದ ಹಾಡಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯವಿರಬೇಕು.

ಇದೂ ಸಹ ಹುಲ್ಲು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಸ್ಯ. ಇದು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು ‘ಸಿಂಹಾರಮ್’ ಅಥವಿನೇರಮ್’. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಅಂಶವಿದ್ದು, ಬೆಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆ ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುವುದು. ಇದು ಬಹುವಾಣಿಕ ಬೆಳೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಅಗತ್ಯ.

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ಬೆಳಗಾವಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಕಬ್ಬಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಆಲಮಟ್ಟಿ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದಿರುವ ಬಾಗಲಕೋಟಿಯು ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು, ವಿಜಯಪುರ, ಬೀದರ್, ಬಳಾರಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ದಾವಣಗರೆ, ಹಾಸನ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಹಾವೇರಿ ಕಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯುವ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಿಕಾರ್ಥಿಕ ಮಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಗಳಿಗೆ ಮಂಡಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ.

2. ಹತ್ತಿ: ಹತ್ತಿಯು ನಾರಿನ ಬೆಳೆ. ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕ್ರಾರಿಕೆಯ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಜಮಿಖಾನ, ಹಗ್ಗ, ಹಾಸಿಗೆ, ದಿಂಬಾಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೂ ಬಳಸಲಾಗುವುದು. ಇದರ ಬೀಜದಿಂದ ಖಾದ್ಯ ತೈಲ ಉತ್ಪಾದಿಸುವರು. ಇದರ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ದನಕರುಗಳ ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

ಇದು ಉಷ್ಣವಲಯ ಮತ್ತು ಉಪ ಉಷ್ಣವಲಯಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆ. ಸಾಧಾರಣ ಮುಳೆ, ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಗೆ ಸೂಕ್ತ. ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾರ್ಥಿಕಾರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಕೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಉದ್ದ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ತುಂಡು ಎಳೆಯ ಹತ್ತಿಗಳ ವಿದ್ಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ತುಂಡು ಎಳೆಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಸ್ಟ್, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಳೆ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ನೀರಾವರಿ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು.

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದರೆ: ಹಾವೇರಿ, ಧಾರವಾಡ, ಗದಗ, ಮೈಸೂರು, ಬಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು, ಕಲುಬಾಗಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, ದಾವಣಗರೆ, ಜಿತ್ತುದುಗ್ಗ, ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪುರ. ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಹತ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಹತ್ತಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಟ ಮತ್ತು ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣವು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಂಗಳ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

3. ತಂಬಾಕು (ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು) : ಇದು ನಿಕೋಷಿಯಾನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ‘ನಿಕೋಟಿನ’ ಎಂಬ ಮಾಡಕ ಘನ್ಯವಿದೆ. ತಂಬಾಕನ್ನು ಧೂಮಪಾನ, ಅಂದರೆ ಬೀಡಿ, ಸಿಗರೇಟು, ಸಿಗಾರ್, ನಶ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣೀಯಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ತಂಬಾಕನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈಗ ಕನಾರಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ಮುಳೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಮಣಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಜೆನಿಯಾ, ಬೀಡಿ ತಂಬಾಕು ಮತ್ತು ಜಗಿಯಲು ಬಳಸುವಂತಹ ತಂಬಾಕನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಜೆನಿಯಾ ತಂಬಾಕು ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯದ್ವಾರಿಸುತ್ತದೆ, ಇದು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೀಡಿಕೆ ಗಳಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯದ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಬಕಾರಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಬೊಕ್ಕನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆದಾಯ ದೊರೆಯುವುದು.

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ಕನಾರಟಕವು ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ತಂಬಾಕು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ನಾಲ್ಕನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯು ತಂಬಾಕು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಸನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕೊಡಗು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ರಾಯಚೂರು, ದಾವಣಗರೆ, ತುಮಕೂರು, ಗಡಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಂಬಾಕೆನ ಬೇಸಾಯ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ನಿಪ್ಪಾಣಿ' ಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀಡಿ ತಯಾರಿಕಾ ತಂಬಾಕು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ತಂಬಾಕು ವಿಶ್ವದರ್ಜೆಯಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಬಹುಪಾಲು ರಫ್ತಾಗುವುದು.

4. ಕಾಫಿ : ಕಾಫಿಯು ಕನಾರಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನೆಡುತೋಟದ ಹಾಗೂ ಪಾನೀಯ ಬೆಳೆ. ಕನಾರಟಕವು ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಕಾಫಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1670 ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತನು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಗಿರಿ ಎನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಬೇಸಾಯವು 1826 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇಂದು ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಕನಾರಟಕವು ಅರೇಬಿಕ ಹಾಗೂ ರೊಬುಸ್ಟೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರೇಬಿಕ ಶೈಷ್ಣಿಕ ಜೆರ್ಫೆಯಾಗಿದ್ದು ವಿಶ್ವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಕಾಫಿಯು ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಯದ ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ. ಜೇಡಿಮಿಶ್ರಿತ ಮಳ್ಳು ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಸೂಕ್ತ. ಕಾಫಿ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ನೇರ ಕಿರಣಗಳು ಬೀಳಿದಂತೆ ನೆರಳಿನ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಮಳೆಯ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳಿರುವ ಕನಾರಟಕದ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ದೇಶದ ಕಾಫಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 70 ಭಾಗವನ್ನು ಕನಾರಟಕವೇ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕಾಫಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕೊಮ್ಮಾಜನಗರ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾಫಿ ಬೇಸಾಯಿದೆ.

ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಫಿ ಅತ್ಯುತ್ಪನ್ಮಾಗಿದ್ದು, ರುಚಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರದತ್ತಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯ ಉತ್ಪನ್ಮಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕನಾರಟಕವು 'ಕಾಫಿಯ ನಾಡು' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ಶಾಲೆಗೆ ರೈತರನ್ನು ಆಹಾರನಿಸಿ ಅವರು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳ ಪದ್ಧತಿ, ಅವುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ:

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಬಿಟ್ಟರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಮೊಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಭರ್ತಿಮಾಡಿರಿ.

1. ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದನ್ನು _____ ಎನ್ನುವರು.
2. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು _____ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೊಂದಿದೆ.
3. ‘ಸೋಗಾರ್ಮಾವಲ್ಲರೆ’ ಎಂಬುದು _____ ಬೆಳೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು.
4. ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ_____ .
5. ತಂಬಾಕಿನಲ್ಲಿ _____ ಎಂಬ ಮಾದಕವಸ್ತುವಿರುತ್ತದೆ.

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಕನಾರಟಕದ ಭೂ ಬಳಕೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪ್ರಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
3. ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯ ಎಂದರೆನು ? ನೀರಾವರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
4. ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
5. ರಾಗಿಯ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

III. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

C	D
1) ಕಾಫಿ	ಎ) ಮಿಶ್ರಬೇಸಾಯ
2) ಹತ್ತಿ	ಬಿ) ಹಾನೀಯ ಬೆಳೆ
3) ಕಬ್ಬಿ	ಸಿ) ತಂಬಾಕು
4) ನಿಪಾಟಿ	ಡಿ) ನಾರುಬೆಳೆ
5) ಕುರಿಸಾಕಾಣಿಕೆ	ಇ) ನೆಡುತೋಟಗಳ ಬೆಳೆ
ಎಫ್) ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆ

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- 1) ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿವಿಧ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.
- 2) ಜೋಳ, ರಾಗಿ ಇತರೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕನಾರಟಕದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ.

V. ಯೋಜಿತಕಾರ್ಯ

- 1) ನೀವು ವಾಸಿಸುವ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿರಿ. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ - 1

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ವಿಧಗಳು.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ.
- ನಮ್ಮ ಪರಿಸರ ಹೆಚ್ಚೆಗುರುತನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗೋರ್ವಪಾಯಗಳು.

ಈ ಮೊದಲು ನೀವು ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಗಳು ಅನಂತವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮಿಶ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕೊರತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಸಂಪನ್ಮೂಲವೆಂಬುದು ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಶಭ್ದವಾಗಿದ್ದು, ಮಾನವರು ತಾವು ಕ್ಷೇಗೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಕ ಜಟಿಲವಟಕೆಗಳಾದ ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿನಿಯಂತ್ರಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಏವಿಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮಾನವನ ಬಳಕೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ನಿಸರ್ಗದ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಮಾನವನ ಜೀವಿತವು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ, ನೀರು, ವಾಯು, ಅರಣ್ಯಗಳು, ಮಣಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ವ್ಯೇವಿಧ್ಯತೆ, ಅದಿರು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮಾನವನ ಜೀವಿತಕ್ಕ ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಜಾಗತಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಏಳು ಶತಕೋಟಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವುಂದೇ ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ, ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಹೆಚ್ಚೆಗುರುತಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಿದ್ದೇವೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ವಿಧಗಳು

ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ತಾವಿದ್ದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಲು ಉಪಯುಕ್ತವಿರುವ ಮಣಿ, ನಮ್ಮ ಹಲವು ಜಟಿಲವಟಕೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿರುವ ನೀರು, ಹಲವು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮರಗಿಡಗಳು, ಜೀವಿಗಳು ಉಸಿರಾಡುವ ವಾಯು, ನಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಿ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಅದಿರುಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಇಷ್ಟ ಆರಾಮದಾಯಕವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ‘ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಅರ್ಥವಾ ನವೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವ’ ಹಾಗೂ ‘ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ’ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

ನವೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಕೆಲವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅವು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬಳಕೆಗೆ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನವೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಅಥವಾ ಬರಿದಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಳಸಿದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತನ್ನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೀರು, ಭೂಮಿ, ಅರಣ್ಯ, ಗಾಳಿ, ಸೂರ್ಯನ ಶಾಖಿ ಮೀನುಗಳು, ಮುಂತಾದುವು ಮುಗಿಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ.

ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಕೆಲವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಾವು ಬಳಸಿದಂತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಖಾಲಿಯಾಗುವ ಅಥವಾ ಬರಿದಾಗುವ ಲಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ವಾಷಿಕ್ತ ಮತ್ತೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಕಜ್ಞಿಣಾದ ಅದಿರು, ತಾಮ್ರ, ಚಿನ್ನ, ಮಾರ್ಚಿನೀಸ್, ಬಾಕ್ಸೇಟ್ ಮುಂತಾದ ಖನಿಜಗಳು; ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಹೆಟ್ರೋಲಿಯಮ್, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ; ಯುರೇನಿಯಮ್, ಧೋರಿಯಮ್ ಮುಂತಾದ ಇಂಥನಮೂಲಗಳು ಬಳಸಿದಂತೆ ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಸರ್ಗವು ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ‘ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು’ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದೂ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೈವಿಗಳೆಂದ ಪಡೆಯಲಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದೂ, ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಜೈವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದೂ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜೈವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾದರೆ, ನೀರು, ಮಣ್ಣ, ಅದಿರುಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಜೈವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ

ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಆಹಾರ, ವಸತಿ, ಬಟ್ಟಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾದ ಗಾಳಿ, ನೀರು, ಮಣ್ಣ, ಅದಿರು, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಹೆಟ್ರೋಲಿಯಮ್, ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಸಸ್ಯ ಸಂಕುಲ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಮ್ಮ ಬಳಕೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ? ಏರುಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲದೇ ತೀವ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಜೀವೋಗೀಕರಣ ಹಾಗೂ ನಗರೀಕರಣಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಿರುವ ಮಾನವನ ಇಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆ. ತೀರಿಹೋಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಕುಸಿಯತ್ತಿವೆ. ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ದರಕ್ಕಿಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೊರತೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಿಂದರೆ:

1. **ಮತಿಮೀರಿದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ :** ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿಪರಿ ಜಮೀನು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಫಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿ, ಕೈಫಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಸತಿ, ವಾಣಿಜ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಜೀವೋಗೀಕರಣ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಪೂರ್ವಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

2. ಹೆಚ್ಚಿತ್ತರುವ ಜೀದೋಗೀಕರಣ :

ಉದ್ಯಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ಅದಿರು, ಕಚ್ಚಾ ತೈಲ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಹೊರತೆಗೆಯುವಿಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಗಣಗಳು, ತೈಲ ಬಾವಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಲಮೂಲಗಳು ಬರಿದಾಗಿವೆ.

ಆಹಾರ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಸಂಘಟನೆಯ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ನಗರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿಧಗಳ ಅರಣ್ಯ, ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಜೊಗು ಭೂಮಿಗಳ ಪ್ರತಿಶತ 50ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದ್ದು, ಕಳೆದ ದಶಕವೊಂದರಲ್ಲೇ ಸುಮಾರು 130 ದಶಲಕ್ಷ ಹೆಚ್ಚೇರುಗಳಷ್ಟು ಅರಣ್ಯ ನಾಶವಾಗಿದೆ (ವಿಶ್ವ ಅರಣ್ಯಗಳ ಫ್ರಿತಿ, 2012, ಎಫ್.ಎ.ಬಿ.)

3. ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು : ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವಾಸವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನಗರ ಪ್ರದೇಶ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನೂರಾರು ಕೆಲೋಮೀಟರುಗಳ ದೂರದಿಂದ ನೀರು ಪಡೆದು, ಆ ಶುದ್ಧ ನೀರನ್ನು ಕುಟುಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಗಳು ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಉಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಗರೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅಧ್ಯೋಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.
4. ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ : ವಳಿಯುಳಿಕೆ ಇಂಥನಗಳಾದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಡೀಸೆಲ್ ಮತ್ತು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಇವುಗಳ ದಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ, ಹಾನಿಕಾರಕ ಅಂಶಗಳಾದ ಇಂಗಾಲದ ಡೈಆಕ್ಸೈಡ್, ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಸಲ್फಿಡ್, ಮಸಿ, ಧೂಳ ಮುಂತಾದವುಗಳು ವಾಯು ಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶುದ್ಧ ವಾಯುವಿನ ಲಭ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
5. ಜಲಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಭೂ ಸವಕಳಿ : ಮಾನವರ, ಆಸ್ತ್ರೋಗಳ, ಉದ್ಯಮಗಳ ಹಾಗೂ ಇತರ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಉಪಯುಕ್ತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜಟಿಲವಟಿಕೆ ದೇಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಹ ಜಲ ಮಾಲೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ ನಶಿಸಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಏರುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಷ್ಟಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ, ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳ ಪಾಲನೆಯಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದಾಗಿದೆ:

1. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹೊಸ ಮೂಲಗಳ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅವಿಷ್ಯಾರ;
2. ಪರ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಬದಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ಆವಿಷ್ಯಾರ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಆಧಾರಿತ ಇಂಥನದ ಬದಲಾಗಿ ಸೌರ ಹಾಗೂ ಪವನ ಶಕ್ತಿ; ಡೀಸೆಲ್‌ನ ಬದಲಾಗಿ ಎಧನಾಲ್; ಕಟ್ಟಿಗೆ ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪಿಠೋಪಕರಣಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ);
3. ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆಯ ದಕ್ಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ 2 ಸ್ಕೋಕ್ ಎಂಜಿನ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೊಲಿಸಿದರೆ 4 ಸ್ಕೋಕ್ ಎಂಜಿನ್‌ಗಳು ಕಡಿಮೆ ತೈಲ/ಇಂಥನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ);
4. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಪಬಳಕೆ ತಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಗಳು.
5. ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತು ಮಾಲಿನ್ಯ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವಂಥ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದು.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿನ ತೀವ್ರ ಏರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಅವುಗಳ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಕುದಿಯಲು ಶುದ್ಧ ನೀರು ಸಿಗಿದಿರಬಹುದು, ಉಸಿರಾಡಲು ಶುದ್ಧ ಗಾಳಿ ಇರದಿರಬಹುದು, ಹಲವಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಬರಿದಾಗಬಹುದು, ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಏರಳವಾಗಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ತ್ಯಾಜ್ಯಗುಂಡಿಯಾಗಿಬಿಡುವ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸುವುದು? ಇದನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಅಪಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೋಳನ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲುವುದಾಗಿದೆ. “ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಈಗಿನ ಪೀಠಿಗೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಪೀಠಿಗೆಯವರ ಅಭಿಷ್ಪೇಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವೇಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಈ ಜೀವಗೋಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳು” ಎಂದು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಅವುಗಳ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆ, ಅಪವ್ಯಯ ಮತ್ತು ಅವನತಿಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಳಸಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಒಂದು ಗುಣವಾಗಿದೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವುದು? ಅದನ್ನು ನಾಲ್ಕು R ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಆ ನಾಲ್ಕು R ಗಳು ಯಾವುವು? ಅವೆಂದರೆ, Reduce (ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು), Reuse (ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮರು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು), Recharge (ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪುನರುಜ್ಞೀವನಗೊಳಿಸುವುದು) ಮತ್ತು Regenerate (ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಞೀವನಗೊಳಿಸುವುದು) ಮತ್ತು Research (ಸಂಶೋಧನೆ). ಈಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಸುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಯೋಣ.

1. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು (**Reduce**) : ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳ ಪ್ರೋಲು ಮಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಾಲಿನ್ಯವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಮೋಟರ್ ಬೈಕ್ ಬಳಕೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ಕೂಕಲ್ ಬಳಸುವುದು ಅಥವಾ ನಡೆದು ಹೋಗುವುದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸ್ವಂತ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಪೆಟ್ಲೋಲ್ ಮತ್ತು ಡೈಸಲ್‌ನ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ವಾಯಿ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಸಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮರು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು (**Reuse**) : ಇದು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒಂದು ಸರಳ ಆದರೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗಲ್ಲದೇ ಹಲವು ಬಾರಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಾನ್ಕೇರಿಕ ಬಳಸಿದ ನೀರನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದು, ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಕಾಗದವನ್ನು ಪೊಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದು.
3. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪುನಃಭ್ರಾತ್ರೀ ಮಾಡುವುದು (**Recharge**) ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಞೀವನಗೊಳಿಸುವುದು (**Regenerate**) : ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಭಾಷಣೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವ

ಕಾರ್ಯಗಳು ಈ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮರುಪೂರಣಗೊಳಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಅರಣ್ಯೀಕರಣದಿಂದ ಮರಗಿಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ತನ್ಮೂಲಕ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಬಹುದಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

- 4. ಸಂಶೋಧನೆ (Research) :** ಬರಿದಾಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ನೀರೀಕರಣಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು. ನಾವು ಈಗ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಇಂಥನಕ್ಕೆ ಸೌರಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪವನ ಶಕ್ತಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಪರ್ಯಾಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ: ನಿಮ್ಮ ಮನ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಂಥ 4Rಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

ಈ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು ನೀವು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ:

- ಕಡಿಮೆ ಸರಕನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ (ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವಂಥವುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲವೂ ಅಷ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಹೊಸದನ್ನು ಖರೀದಿಸುವಾಗ ಅದು ಅವಶ್ಯವಿದೆಯಾ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ).
- ಅನವಶ್ಯಕ ಪ್ರಾಕ್ರಿಂಗ್‌ನ್ನು ವಚಿಸಿ (ಉದಾ: ಬಾಟಲೀ ನೀರು ಖರೀದಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ನಳದಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯಿರಿ)
- ಮೆಟಲ್ ಡಬ್ಬಿಗಳು, ಹಳೆಯ ಸೆಲ್ ಪ್ರೋನೋಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲುಗಳನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಿರಿ.
- ಪುನರುತ್ಪಾದಿಸಿದ ಸರಕಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಖರೀದಿಸಿರಿ.
- ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸದೇ ನೀರು ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿಡಿ.
- ಮಣಿನ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿರಿ.
- ಒಂದು ಮರವನ್ನು ಅನಿವಾಯವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಸಿಯನ್ನು ನೇಡಿರಿ.
- ಸ್ವಂತ ವಾಹನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಚಲಾಯಿಸಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ; ಸ್ಕೆಕಲ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅಥವಾ ನಡೆದಾಡಿರಿ.
- ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥನವನ್ನು ಉಳಿಸಿ (ಉದಾ : ದೀಪಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಆರಿಸುವುದು).

ಇದೇ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ‘ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ’ಯ ತತ್ವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಹೀಳಿಗೆಯವರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಬಳಕೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂಥ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಜೀವಪರಿಸರದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗುರುತನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು

ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಪೃಥಿವೀಯ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಒಟ್ಟಾರೆ ಒತ್ತುದದ ಪ್ರಮಾಣವೆಷ್ಟು? ಅದನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಸಾಧನವಿದೆಯಾ? ವಲ್ಲದ್ ವೈಲ್ಡ್ಲೈಫ್ ಫಂಡ್ (WWF) ಸಂಸ್ಥೆಯು

‘జీవపరిసరద హజ్జెగురుతు’ ఎంబ సాధనవన్ను సిద్ధపడిసి అదర మూలక ఒందు రాష్ట్ర అధవా యావుదే రాష్ట్రద ఒట్టు వ్యక్తియ సంపన్మూలగళ బళకే మత్తు త్యాజ్య లుత్సుద ప్రమాణగళ మూలక పరిసరద మేలే బీఎఫువ ఒత్తడవన్ను అళేయతీదే. సద్గుద తాంత్రికతేయన్ను బళసుత్తు ఒట్టు వ్యక్తి పృద్భుయ ఎప్పు భోతిక ప్రదేశవన్ను బళసి జీవిసుత్తిద్దనే ఎంబుదన్ను సూచిసువ సాధనవే పరిసరద హజ్జెగురుతు. ఈ భోతిక ప్రదేశవు ఒట్టు వ్యక్తిగే ఆవశ్యకిరువ ఆహార, నీరు, ఇంధన, బట్టి హాగూ కట్టడ నిమాణ సామగ్రిగళన్ను లుత్సుదిసువ జ్యేవిక ప్రదేశవల్లదే, ఆ వ్యక్తియు సృష్టిసువ త్యాజ్యగళన్ను హింగిసికొళ్లు బేకాగిరువ ప్రదేశవూ ఆగిదే. అందరే, ఒట్టు వ్యక్తియ పృద్భుయ జ్యేవిక సామధ్యద బేడికయ మూలక పరిసరద హజ్జెగురుతన్ను అళేయబమదాగిదే.

WWF సంస్థయు ఒందు దేశద జీవ పరిసరద హజ్జెగురుతన్ను “ఆ దేశపు బళసువ ఆహార, బట్టి హాగూ కట్టగేయన్ను లుత్సుదిసలు బేకాగువ ఎల్ల కృషి, జానువారు మేయిసువ, అరణ్య మత్తు మీనుగారికిగే లబ్ధవిరువ భూమియ ప్రమాణవల్లదే; ఇంధన బళసిదాగ హోరహోమ్మువ త్యాజ్యగళన్ను హింగిసికొళ్లు బేకాద జమీను; మత్తు మూల సౌకయగళన్ను కల్పిసలు బేకాద ఒట్టు జమీనిన ప్రమాణ” ఎందు వ్యాఖ్యానిసిదే.

అదే సంస్థయు తన్న 2014ర Living Planet Reportవల్ల 2010నే సాలినల్లి, ఒట్టు జాగతిక జీవ పరిసరద హజ్జె గురుతిన ప్రమాణవు 18.1 శతకోణి హిస్కేరుగళు అధవా తలా ఒట్టరిగే 2.6 హిస్కేరుగళష్టిత్తు ఎందు అందాజిసిదే. ఆదర పృద్భుయ జ్యేవిక సామధ్యవన్ను 12 శతకోణి హిస్కేరుగళు అధవా తలా ఒట్టరిగే 1.7 హిస్కేరుగళు మాత్ర ఎందు అందాజిసలాగిదే. ఇదరథి, ప్రతియోబ్బరూ సద్గుద జీవన శ్యేలియన్ను ముందువరేసికొండు హోగలు 18 శతకోణి హిస్కేరుగళష్టు భూప్రదేశద అవశ్యకతేయిద్దు. ఇద్దద్ద కేవల 12 శతకోణి హిస్కేరుగళష్టు మాత్ర. అందరే 2010రల్లి, మానవరు పృద్భుయ నీడబమదాదంథ సంపన్మూలగళిగంత శే.50రష్టు హజ్జెన ప్రమాణద సంపన్మూలగళన్ను, అందరే ఒందూవరేయష్టు పృద్భుయన్ను బళసుత్తిద్దరు ఎందరథి. నావు ఇదే రీతి నిమ్మ సంపన్మూల బళకేయన్ను ముందువరేసిదరే, కేలపే దతకగళల్లి పృద్భుయ మరుసృష్టి సామధ్య మీరిసువవల్లదే, నిమ్మ జీవన నడేసలు ఇంధ ఐదు భూమిగళు బేకాగబమదు ఎందు అందాజిసలాగిదే. ఆదర్దింద ఏను మాడబేసు? ఈ సంగతియు నిమ్మ జీవన శ్యేలియ బదలావణేయల్లదే కడిమే సంపన్మూలగళన్ను బళసలు స్ఫ్ట్ సందేశ నీడుత్తదే.

నిమ్మ ప్రతియోబ్బరూ జీవపరిసరద హజ్జె గురుతు ఇద్దు, ఒట్టారే హజ్జెగురుతిన హజ్జెళక్కే కొడుగే నీడుత్తిద్దేవే. ఆదర్దింద జీవపరిసరద హజ్జెగురుతన్ను కడిమే మాడబేకాదరే నావే మోదలు అదన్ను ప్రారంభిసువుదు సూక్త. ఇల్లి బమ ప్రముఖివాద సంగతియేందరే ఈ కురితు నావు అరితుకొండు, నిమ్మ సమీపదవరిగే మనదట్టు మాడిసి, జనర ఒట్టారే తిఱువల్లకేయన్ను హజ్జెసువుదాగిదే. ఈ మూలక నిమ్మ ప్రభావ అధిపూర్వికాగుత్తదే. లుదావరణేగే, త్యాజ్య వస్తుగళ మరుబళకేయన్ను నీవు ప్రారంభిసి, నిమ్మ మనెయవరిగే అదర కురితు జాగ్రత మూడిసిదాగ

ಅವರೂ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಲ್ಲದೇ ಈ ವಿಷಯವೂ ನೇರೆಹೊರೆಯವರಿಗೂ ಹಬ್ಬುವುದು. ಇದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರೂ ಏಶಾಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂಥಿಮುದಾಗಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗುರುತನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ನೀವು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

ಆಹಾರ

- ಸಾವಯವ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಆಹಾರವನ್ನು ಖರೀದಿಸಿರಿ.
- ಒಂದು ಕ್ಯೂತೋಟವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರಿ (ತನ್ನಾಲಕ ನೀವು ಆಹಾರ ಸಾಗಾಟದಿಂದಾಗುವ ಮಾಲಿನ್ಯ, ರಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಬಳಕೆ, ಹೊಟ್ಟೊಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲದೇ, ನಿಮಗೆ ತಾಜಾ ತರಕಾರಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ).
- ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮದೇ ಕ್ಯೂಟೀಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಗಿರಿ.
- ಆದಪ್ಪು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಳಸಿರಿ.
- ಹಣ್ಣಿನ ರಸದ ಪೋಟ್ಟಣ ಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಹಣ್ಣನ್ನೇ ಖರೀದಿಸಿರಿ.
- ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಡೇರಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರಿ, ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರೋಟೀನ್ ದೊರಕುತ್ತದೆ.
- ಹೊರಗಿನಿಂದ ಆಹಾರ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಯಾರಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ

ಇಂಥನ/ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ

- ಬಳಕೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯುದ್ದಿಪಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿರಿ
- ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ ಕಂಡೀಷನರ್ ಮತ್ತು ಹೀಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿರಿ.
- ಮನೆಯಿಂದಾಚಿಗೆ ಬನ್ನಿ, ನೀವು ಉಲ್ಲಾಸಭರಿತರಾಗಿರುತ್ತಿರಲ್ಲದೇ, ಕಡಿಮೆ ಇಂಥನ ಬಳಸುತ್ತೀರಿ.
- ಮನೆ/ಕಾರನ್ನು ತಂಪಾಗಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ಬಿಸಿಯಾಗಿಸುವಾಗ, ಬಾಗಿಲು-ಕೆಟಕಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಿ.

ಸಾರಿಗೆ

- ಶಾಲೆಗೆ ನಡೆದು ಬನ್ನಿ ಅಥವಾ ಸೃಕಲ್ ತನ್ನಿಂದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಬಳಸಿರಿ.
- ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಥವಾ ನಡೆಯುವ ದಾರಿ ದೂರ ಇದ್ದಾಗ ಕಾರ್ ಪೂಲ್ ಬಳಸಿರಿ.

ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸ್ವಷ್ಟಿಸುವುದು

- ಆದಪ್ಪು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರ್ಯಾಕೆಚ್ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು
- ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಜೀಲವನ್ನು ಕೇಳಿದಿರುವುದು
- ಆದಪ್ಪು ಪುನರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಪುನರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು.
- ಮುರಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವುದು.
- ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಳಸಬಹುದಾದಂಥ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು.

ನೀರು

- ಹಲ್ಲುಬ್ಜುವಾಗ ನಳವನ್ನು ಬಂದ್ರ ಮಾಡುವುದು.
- ಚರಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಕಾರಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸುರಿಯದಿರುವುದು
- ಪಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆ ತೋಳಿಯುವ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ (ಪುಲ್ ಲೋಡ್) ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು.
- ಶೌಚಾಲಯ (ಪ್ಲಾಸ್) ಟ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸಬಹುದು.
- ಭಾರತೀಯ ವಿಧದ ಶೌಚಾಲಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಿರಿ

ಸಮುದಾಯ

- ಸಮುದಾಯದ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಸರದ ಹೆಚ್ಚಿಸುರುತ್ತಿನ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿ, ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಏನು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ.
- ಸ್ಥಳೀಯ ಜಲಮೂಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ/ಶುದ್ಧಿಕರಿಸುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಯಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಿ,
- ಪುನರ್ಬಳಕ್ಕಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.
- ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಇಂಧನದ ಆಡಳಿತ ಮಾಡಿ, ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಹಾಗೂ ಹಣ ಉಳಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.
- ಶಾಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುರುತ್ತನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲು ಯಶಿಸಿರಿ

(www.myfootprint.org ತಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿರಿ).

ಹೀಗೆ ಸರಳ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ಮಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರು ಸಹ “ಇತರರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಯಸುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ನೀನೇ ಆಗಿ ತೋರಿಸು” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

“ಎಲ್ಲರ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಈ ಪ್ರಯೋಜನಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಇದೆ, ಆದರೆ ದುರಾಸೆಗಳನ್ನಲ್ಲ.”

— ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿ

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಭರ್ತೀ ಮಾಡಿರಿ.

1. ಸ್ನೇಹಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಿಸರ್ಗದ _____ ಆಗಿವೆ.
2. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ _____ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.
3. ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು _____ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿದೆ.
4. ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಅದರ ಲಭ್ಯತೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದಾಗ _____ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಮುಂದಿನ ಪೀಠಿಗೆಯವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಂತ್ರವನ್ನು _____ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.
6. 2010ರಲ್ಲಿ ಮಾನವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಳ್ಳಲು _____ ಪ್ರದೀಪದ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

II. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದರೇನು??
2. ನವೀಕರಣ ಹೊಂದುವ ಎರಡು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರಿ.
3. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರಿ.
4. ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರೇನು?
5. ಜೀವ ಪರಿಸರದ ಹೆಚ್ಚೆ ಗುರುತನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ.
6. ಪುನರ್ಬಂಧಕೆ ಎಂದರೇನು?

III. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿದರಿಂದ ಆರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ನವೀಕರಣ ಹೊಂದುವ ಮತ್ತು ಬರಿದಾಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಸಿ.
2. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯು ಅಥವಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
3. 4R ಗಳೆಂದರೇನು? ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥನ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿರಿ?
5. ಜೀವಪರಿಸರದ ಹೆಚ್ಚೆ ಗುರುತನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿರಿ?

IV. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ

1. ನೀವು ದ್ಯುನಂದಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನು 4Rಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿರಿ.

V. ಚಟುವಟಿಕೆ

1. ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಇಂಥನ ಆಡಿಟ್ ಮಾಡಿ, ಇಂಥನದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಭಾರತದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಅರ್ಥ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ.
- ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ, 110 ಅನುಪಾತ, ನಗರ-ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ವಯೋಮಾನ ಆಧಾರಿತ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಂದ್ರತೆ.
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ.
- ಸರತಾನೋತ್ತಮಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟಿ ಸುಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು.

ನ್ಯೆಸರ್‌ಗಿರ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಾಗೆಯೇ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸಹ ಒಂದು ದೇಶದ ಆಸ್ತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರು ಆ ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಗಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರಿದ್ದಾರೆ. 14 ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಳಗಿರುವವರನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಶುಗಳನ್ನು, 15 ವರ್ಷದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಿ 60 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿರುವವರನ್ನು ವಯಸ್ಸರೆಂತಲೂ ಮತ್ತು 60 ವರ್ಷದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವರನ್ನು ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರೆಂತಲೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಯಸ್ಸರು ದುಡಿಯಲು ಸಮರ್ಥರು. ಇವರನ್ನು ದುಡಿಯುವ ಜನರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ದುಡಿಯುವ ಜನರೇ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಪಾದನೆ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ದುಡಿಯುವ ಜನರನ್ನು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುವಕರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ದುಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರబೇತಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ, ಅವರು ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದಾಯದ ಹೆಚ್ಚಿನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗುವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ತಯಾರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ಹೂಡುವುದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ತರಬಲ್ಲರು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಬಲ್ಲರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸರ್ಕಾರಗಳು ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಒದಗಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಜನರು

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಜನರ ದುಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಇದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ದುಡಿಯುವ ಜನರೇ ದೇಶದ ಮಾನವ ಸಂಪತ್ತು. ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕಿಂತ ಮಾನವ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಮಾನವ ಸಂಪತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಸಿ, ಕ್ಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವಲಯದ ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ಶ್ರಮ ಶಕ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವ ಸಂಪತ್ತು ದುಡಿಮೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಶ್ರಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ

ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯುತ್, ಟಿ.ವಿ., ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ಮೊಬೈಲ್, ವಾಹನಗಳು ಮುಂತಾದುವು ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿವೆ.

ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಅತಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೂರೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜೀನಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಯಶಸ್ವಿನ ನಂತರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀಕಣ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ದೇಶದ ಉತ್ಪಾದಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಳಿತು.

ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದರೆ, ಅದರ ಗಾತ್ರ, ರಚನೆ, ಸಾಂದ್ರತೆ, ಗುಣಮಟ್ಟ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂಥ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದು ಅರಿಯಲು ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿ (ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿ ನಾಗರಿಕನ ಕುರಿತು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ) ಪ್ರತಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೂಮೈ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ತೀರ್ಥ ಇತ್ತೀಚಿನ ಜನಗಣತಿಯನ್ನು 2011ರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಶೋಷಣಿಸಿದ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ನಿಮಗದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

- ಸಾಕ್ಷರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಬಡವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮಹಿಳೆಯರ ಶ್ರೀಕಣ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಜನನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕೃಷಿಕನ ಶ್ರೀಕಣ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಕೈಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.
- ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೀಕಣಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಅವನು ಗಳಿಸುವ ಆದಾಯವು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತದೆ.

- ಅಗಾಧ ಗಾತ್ರ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆ :** 2011ರಲ್ಲಿ 121.1 ಕೋಟಿ ಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಭಾರತವು, ಜೀನಾ ದೇಶದ ನಂತರದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನಿಳ್ಳ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿ ಆರನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭಾರತೀಯನಾಗಿರುವನು. ವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರತಿಶತ 1.8ರ ದರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಸ್ತೀಲಿಯ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವವು ಜನರು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅದರ ಆಗಾಧತೆಯನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ‘ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ನಾಟ್’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 2022ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ನಾವು ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗುತ್ತೇವೆ.
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಎರಡನೆಯ ಹಂತ:** ಭಾರತವು ಸದ್ಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದು, ಮರಣ ದರವು (ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಮರಣಸಿದ ಜನರ ಪ್ರಮಾಣ) ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ಜನನ ದರವು (ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಜನಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ) ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. 2010ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನನ ದರವು 22.1 ಇಧ್ದರೆ, ಮರಣ ದರವು 7.2 ಇದ್ದಿತು, ಅಂದರೆ ಆ ವರ್ಷ, ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ 15ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರ ಸೇರ್ವಡೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ತುಂಬಾ ಅಧಿಕವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ತೀವ್ರವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿರುವ ಸಾಂದ್ರತೆ :** ಒಂದು ಚದರ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಭಾವಿಸ್ತೀರ್ಣದಿಂದ ಭಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಭಾವಿಸ್ತೀರ್ಣದಿಂದ ಭಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು

ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. 2011 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 382 ಇತ್ತು. ಇತರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು ವಿಶ್ವದ ಶೇ.2.4 ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ವಿಶ್ವದ ಶೇ.16.7 ಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

4. ಅನಾನುಕೂಲಕರ ಲಿಂಗ ಅನುಪಾತ: ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ ಇರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಲಿಂಗ ಅನುಪಾತವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಅನುಪಾತವು ಕೇವಲ 943 ಇದ್ದು ಇದು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾನುಕೂಲಕರವಾಗಿದೆ.
 5. ಕೆಳವಯಸ್ಸಿನವರು ಅಧಿಕವಿರುವ ವಯೋಮಾನ ರಚನೆ: ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳವಯಸ್ಸಿನ ಅಂದರೆ 0-14 ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಅಧಿಕವಿದೆ. 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ವಯೋಮಾನದವರು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ. 30.7ರಷ್ಟಿದ್ದರು. ಇದು ಅಧಿಕ ಅವಲಂಬಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಜನನ ದರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.
 6. ಅಧಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮಾಣ: ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ನಗರ-ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅನುಪಾತವು ಆ ದೇಶದ ಜಿದ್ಯುಮೀಕರಣದ ಸೂಚಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಳಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು, 2011ರಲ್ಲಿ ಶೇ. 68.8 ಜನರು ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗರಾಗಿದ್ದರು. ಇದು ಭಾರತದ ನಗರೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.
 7. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕೆಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟ: ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅವರ ಶೀಕ್ಷಣ, ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿರತ್ವದಿಂದ, ಅಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ, ಕೌಶಲಗಳ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವಿತಾವಧಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಳೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.
- (a) ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ : ಭಾರತವು ಇನ್ನೂ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷರತೆಯಿಂದರೆ ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಗೊತ್ತಿರುವ ಜನರ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ. 2011ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶೇ. 74ರಷ್ಟು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಓದು-ಬರಹ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 31 ಕೋಟಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಜನರು ನಿರ್ಜ್ಞರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ಕೇವಲ ಶೇ. 65ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿದ್ದರು.
- (b) ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಶೀಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ : ಭಾರತದಲ್ಲಿ 20-25 ವರ್ಷ ವಯೋಮಾನದವರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶೀಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದಾಖಿಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಕೇವಲ ಶೇ. 20.4 ಇದ್ದು, ಇದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ್ದು. ಇದು ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೇವಲ ಕಾಲುಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಅಲ್ಲದೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ವ್ಯೇದ್ಯರ ಪ್ರಮಾಣವು ಕೇವಲ 0.7 ಇದ್ದರೆ, ಇಂಜಿನಿಯರರ ಪ್ರಮಾಣವು 210 ಇದೆ. ಇದು ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಿನ ಅಸಮರ್ಪಳಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- (c) ಕಡಿಮೆ ಜೀವಿತಾವಧಿ : ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವಿಸಬಹುದಾದ ಸರಾಸರಿ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಜೀವಿತಾವಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2013ರಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಜೀವಿತಾವಧಿಯ ಕೇವಲ 65.8 ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಅದು ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ.

- ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಕಡಿಮೆ ದರ: ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರತಿಶತವಾಗಿ ಲೆಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಾಗ, ಆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ದರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, 2011ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇ. 39.8ರಷ್ಟು ಜನರು ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದು, ಕೆಲಸಗಾರರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಲಂಬಿತ ಜನರ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅತಿ-ಜನಸಂಖ್ಯೆ : ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಡತನ, ಹಸಿವು, ಅಪೋಷಿಕತೆಗಳನ್ನಲ್ಲಿದೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಕಡಿಮೆ ವರಮಾನ, ಕೊಳಚಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಪ್ರಮಾಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಅದರ ಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಅತಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿವರ್ತನೆ

ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಡುವೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ, ಆ ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 'ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ'ದ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ಹಾಡು ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಂದರೆ; ಹಿಂದುಳಿದ ಹಂತ, ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಂತ ಹಾಗೂ ಮುಂದುವರಿದ ಹಂತ.

- ಹಿಂದುಳಿದ ಹಂತ : ಒಂದು ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜನರಿಗೆ ಶೀಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರು ಮೂಡನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳವರೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯಶರಣರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಜನನ ದರ ಮತ್ತು ಮರಣ ದರಗಳಿರಡೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಂತ : ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶೀವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಮೊದಲು ಜನರಿಗೆ ಶೀಕ್ಷಣ ನೀಡಲು, ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮರಣದರ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜನನ ದರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಅದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜನನ ದರ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಮರಣ ದರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯವಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
- ಮುಂದುವರಿದ ಹಂತ: ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಶೀವಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶವಾಗಿ ಮೊರ್ಚಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜನರು ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಳ್ಳಿವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಖತೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜನನ ದರ ಮತ್ತು ಮರಣ ದರಗಳಿರಡೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಿ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಂದುವರೆದ ದೇಶವಾಗಿ ಮೊರ್ಚಾಡುತ್ತಾ ಸಾಗಿದಂತೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ಮೂಲಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು.

ನೆನಪಿರಲಿ:

ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶ - ಜನನ ದರ ಮತ್ತು ಮರಣ ದರ ಹೆಚ್ಚು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಕಡಿಮೆ

ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶ - ಜನನ ದರ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಮರಣ ದರ ಕಡಿಮೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಹೆಚ್ಚು

ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶ - ಜನನದರ ಮತ್ತು ಮರಣ ದರ ಕಡಿಮೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಕಡಿಮೆ.

ಸಂತಾನೋತ್ತೃತೀ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ

ಆರೋಗ್ಯವು ಮಾನವನ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯವು ಜನರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೆಲಸದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ದೇಶದ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಸಂತಾನೋತ್ತೃತೀಯ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬಹುವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಾಣ ಮಕ್ಕಳು ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಾಣ ವಯಸ್ಸರಾಗಿ ಬೆಳೆದು ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಬಲ್ಲರು. ತಾಯಿಯು ಗಭರ್ ಧರಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುವವರಿಗೆ ಆಕೆಯ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆರಿಗೆಯ ನಂತರ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಶಿಶುವಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಆರ್ಯಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ ರೋಗರ್ಹಿತರಾಗಿ ಇದ್ದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಬೆಳೆಯವುದು ನಿರೀಕ್ಷಿತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲದೇ, ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಲಸಿಕೆಕರಣ, ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ನೀಡಿಕೆ ಮತ್ತು ನುರಿತ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸಂತಾನೋತ್ತೃತೀ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಂದಿರ ಬದುಕ್ಕಿಯುವಿಕೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಜನನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಇದು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮೂರಕ. ಇವಲ್ಲದೇ ಮಕ್ಕಳ, ಗಭರ್ ಧರಿಸಿಯರ ಹಾಗೂ ಬಾಣಂತಿಯರ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ವರ್ಧನೆಗೂ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ತಾಯಿಂದಿರ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1997–98ರಲ್ಲಿ 398ರಷ್ಟು ತಾಯಿಂದಿರ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವು (ಪ್ರತಿ 1000 ಸಜೀವ ಜನನಗಳಿಗೆ ಮರಣಿಸಿದ ಗಭಿರಣಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ) ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ 2012ರಲ್ಲಿ 167ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದು ಸಮಾಧಾನಕರ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಮರಣ ದರವು (ಪ್ರತಿ 1000 ಸಜೀವ ಜನನಗಳಿಗೆ ಮರಣಿಸಿದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ) 1990ರಲ್ಲಿ 80ರಷ್ಟಿದ್ದು, 2012ರಲ್ಲಿ 47ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವು (ಪ್ರತಿ 1000 ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮರಣಿಸಿದ ಏದು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ) 1991ರಲ್ಲಿ 115ರಷ್ಟಿದ್ದು, 2010ರಲ್ಲಿ 59ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆಯಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಳವಳಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಮಕ್ಕಳು ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಿವೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ 2008–09ರಲ್ಲಿ ಶೇ. 40ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಕಡಿಮೆ ತೊಕ ಹೊಂದಿದೆವರಾಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅರ್ಥದಷ್ಟ ಗಭಿರಣಿಯರು ರಕ್ತಹಿನತೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವುದೂ ಸಹ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿರಲಿ:

ಯುನಿಸೆಫ್‌ನ ವರದಿಯೊಂದರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತವು ಇದು ವರ್ಷಗಳೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಬಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಟ ಪಾಲು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಪ್ಪು ಮಕ್ಕಳು ಅಪೋಷಿಕರೆಯ ದೇಸೆಯಿಂದ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವದ ಸುಮಾರು ಇದು ವರ್ಷಗಳೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಅರ್ಥದಪ್ಪು ಸಾವುಗಳು ಕೇವಲ ಇದು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿವೆ: ಭಾರತ, ನ್ಯೂಜೀರಿಯಾ, ಕಾಂಗೊ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಹಾಗೂ ಚೀನ. ಭಾರತ ವಿಶ್ವದ ಈ ಸಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. 22ರಪ್ಪು ಪಾಲು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ನ್ಯೂಜೀರಿಯಾ ಶೇ. 13ರಪ್ಪನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ನೀತಿಯು ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಒದಗಿಸುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚಿತ ಬಿಡವರ ಮತ್ತು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಖಣೆಗೆ ಅಧಿಕ ಗಮನ ಹರಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ ಸುಮಾರು ಆರು ದಶಕಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯೋಜನಿಕವಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಈ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಜನರ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವಿತಾವಧಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಿದೆ. ಶಿಶು ಮರಣ ದರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವಿತಾವಧಿ ದರದ ಹೆಚ್ಚಿಕ್ಕೆ ಜನರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಸುಧಾರಣೆಯ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಸೂಚಿಯಾಗಿದೆ. ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುರಕ್ಷತೆ, ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಪೂರ್ವೇಕೆ, ರೋಗಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಖಣೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಶಿಶು ಮರಣ ದರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಅಭಿಯಾನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಶಿಶು ಹಾಗೂ ತಾಯಂದಿರ ಮರಣದರಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಹಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವೆಂದರೆ:

1. ಜನನಿ ಸುರಕ್ಷೆಯೋಜನೆಯಡಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು. ಕನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಕೂಡ ತನ್ನ 24x7 ಉಚಿತ ಅಂಬುಲನ್ಸ್ ಸೇವೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯೋಜನಿಕವಾಗಿದೆ.
 2. ಆರೋಗ್ಯ ಉಪ-ಕೇಂದ್ರಗಳ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ, ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಸ್ತೇಗಳ ಬಲವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೆರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶಿಶು ಆರ್ಯಕೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
 3. ಜನರು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಶಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರ ನೇಮಕ.
 4. ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೋಷಣ ಕುರಿತಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಜಾಗೃತಿ ನೀಡಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶ ಅಧಿಕವಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು.
 5. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಸಿಕೆರಣ ಸಾಧಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾರಣಾಂಶಿಕ ರೋಗಗಳ ಹತ್ಯೋಚಿ.
 6. ಗಭೀರಾಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೂರಕ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅಪೋಷಿಕರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು. ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯು ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ.
- ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ವೃದ್ಧಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಮರಣ ದರಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ಆರೋಗ್ಯದ ಸೂಚಿಗಳು :

ಒಂದು ದೇಶದ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕೆಲವು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:
ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವಿತಾವಧಿ ದರ, ಶೀತು ಮರಣ ದರ, ಮುಕ್ಕಳ ಮರಣ ದರ ಮತ್ತು ಮಾತ್ರ ಮರಣ ದರ.
ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವಿತಾವಧಿ ದರ : ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನು ಬದುಕುಳಿಯಬಹುದಾದ ಅಂದಾಜು ವರ್ಣ.
ಶೀತು ಮರಣ ದರ : ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನನದಲ್ಲಿ ೧೦೦ ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಮರಣಹೊಂದುವ ಶೀತುಗಳ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಮುಕ್ಕಳ ಮರಣ ದರ : ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನನದಲ್ಲಿ ೧೦೦ ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಮರಣಹೊಂದುವ ಮುಕ್ಕಳ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಮಾತ್ರ ಮರಣ ದರ : ಪ್ರತಿ ೧೦೦ ಲ್ಕ್ಷ ಜನನದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ತಾಯಂದಿರ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

I. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಭರ್ತ್ಯ ಮಾಡಿರಿ.

1. ಪ್ರಸ್ತುತ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ದುಡಿಯುವ ಜನರನ್ನು _____ ಎಂದು ಕೆರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
2. 2011 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಲಿಂಗ ಅನುಪಾತವು _____.
3. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರತಿ _____ ವರ್ಷಗಳಿಗೂಮೈ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
4. ಒಂದು ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವು _____ ಮತ್ತು _____ ನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ
5. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನಸಿದ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಮುಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ಶೀತುಗಳ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ _____ ಎನ್ನುವರು.
6. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನನ ದರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಮರಣ ದರ _____ ಅಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ದುಡಿಯುವ ಜನರು ಎಂದು ಯಾರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ?
2. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಎಂದರೇನು?
3. 2011ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?
4. ಜನನ ದರ ಎಂದರೇನು?
5. 2011ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜನನ ದರ 22 ಮತ್ತು ಮರಣ ದರ 6 ಇದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಿರಿ?
6. 2011ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಎಷ್ಟು?
7. ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ. ಏಕೆ?

III. ಕೆಳಗನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಾರಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆ ಎಂದರೇನು? ಒಂದು ದೇಶದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಲೆಕ್ಕಾ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ?
2. ಉತ್ಪಾದನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು ಎಂದು ಏಕೆ ಪರಿಗಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ?
3. ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಪಾತ್ರವೇನು?
4. ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರಣವೇನು?
5. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿಸಲು ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಿರಿ?

IV. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ (Project Work)

1. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಣತಿ ಮಾಡಿರಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ತೀಯರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಲಿಂಗ ಅನುಪಾತ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಿರಿ.

ವ್ಯವಹಾರ ಅಧ್ಯಯನ

ಅಧ್ಯಾಯ - 1

ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ

(Management of Business)

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

- ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅರ್ಥ.
- ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ತತ್ವಗಳು.
- ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ.
- ನಿರ್ಧಾರ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವು ದೊಡ್ಡವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕವಾಗಿರಲಿ, ಲಾಭ ಸಹಿತವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಲಾಭ ರಹಿತವಾಗಿರಲಿ, ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅನುತ್ಪಾದನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾಗಳು :

‘ನಿರ್ವಹಣೆ’ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಜಟಿಲತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಥವ ಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೆ.ಎಲ್ ಹೆನರಿವರ ಪ್ರಕಾರ “ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಒಂದು ಕಲೆಯಾಗಿದೆ”. ಜಾಜ್‌ ಆರ್. ಕೆಲ್ರಿಯವರ ಮಾತಿನಂತೆ “ನಿರ್ವಹಣೆಯೆಂಬುದು ಜನರ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಈಡೀರಿಕೆಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿತಗಳನ್ನೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ”.

ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯೆಂಬುದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಗುರಿಗಳ ಈಡೀರಿಕೆಗಾಗಿ ಜನರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ವಹಣೆಯೆಂದರೆ ಯೋಜನೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ, ಸಿಬ್ಬಂದಿಪೂರ್ಕೆ, ನಿರ್ದೇಶನ, ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಾದಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ವಹಣೆಯ ತತ್ವಗಳು (Principles of Management) :

ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸುಗಮವಾಗಿ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲುವುದು ಅತಿಮುಖ್ಯ. ಹೆನ್ನಿಫ್ಯೋಲ್‌ರವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1. ಕಾರ್ಯವಿಭಜನ: ನೌಕರರ ಅಥವಾ ಕೆಲಸಗಾರರ ನಡುವೆ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಮ ಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿತದೆ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

- ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ:** ಈ ತತ್ವವು ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳು ಆಡಳಿತಗಾರನೇ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ನೌಕರರೊಂದಿಗಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಆಡಳಿತಗಾರರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಈಗಿನ ಅನುಭವ, ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವ, ಸೈರಿಕ ಗುಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಸಮೂಲನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ತಿಸ್ತು:** ಈ ತತ್ವವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ನೌಕರರ ಮಧ್ಯ ಕಾರ್ಯಪ್ರವರ್ತಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣಗಳು ಸಂಘಟನೆಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವೇಸುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಸ್ತು, ಮತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಪಾತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವಾದ ದಂಡ ವಿದುವುದರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.
- ವಿಕರೂಪದ ಆಜ್ಞೆ:** ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲಸಗಾರರು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಕರೂಪದ ಆದೇಶ :** ಈ ತತ್ವವು ಒಂದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಆದೇಶ ಕೊಡಲು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಕವ್ಯಕ್ತಿಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಅಧೀನತೆ:** ಈ ತತ್ವವು ನಿರ್ವಹಣೆಯು ವಿಕವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಪ್ರಾಯವು ಸಾಮಾನ್ಯಗುರಿಗಳನ್ನು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿರಬಾರದಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ವೇತನ :** ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ವೇತನವು ಪೂರ್ವಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ನೌಕರರಿಗೂ ಸಮಾಧಾನ ತರುವಂತಿರಬೇಕೆಂದು ಈ ತತ್ವವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನಿರ್ವಹಣೆ :** ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರವು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಫಲ ದೊರಕುವಂತಿರಬೇಕು.
- ಹಂತಸರಪಳಿ:** ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಹಂತಗಳಿರಬೇಕು. ಅಧಿಕಾರದ ಶ್ರೇಣಿ, ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ಕೆಳಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಸಮಾನತೆ :** ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದವರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಭಾವ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾರೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯ ಸ್ಥಿರತೆ :** ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಿರತೆ ಇರುವ ತತ್ವ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಕಟ್ಟಿ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸಗಾರರ ಶೀಷ್ಯ ಹೊರದೂಡಿಕೆಯು ಕಟ್ಟಿ ಸಂಘಟನೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತದೆ.
- ನೇತ್ರ್ಯತ್ವ :** ಸಂಘಟನೆಯ ನೇತ್ರ್ಯವು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿರಬೇಕು. ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲ ವಿವಾದಿತ್ವಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ದಿಕ್ಷಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.
- ಒಗ್ಗಟಿನಲ್ಲಿ ಬಲ (Esprigate De-corps) :** ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಘಟನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಒಂದಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಕೆಲಸವೆಂದು ಸಂಘಟನೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವ್ಯಾಪ್ತಿ (Functional areas of Management) :

ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಇತರರ ಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇರೆಯವರ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು.

1) ಯೋಜನೆ (Planning)	2) ಸಂಘಟನೆ (Organising)
3) ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಪೂರ್ವಕೆ (Staffing)	4) ನಿರ್ದೇಶನ (Directing)
5) ಸಂಯೋಜನೆ (Co-ordinating)	6) ನಿಯಂತ್ರಣ (Controlling)

1. **ಯೋಜನೆ:** ಇದು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಯೋಜನೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಮಾನವಾಗಿ ಆಗಿದೆ. ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ, ನೀತಿ, ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಕಾರ್ಯಾನುಗತಿಗಳ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

2. **ಸಂಘಟನೆ:** ಸಂಘಟನೆಯೆಂದರೆ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಯಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಯೆಂಟ್ಲೋಪ್‌ಕರೆಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕೆಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಂಘಟನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಧೈಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವು ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಇಲಾಖಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಭೌತಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತಗಳ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

3. **ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಪೂರ್ವಕೆ:** ಈ ಅಂಶವು ಸಂಘಟನೆಯು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದ ನೋಕರ ವರ್ಗದ ನೇಮಕಾತಿ, ಆಯ್ದು, ಸ್ಥಾನೀಕರಣ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

4. **ನಿರ್ದೇಶನ:** ಈ ಅಂಶವು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ, ವಿಜಾರಣೆ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಮುಂದಾಳತವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ಆದೇಶಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಆ ಆದೇಶಗಳು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೊಂಡಿಕೊಂಡೆಯೇ ಎಂಬ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

5. **ಸಂಯೋಜನೆ:** ಈ ಅಂಶವು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ತಜ್ಞರ ಸುಲಭತ್ವದ ಮುಶ್ಕೇಲೆ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಾಚರಣಗಳ ಪಕ್ಷತ್ವದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

6. **ನಿಯಂತ್ರಣ:** ಈ ಅಂಶವು ಸಂಘಟನೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇದು ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಬಂಧಕರು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮ್ಗಾರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಾವುವೆಂದರೆ:

- ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಒಂದು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಪ್ರಾರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಾರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಸಂಸ್ಥೆಯ ದ್ವಾರಾ ಹಣಕಾಸು ಪ್ರಾರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತ್ಯಾತ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ (Decision making): ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಗಳೂ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಘಟನೆಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಆಯ್ದುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂಂದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಗಾಟ ಮಾಡಲು ಲಾರಿ, ಟೆಂಪ್ಲೋ, ರ್ಯೆಲ್, ಅಥವಾ ವಿಮಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಅವನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅಶ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ವಚ್ಚದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಯ್ದುಯನ್ನು ನಿರ್ಧಾರ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಯ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಾಪಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಶ್ಯಂತ ಸಮಂಜಸವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿದೆ.

ಇತೀಚಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರೂಡಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಬರುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂಸ್ಕಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರೂಡಿಗೆ ಬಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು, ವಿಶೇಷಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಘಟಿತ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಬಗೆಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

1) ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕ ನಿರ್ಧಾರಗಳು

ಏಕ ಒಡೆತನರೂಪವಾದ ಸಣ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿನ್ನೂತ್ತೇವೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಗೂಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ತಂಡ ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಗುಂಪು ನಿರ್ಧಾರಗಳಿನ್ನೂತ್ತೇವೆ. ಇವು ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೂಡು ಬಂಡವಾಳ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧಾರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು :

- ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವುದು
- ಪರ್ಯಾಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಮಡುಕುವುದು.
- ವಿವೇಚನಾಯಕ್ತ ತರ್ಕಬದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳು.
- ಮೌಲ್ಯೋಕರಿಸುವುದು.
- ಗುರಿಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ.
- ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷಗೊಳಿಸುವುದು.
- ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಅರಿಯುವುದು.

ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಾಪುವುದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ: ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳಿಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಪರಿಹಾರ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಸಂಘಟನೆಯು ಉತ್ತಮ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಸುಗಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಪ್ಪಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಸಂಘಟನೆಯ ನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲು ಮುನ್ನ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಸಂದರ್ಭ, ಅನುಭವ, ವಿವೇಚನೆ, ದೃಢತೆ, ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ.

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲು ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

- ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸುವುದು

- ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲು ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವುದು.
- ಧೈಯರ್ ಮತ್ತು ತಾಳೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು.
- ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡುವುದು.
- ವೀಕ್ಷಕರು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಶೀಫ್ತಾದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

- I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರತಿಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.**
 1. ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂದರೇನು?
 2. ನಿರ್ಧಾರ ಕ್ರೇಸ್‌ಎಂಬುದು ಎಂದರೇನು?
 3. ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿರ್ಧಾರ ಹಾಗೂ ಗುಂಪು ನಿರ್ಧಾರಗಳೆಂದರೇನು?
 4. ನಿರ್ವಹಣೆಯ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ತತ್ವವೇನು?
- II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಒಂದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.**
 1. ಹೇನ್ ಫಯೋಲರ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ತತ್ವಗಳಾವುವು ?
 2. ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಾವುವು? ಹೇಸರಿಸಿ.
 3. ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹಂತ ಸರಪಳಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಬರೆಯಿರಿ.
 4. ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಏನು?
 5. ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳಾವುವು?
 6. ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳಾವುವು?
 7. ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಗಳು, ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಹಿಸುವ ಪಾಠ್ಯವೇನು?
 8. “ನಿಯಂತ್ರಣಾವು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು” ಹೇಗೆ?
 9. ನಿಯಂತ್ರಣಾದ ಪ್ರಮುಖ ಧೈಯಗಳೇನು?
 10. ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ, ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾಠಗಳನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತೇವೆ?
- III. ಚಟುವಟಿಕೆ :**
 1. ನಿಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾರಾದರೂ ಏಕ ಒಡೆತನ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಅವರು ಹೇಗೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

